

RAKENTEELLINEN SOSIAALITYÖ JA KOLMAS SEKTORI

Teoreettinen katsaus sosiaalityön kehittämiseen

Tarja Takala-Hotti

Pro gradu -tutkielma

Sosiaalityö

Jyväskylän yliopisto

Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

Syksy 2018

KOKKOLAN YLIOPISTOKESKUS CHYDENIUS

Jyväskylän yliopiston sosiaalityön yksikkö

TARJA TAKALA-HOTTI: RAKENTEELLINEN SOSIAALITYÖ JA KOLMAS SEKTORI – teoreettinen katsaus sosiaalityön kehittämiseen.

Pro gradu tutkielma, 70s+ liitteet 3 s

Sosiaalityö

Jyväskylän yliopisto/Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

Ohjaaja YTT Rauno Perttula

Syksy 2018

Pro gradu -tutkielmassani taustoitan ajankohtaista keskustelua rakenteellisesta sosiaalityöstä ja syvennän sitä teoreettisena tarkasteluna. Tutkin, miten tieteenteoriat voivat palvella rakenteellisen sosiaalityön kehittämistä. Perehdyn työssäni rakenteellisen sosiaalityön vaikuttamisen, vallan ja olemassa olon tärkeyden mahdollisuuksiin kriittisen realismin teoreettisten ajatusrakennelmien ja ekologinen kommunikaatioteorian kautta. Lisäksi tuon esille ekososiaalisen sosiaalityön näkökulman, joka kiinnittyy rakenteelliseen sosiaalityöhön huomioiden paikalliset olosuhteet ja ihmisen suhteessa niihin. Tutkimustehtävänäni on osallistua rakenteellisen sosiaalityön tutkimus- ja kehittämistyön keskusteluun eri sektoreiden yhteistyön ja sosiaalityön näkökulmasta.

Tutkielmani empiirisen osan aineisto muodostuu Oulun Kumppanuuskeskuksen sosiaali- ja terveysalan järjestöjen ja yhdisten neljästä esitetekstistä, joita käyn läpi teorialähtöisen sisällönanalyysin menetelmin. Vertailen analysoimaani kolmannen sektorin toimintaa Pohjolan (2011) rakenteellisen sosiaalityön neljään ydinalueeseen. Pysin tuomaan esille, miten kolmannen sektorin toiminnan hyötyjä voidaan perustella rakenteellisen sosiaalityön näkökulmasta ja käytännön professionaalisessa sosiaalityössä.

Kuvaileva synteesi rakenteellisen sosiaalityön näkökulmasta tuotti tietoa, jossa tieteenteoreettinen tapa tutkia rakenteellista sosiaalityötä tuo näkyväksi sosiaalityön tiedon ontologisen luonteen, rajan käsitteen ja kausaalisuuden. Lisäksi tieteenteoreettinen tarkastelu auttaa jäsentämään sosiaalityön eri tasoja, keskinäistä riippuvuutta ja kommunikaation muotoja. Tutkielmassani rakenteellinen sosiaalityö näyttäytyy muutostyönä, jota on mahdollista ja hyödyllistä kehittää merkittäväksi sosiaalityön painopistealueeksi, ja jossa sektoraalisen ajattelun sijaan itse toimintaprosessi monipuolisoin toimintamuodoin on rakenteellisen sosiaalityön perustehtävä.

Rakenteellisen sosiaalityön näkökulmien ja aihealueiden moninaisuus ja toisaalta kolmannen sektorin rakenteellisen sosiaalityön omaisen toiminnan yhdistettävyyden professionaliseen sosiaalityöhön voivat parhaimmillaan lisätä ja syventää rakenteellisen sosiaalityön mahdollisuuksia. Kolmannen sektorin sosiaali- ja terveysjärjestöt on hyödyllistä nähdä rakenteellisen sosiaalityön tasavertaisena kumppanina sosiaalihuollon tehtävissä kuitenkin niin, että järjestötyöllä ja julkisella sosiaalityöllä on molemmilla omat painopistealueensa sosiaalihuollon tehtävissä. Samalla rakenteellinen sosiaalityö voi näyttäytyä asiakastyötä laajempuna työotteena yhteiskunnassamme.

Avainsanat: rakenteellinen sosiaalityö, kolmas sektori, ekososiaalinen sosiaalityö, kriittinen realismi, ekologinen kommunikaatioteoria.

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	5
2 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	9
2.1 Tutkimuksen rakenne ja tutkimuskysymykset	9
3 RAKENTEELLINEN SOSIAALITYÖ	11
3.1 Systeemiteoreettinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön taustalla	11
3.2 Rakenteellisen sosiaalityön perustehtävä ja ominaispiirteitä	13
3.3 Rakenteellisen sosiaalityön toiminnan jäsenyyksiä	14
3.3.1 Toiminnan perusta ja käyttöpääoma	15
3.4 Ekososiaalinen sosiaalityö	17
3.5 Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia kansainvälisestä työstä suomalaiseseen sosiaalityöhön	18
4 RAKENTEELLISEN SOSIAALITYÖN TEOREETTISTA PERUSTAA	22
4.1 Kriittinen realismi sosiaalityön metateoriana	22
4.1.1 Margaret Archerin morfogeneettinen yhteiskuntateoria	24
4.2 Ekologinen kommunikaatioteoria	27
4.3 Käsitteelliset välineet rakenteellisen sosiaalityön muutostyölle	31
5 ESIMERKKINÄ KOLMANNEN SEKTORIN YHDISTYSTEN TOIMINTA RAKENTEELLISEN SOSIAALITYÖN TEHTÄVINÄ	36
5.1 Pohjolan nelikenttämalli rakenteellisen sosiaalityön tehtävissä	36
5.2 Tutkimuksen empiirinen aineisto	37
5.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	40
5.4 Tutkimuksen toteutus	41
5.4.1 Teorialähtöinen sisällönanalyysi	42
5.4.2 Aineiston teemoittelu	44
5.4.2.1 Rakenteellisen sosiaalityön tietotyöhön liittyvät tulokulmat järjestöteksteissä	45
5.4.2.2 Rakenteellisen sosiaalityön stragediatyöhön liittyvät tulokulmat järjestöteksteissä	46
5.4.2.3 Rakenteellisen sosiaalityön inklusiivutyöhön liittyvät tulokulmat järjestöteksteissä	47
5.4.2.4 Rakenteellisen sosiaalityön oikeudenmukaisuustyöhön liittyvät tulokulmat järjestöteksteissä	48
5.5 Rakenteellisen sosiaalityön omaista toimintaa yhdistyksissä	49
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	51
6.1 Rakenteellinen sosiaalityö ja kolmas sektori	51
6.2 Rakenteellinen sosiaalityö ja tieteenteoriat	55
7 POHDINTA	60

LÄHTEET	65
Liite 1. Kumppanuuskeskuksen toimijat	
Liite 2. Esimerkki aineiston koodauksesta	
TAULUKOT	
Taulukko 1. Analyysin teemoihin liittyvien mainintojen esiintyminen aineistossa	50
KUVIOT	
Kuvio 1. Tutkielman rakenne	10
Kuvio 2. Rakenteellisen sosiaalityön peruselementit	14
Kuvio 3. Archerin morfogeneettinen jakso	26
Kuvio 4. Systemit yhteiskunnassa Luhmannin kommunikaatioteorian mukaan	29
Kuvio 5. Aineiston teemoittelu	44
Kuvio 6. Rakenteellisen sosiaalityön tietotyöhön liittyvät tulokulmat järjestöteksteissä	45
Kuvio 7. Rakenteellisen sosiaalityön strategiatyöhön liittyvät tulokulmat järjestöteksteissä	46
Kuvio 8. Rakenteellisen sosiaalityön inklusiotyöhön liittyvät tulokulmat järjestöteksteissä	47
Kuvio 9. Rakenteellisen sosiaalityön oikeudenmukaisuustyöhön liittyvät tulokulmat järjestöteksteissä	48

1 JOHDANTO

Rakenteellinen sosiaalityö on aihe, joka on kiinnostanut minua sosiaalityön opintojeni alkuvaiheesta lähtien. Toisaalta olen jäänyt myös miettimään, mitä rakenteellinen sosiaalityö on tai mitä se voisi olla suomalaisessa sosiaalityössä. Onko se vain hieno käsite vai konkreettisempi menetelmä, jota käytetään sosiaalityön arjessa? Olen saanut olla mukana eri järjestöjen toiminnassa ja hankkeissa, joissa kansalaisen hyvinvoinnin tueksi on kehitetty uusia tapoja ja menetelmiä, ja tehty vaikuttamistyötä eriarvoisuuden poistamiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa. Käytännön projekteissa olen huomannut yhdessä tekemisen hyvän vaikutuksen paitsi yksittäiselle ihmiselle, myös toimintaympäristölle. Rakenteelliseen sosiaalityöhön liittyy ekososiaalinen sosiaalityö, joka on sydäntäni lähellä. Sekä rakenteellinen sosiaalityö että ekososiaalinen sosiaalityö pyrkivät vaikuttamaan yhteiskunnallisten epäkohtien ja eriarvoisuuden poistamiseen huomioiden ympäristön olosuhdetekijät ihmisen hyvinvoinnin lisäämisessä. Olen mukana Green Care- toiminnassa, joka etsii ja löytää uusia mahdollisuuksia sosiaalityöhön korostaen luonnon hoivaa ja voimaa ihmisen hyvinvoinnin lisääjänä.

Sosiaali- ja terveysministeriön (2015) mukaan meneillään oleva sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on välttämätön, jotta voidaan turvata yhdenvertaiset, asiakaslähtöiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut koko maassa. Yhtenä keinona sosiaalihuollon kokonaisuudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan nähdä rakenteellisen sosiaalityön toteuttaminen, joka sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) on asetettu kunnan velvollisuudeksi. Tässä työssä pohdin ja analysoin rakenteellisen sosiaalityön vaikutusmahdollisuuksia ja vallankäyttöä osallistumalla taustoittavaan keskusteluun rakenteellisen sosiaalityön ymmärrettäväksi tekemisestä. Pro gradu-tutkielmassani pohdin, miten rakenteellinen sosiaalityö voisi ilmetä nykyistä enemmän asiakastyötä laajempaan työotteeseen vaikuttamista ja toimintaolosuhteita muokkaavana muutostyönä.

Kyösti Raunio (2010,62) toteaa, että sosiaalityön kattavaa kaikkiin ammatillisiin interventioihin liittyviä tekijöitä määrittelevää käsitettä on vaikea esittää. Tässä työssä esitän sosiaalityön kansainvälisen seuran IFSW:n vuonna 2000 hyväksytyyn määritelmän, jonka Talentia (2013) on suomentanut:

”Sosiaalityön tavoitteena on lisätä hyvinvointia edistämällä yhteiskunnallista muutosta sekä ihmissuhdeongelmien ratkaisua, elämänhallintaa ja itsenäistymistä. Sosiaalityön kohteena ovat vuorovaikutustilanteet ihmisen ja hänen ympäristönsä välillä. Välineenä sosiaalityö käyttää sosiaali- ja käyttäytymisteoreettista sekä yhteiskunnan järjestelmiä koskevaa tietoa. Sosiaalityön perustana ovat ihmisoikeuksien ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden periaatteet.”

Sosiaalihuolto määrittelee rakenteelliseksi sosiaalityöksi:

1.sosiaalihuollon asiakastyöhön perustuvan tiedon tuottaminen asiakkaiden tarpeista ja niiden yhteiskunnallisista yhteyksistä sekä tarpeisiin vastaavien sosiaalipalvelujen ja muun sosiaalihuollon vaikutuksista;

2.tavoitteelliset toimet ja toimenpide-ehdotukset sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi sekä kunnan asukkaiden asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi;

3.sosiaalihuollon asiantuntemuksen tuominen osaksi kunnan muiden toimialojen suunnittelua sekä yhteistyö yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa paikallista sosiaalityötä sekä muuta palvelu- ja tukivalikoimaa kehittäen. (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014, 7 §.)

Sosiaalityötä tehdään yhteiskunnan rakenteiden ympärillä ja sisällä. Yksilökohtaisia ongelmia ei voida mielestäni ymmärtää ilman sosiaalista ja yhteiskunnallista kehystä. Sekä yksilötyön että rakenteellisen sosiaalityön huomioiminen on tärkeää sosiaalityössä. Mielestäni olisikin hyödyllistä tuoda esille, miten julkisen institutionaalisen sosiaalityön toimintaympäristö voisi toimia asiakkaan parhaaksi nykyistä paremmin esimerkiksi eri sektoreiden välisen yhteistyön korostamisen kautta. Pro gradu-työssäni pohdin myös kolmannen sektorin mahdollisuuksia toimia rakenteellisen sosiaalityön omaisen toiminnan kautta yhteistyössä nykyistä enemmän julkisen sektorin kanssa.

Yhdistys tai järjestö on määritelmällisesti ihmisten yhteenliittymä, joka toteuttaa tiettyä yhteistä tavoitetta, arvoa tai intressiä (Siisiäinen 1996, 13). Kolmas sektori käsitteenä viittaa yleisimmin kansalaisyhteiskunnan järjestöihin, yhdistyksiin ja säätiöihin. Näin ollen se edustaa juuri keskeisiltä osin kansalaisyhteiskuntaa. Kansalaisyhteiskunnan voi todeta edustavan elämismaailmaa, jossa rakennetaan yhteisyyttä ja yhteisymmärrystä kielen ja kommunikaation avulla. Julkinen ja yksityisen sektori edustavat puolestaan

systeemimaailmaa, jossa vallitsee strateginen laskelmoiva logiikka. (Habermas 1986, 14–16; Hautamäki 2004.)

Kansalaistoiminta voidaan määritellä niin, että se on ihmisen aktiivista toimintaa itsestä ulospäin, yhdessä toimien, yhteiseksi hyväksi (Harju 2003, 10–12). Keskeisin osa suomalaista kansalaistoimintaa tehdään kansalaisjärjestöissä. Järjestäytyneen kansalaistoiminnan ajatellaan määräytyvän aatteelliselta, arvo- ja intressiperustalta kansalaisten omaehtoisten keskustelujen ja yhteenliittymisen tuloksena. (Jyväskylän yliopisto 2015.)

Kolmannen sektorin erityislaatua kuvaavat sellaiset määreet, kuten ei-voittoa tavoitteleva kansalaistoiminta ja vapaaehtoisuus. Kolmas sektori eli järjestö- ja yhdistystoiminta on tottunut toimimaan pienillä resursseilla ja melko yksin ja itsenäisesti. Sosiaali- ja terveysyhdistykset hoitavat omien jäsentensä edunvalvontaa ja tarjoavat vertaistukea ja asiantuntija-apua jäsenilleen. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen kohdalla on myös eri sairauteen liittyvien yhdistysten ja valtakunnallisten järjestöjen kirjo lisääntynyt kaiken aikaa. Perinteisen järjestöllisen toiminnan ohella sosiaali- ja terveysjärjestöt ovat lisänneet viime vuosina palvelutuotantoaan. Kunnat ovat olleet halukkaita ostamaan erityisesti sosiaalialan palveluja järjestöiltä sen sijaan, että olisivat itse tuottaneet tarvittavat palvelut kunnan asukkaille. (Työryhmämietintö 2006,57.)

Pro gradu -tutkielmaa kirjoittaessani sosiaali- ja terveyspalvelut ovat suuressa murroksessa. Sosiaali- ja terveysministeriön (2015) mukaan sosiaali- ja terveyspalveluja halutaan vahvistaa, terveyseroja kaventaa ja palveluiden kustannuksia hallita. Suomeen perustettavien sote-alueiden vastuulla tulevat olemaan julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen alueellaan. Uudistuksen toteuduttua kunnat ja kuntayhtymät eivät enää järjestä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Sote- ja maakuntaudistus on suurimpia hallinnon ja toimintatapojen uudistuksia, mitä Suomessa on tehty. Tavoitteena on, että sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen ja muita alueellisia tehtäviä siirtyy maakunnille 1.1.2019. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017.)

Tutkielmani osallistuu keskusteluun rakenteellisen sosiaalityön mahdollisuuksista kolmannen sektorin kanssa tehtävässä yhteistyössä. Tutkin myös sitä, miten rakenteellisen sosiaalityön ulottuvuudet näyttäytyvät kolmannen sektorin toimijoiden välittämässä

kuvassa toiminnastaan. Tieteellistä tutkimusta rakenteellisesta sosiaalityöstä ylipäättään tai rakenteellisen sosiaalityön omaisesta toiminnasta eri sektoreilla on löydettävissä vielä melko vähän. Pro gradu -tutkielmani voi hyödyttää myös eri sektoreiden välisen yhteistyö mahdollisuuksien etsimistä ja tutkimusta.

Tutkielmani aihe on yhteiskunnallisesti tärkeä, koska mielestäni tulevaisuuden sosiaalityön haasteista on vaikea selvittää ilman nykyistä tiiviimpää yhteistyötä eri sektoreiden välillä. Tutkin, voivatko sosiaali- ja terveysjärjestöt ja – yhdistykset sekä vapaaehtoistoiminta olla nykyistä suuremmassa merkityksessä ja ammatillisen sosiaalityön tärkeänä kumppanina puhuttaessa ihmisen hyvinvoinnin kokonaisvaltaisesta huolehtimisesta.

Tutkielmani koostuu taustoittavasta osasta, tieteenteorioiden esittelystä ja analyysistä sekä empiirisestä osasta. Luvussa 2 esitän tutkimuksen rakenteen ja tutkimuskysymykset. Luvussa 3 taustoitan rakenteellista sosiaalityötä, sen perustehtävää ja vaikuttamistyötä. Luvussa 4 esittelen tutkielmassa käyttämiäni käsitteitä ja tieteenteorioita. Luku 5 sisältää tutkimusprosessin luotettavuuden ja eetisyyden tarkastelun lisäksi analyysin kolmannen sektorin rakenteellisen sosiaalityön tyyppisestä toiminnasta, jonka jälkeen luvussa 6 pohdin, mitä tietoa tutkielma tuotti rakenteellisesta sosiaalityöstä ja kolmannesta sektorista. Luvussa 7 tuon esille ajatuksia, joita tutkielman teon yhteydessä syntyi sekä pohdin, onko teoreettinen lähestymistapa soveltuva rakenteellisen sosiaalityön tutkimiseen.

2 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä pro gradu-työssäni tarkastelen, mitä teoreettista keskustelua on olemassa rakenteellisesta sosiaalityöstä ja onko rakenteellisella sosiaalityöllä mahdollisuutta ja edellytyksiä olla sosiaalityön puhetapa ja keskustelun aihe. Tutkielmani tarkoitus on taustoittaa ajankohtaista keskustelua rakenteellisesta sosiaalityöstä ja syventää sitä teoreettisena tarkasteluna ja tutkimuksena.

2.1 Tutkimuksen rakenne ja tutkimuskysymykset

Teoreettinen tutkielmani perehtyy rakenteelliseen sosiaalityöhön ajatusrakennelmien kautta. Analysoin rakenteellisen sosiaalityön teoreettista perustaa ja tutkin, miten sitä voidaan soveltaa tutkimuksessa. Pysin taustoittavalla keskustelulla tekemään ymmärrettäväksi rakenteellista sosiaalityötä yhteiskuntateoreettisena ilmiönä.

Tutkimuskysymykseni ovat:

Minkälainen on rakenteellisen sosiaalityön teoreettinen perusta?

Miten kolmannen sektorin toiminnassa näkyy rakenteellisen sosiaalityön piirteitä esimerkkiaineiston valossa?

Saamani kokonaiskuvan turvin arvioin ja analysoin sitä, miten rakenteellinen sosiaalityö näyttäytyy sosiaalityön tutkimuksessa ja ajankohtaisessa sosiologisessa keskustelussa. Tutkimusongelmani ottaa kantaa myös siihen, miten sosiaalihuollon asiantuntijuus ja suunnitelmallisuus näyttäytyy teoreettisesta näkökulmasta sosiaalityön vaikuttavuutena. Pohdin rakenteellisen sosiaalityön asemaa orientaationa ja menetelmänä sosiaalityön kentällä. Tutkimukseni lopussa peilaan saamiani tuloksia kolmannen sektorin sosiaalisten yhdistysten toimintaan. Tarkastelen, onko kolmannen sektorin yhdistyksillä rakenteellisen sosiaalityön tyyppistä toimintaa yhteiskunnallisena toimintana, ja miten julkisen ja kolmannen sektorin toiminta poikkeaa toisistaan.

Tutkielmani rakenteen esitän kuviossa 1.

KUVIO 1. Tutkielman rakenne

Tässä työssä esitän rakenteellisen sosiaalityön teoreettisina perustana kriittisen realismin teoreettisen mallin ja ekologisen kommunikaatioteorian, jotka olen valinnut tieteen teorioiksi siksi, että ne mielestäni tuovat esille sekä ympäristön tärkeyden että toimijan ja toimintaympäristön välisen suhteen niin, että rakenteellisen sosiaalityön perustehtävää voisi tarkastella ihmisen toimintaympäristössä ja auttamistyössä.

3 RAKENTEELLINEN SOSIAALITYÖ

Tutkielmani aluksi taustoitin rakenteellista sosiaalityötä ja luon katsauksen rakenteellisen sosiaalityön historiaan ja nykytilanteeseen. Tavoitteenani on muodostaa yleisellä tasolla mielekäs kokonaiskuva rakenteellisesta sosiaalityöstä ja siitä, mitä rakenteellisen sosiaalityön perustehtävän ja vaikuttamistyön ajatellaan olevan. Tuon esille myös ekososiaalisen sosiaalityön näkökulmaa rakenteelliseen sosiaalityöhön.

Rakenteellisesta sosiaalityöstä on keskusteltu pitkään niin kotimaisessa kuin kansainvälisessä sosiaalityön tutkimuksessa. Pohjola (2015, 29) mainitsee rakenteellisen sosiaalityön tunnetuimmiksi kehittäjiksi kanadalaiset Maurice Moreaun ja Bob Mullalyn. Radikaalit ja rakenteelliset lähestymistavat sosiaalityössä kehittyivät eri puolilla maailmaa, Kanadassa, Isonsa-Britanniassa, Australiassa ja USA:ssa lähes samanaikaisesti 1960-luvulla. Ne syntyivät kriittikkinä auttamistyön liian yksipuolisena pidetylle yksilöllistymiselle sekä tarpeelle jäsentää yksilöiden ja sosiaalisten ongelmien yhteiskunnallista luonnetta. (Fook 2002,5.) Maailmamme ymmärtäminen sosiaalityön lähtökohdista ja rakenteellisen sosiaalityön puhetapa ja teoreettinen keskustelu ovat olleet kansainvälisessä rakenteellisessä sosiaalityössä radikaalia, kun taas Suomessa rakenteellinen sosiaalityö on ollut enemmänkin osa pohjoismaista hyvinvointikäsitettä (ks. esim. Muotka 2013; Pohjola, Laitinen ja Seppänen 2017). Kulttuurista riippumatta ihmisen hyvinvointi, osallisuus ja oikeudenmukaisuus ovat olleet rakenteellisen sosiaalityön keskiössä.

3.1 Systeemiteoreettinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön taustalla

Rakenteellisen sosiaalityön taustalla on usein nähty systeemiteoreettinen lähestymistapa. Esimerkiksi Meyer (1983), Turbett (2009) ja Healy (2005) mainitsevat systeemiteorian soveltuvan sosiaalityön näkökulmaksi, koska systeemiteoria tavoittaa eri tilanteiden kompleksisuuden ja mahdollistaa sosiaalityön interventioiden kohdentamisen mikro-, meso- ja makrotasolle. Peruslähtökohtana on, että muutos jossain systeemin osassa tuottaa muutoksen myös systeemin muihin osiin (Kilpeläinen ja Romakkaniemi 2017,140).

Yleinen systeemiteoreettinen ajattelu on tapa tarkastella ihmisiä ja ympäristöä kokonaisvaltaisena systeeminä, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen. Vastaavasti myös sosiaalityön peruslähtökohtana on kokonaisvaltaisuus. Tapahtumien tarkastelu niiden omassa kontekstissä kuuluu olennaisesti yleiseen systeemiteoriaan, jolloin huomio kiinnitetään yhteyksiin ja järjestelmien välisiin suhteisiin ja vuorovaikutuksiin, ei yksilöihin. Ilmiöiden ja asioiden tarkastelu tuottaa tietoa, jonka avulla järjestelmiä pyritään muokkaamaan ja muuttamaan. (Kilpeläinen 2009, 70.)

Sosiaalityön tutkimuksessa vaikuttavat tänä päivänä kaksi yhteiskuntatieteisiin sovellettua systeemiteorian haaraa: yleinen systeemiteoria ja ekologinen systeemiteoria (Payne 2005, 193). Systeemiteorian periaatteen mukaan jokainen systeemin muutos vaikuttaa myös muiden systeemien toimintaan (Compton, Galaway ja Cournoyer 2005, 24). Sosiaalityöä tutkittaessa yhteiskuntaa tarkastellaan suurena kokonaisuutena mutta myös yksilötasolla, joten systeemiteoreettinen periaate tukee edellä mainittua tarkastelutapaa. Systeemiteoria sopii myös suuren sote-palvelujen muutoksen aikaan. Sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän muuttuessa kaikki vaikuttaa kaikkeen kuten systeemiteoriassa. Rostilan (2001, 51) mukaan esimerkiksi perheet, ryhmät tai työpaikat ovat erilaisia systeemejä, jotka vaikuttavat ympäristöönsä.

Systeemiteoreettisella ajattelulla sosiaalityössä ei sinällään voida ottaa kantaa globaaleihin ympäristökysymyksiin, vaan sosiaalityön tehtäväksi jää ihmisten sopeuttaminen olemassa olevaan elinympäristöön ja sen muutoksiin. Keskustelut kestävästä kehityksestä, ekososiaalisesta sosiaalityöstä, vihreästä sosiaalityöstä tai ympäristösosiaalityöstä ovat nousseet Matthieksen ja Närhen (2013) mukaan vahvasti esiin globaalin sosiaalityön eri yhteyksissä. Sosiaalinen ympäristö ihmisen kasvun ja hyvinvoinnin keskeisenä viitekehyksenä korostuu sosiaalityön interventioissa. Kokonaisvaltaisen näkökulman ajatellaan auttavan sosiaalityöntekijää hahmottamaan paremmin asiakkaan elinympäristön ja hyvinvoinnin välisiin suhteisiin liittyvät ongelmat, haasteet ja resurssit (Mt., 23.)

Viirkorven (1990) systeemiteoreettinen näkökulma rakenteelliseen sosiaalityöhön näkyy toimintamallissa, jossa sosiaalityöntekijät tehtävänänsä kokoavat tietoja asiakkaiden sosiaalisista ongelmista ja niiden syntyyn vaikuttavista tekijöistä ja välittävät ne sitten toisille viranomaisille ja päättäjille pyrkien analysoimaan asiakaskohtaisten ongelmien

yhteyksiä yhdyskuntien ja yhteiskunnan epäkohtiin. Sosiaalityöntekijöillä on oikeus ja velvollisuus toimia asiantuntijoina myös muissa kuin asiakastyön tehtävissä. (Mt, 20.)

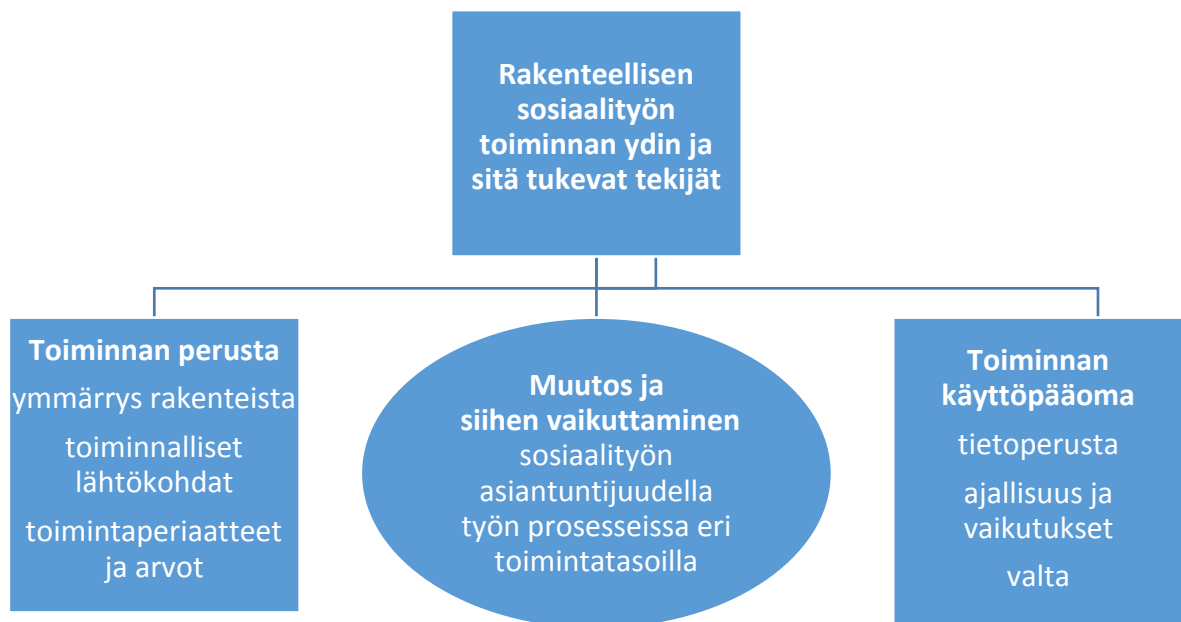
3.2 Rakenteellisen sosiaalityön perustehtävä ja ominaispiirteitä

Rakenteellisen sosiaalityön ytimenä on sosiaalityö muutostyönä, joka toteutuu yhteiskunnallisella, yhteisöllisellä, institutionaalisella ja yksilön tasolla. Keskeistä on tietoisuus eri tasojen keskinäisistä suhteista ja näiden eri tasojen vaikuttamisprosesseista. Rakenteellinen sosiaalityö kiinnittyy ongelmien kanssa kamppailevan henkilön olosuhde tekijöiden vaikuttamiseen. Rakenteellisessa työorientaatioissa perustavia lähtökohtia ovat toimintaympäristöön vaikuttaminen ja niissä työskentely. Työ sisältää myös vastuullisuuden luonnonympäristön ekologiasta ja monikerroksellisesta kulttuurisuudesta. Kulttuurinen sensitiivisyys tarkoittaa mm. välittämisen kulttuurin mahdollistamista eri toimintaympäristöissä ja ihmisen osallisuuden mahdollisuuksien lisäämistä. (Pohjola, Laitinen ja Seppälä 2017, 283–287.)

Yhteiskunnallisten prosessien syklit ovat pitkiä ja niissä tapahtuvat muutokset hitaita. Murrostilanteessa puolestaan aika on kiihtyvää ja arjen elämässä syklit lyhyitä. Epätasa-arvoisuuden kasvu kansallisesti ja kansainvälisesti sekä nopeat globaalit muutokset vaativat sosiaalityöltä vahvaa rakenteellisen asiantuntijuuden käyttöönottoa. Tämä edellyttää uudenlaista osaamista ja asiantuntijuutta sekä uusien mahdollisuuksien ja toiminta-areenoiden löytämistä. Rakenteellisessa sosiaalityössä vallan elementtejä pyritään hyödyntämään esimerkiksi vaikuttamistyössä. Rakenteellisen sosiaalityön asiantuntijuuteen kuuluu paikallisten toiminnallisten reunaehtojen ja olosuhteiden tuntemus sekä kyky toimia niiden ja sosiaalisten kokonaisnäkökulmien edistämisen puolesta erilaisissa ja eri hallintoalojen keskusteluissa. Sosiaalityön on tärkeä osallistua keskusteluun sekä toimintaympäristössä, että yhteiskunnallisissa suurissa kysymyksissä. Sen rooli on toimia myös sosiaalisena omatuntona sosiaalisen kehityksen hyväksi. Rakenteellisen sosiaalityön tekijä on valtaistava asianajaja ja sosiaalinen vastuunkantaja. (Pohjola ym. 2017, 287–292; ks. myös Kananaoja 1997.)

3.3 Rakenteellisen sosiaalityön toiminnan jäsenyyksiä

Sosiaalisen tutkimuksen vuosikirja 2014 käsittelee rakenteellista sosiaalityötä. Kirjan artikkeleista Pohjola ym. (2017) ovat koonneet sisällönanalyysiin pohjautuen rakenteellisen sosiaalityön jäsentymistä esittävän kappaleen, jonka esitän seuraavaksi kuvion (kuvio 2) avulla. Rakenteellisesta sosiaalityöstä piirtyy kuva, jossa toiminnan ytimenä on muutos ja siihen vaikuttaminen. Sitä tukevat yläkategorioina rakenteellisen sosiaalityön toiminnan perusta ja työn käyttöpääoma osatekijöineen. Näistä eri tekijöistä on yhteistuloksena johdettavissa rakenteellisen sosiaalityön toiminnan ja asiantuntijuuden keskeiset piirteet. (Mt., 282.)

KUVIO 2. Rakenteellisen sosiaalityön peruselementit Pohjola ym. (2017, 282) mukaellen.

Rakenteellisen sosiaalityön keskiössä on *sosiaalityö muutostyönä*, joka toteutuu yhteiskunnallisesti, yhteisöllisesti, institutionaalisesti, kansalaisten ja asiakkaiden toiminnan tasoilla. Keskeistä on ymmärrys näiden tasojen välisistä suhteista. Yhteiskunnallisten vaikutussuhteiden, mekanismien ja olosuhteiden prosesseihin vaikuttaminen päätöksenteon eri tasolla on toiminnan tärkein tehtävä. Vahvimmillaan yhteiskunnallisuus hahmottuu linssinä, jonka läpi rakenteellisen sosiaalityön viitekehys ja ymmärrys rakentuvat. Vähintään se paikantuu vaikeuksissa olevan ihmisen näkemisessä tilanteessaan ja olosuhdetekijöihin vaikuttamisessa. Rakenteellisen sosiaalityön ydin

nähdään tässä mallissa moniulotteisempänä ja hienojakoisempänä kuin esimerkiksi Rakenteellisen sosiaalityön työryhmän muistiossa (1985). (Pohjola ym. 2017, 283.)

3.3.1 Toiminnan perusta ja käyttöpääoma

Rakenteellisen sosiaalityön toiminnan ydintä, muutostyötä tukeva tekijä ja kuvion 2 toinen yläkategoria on *toiminnan perusta*. Rakenteiden monikerroksellisuuden ymmärtäminen ja niiden merkitysten tiedostaminen sosiaalityön ja sen kohdeilmioiden kannalta edellyttää teoreettisesti perusteltua yhteiskunnallisten ilmiöiden lukutaitoa. Sekä yksilön elämismaailman olosuhteiden ja toiminnallisten tekijöiden että suurten yhteiskunnallisten mekanismien ja niiden toisiinsa kietoutumisen hahmottaminen on tärkeää. Eri tasoilla ilmenevät näkyvät kulttuuriset ja sosiaaliset rakenteet sekä lukuisat välitysmekanismit ja –prosessit niiden sisällä ja välillä merkitsevät sosiaalityöntekijän näkökulmasta yhä moninaisempia toiminta-areenoita, joilla muutostyötä tehdään. Sosiaalityön konkreettisissa toimintaympäristöissä korostuvat paikalliset rakenteet, yhteistyörakenteet, toimintaverkostot ja kumppanuudet. Paikallisuuteen kiinnittyvät saumattomasti kunnalliset päätöksentekorakenteet ja kunnan sosiaali- ja palvelupolitiikka. Eri rakenteiden välitysmekanismien tulisi olla avoimia, neuvoteltavia ja joustavia rakentuen toimivaan ja vuorovaikutteiseen käytäntöön kentän ja tiedeyhteisön kanssa. (Pohjola ym 2017, 284–285.)

Rakenteellisen sosiaalityön toiminnan perustana ovat myös rakenteisiin kiinnittyvät toiminnalliset lähtökohdat, toimintaperiaatteet ja arvot. Toimintaympäristöt sisältävät monenlaisissa suhteissa (paikka-, tila- ja aikasidokset) työskentelyä samanaikaisesti ja lisäksi ekologisia, kulttuurisia, yhteisöllisiä ja osallisuutta mahdollistavia tekijöitä. Eri tekijöiden monitasoisuus ja –muotoisuus edellyttävät sosiaalityöltä kerrostunutta rakenteellista lukutaitoa erilaisten kokemusten, tilanteiden ja rakenteiden kietoutuessa monimuotoisesti ja vuorovaikutteisesti. Johtavana toimintaperiaatteena on edistää ihmisen oikeuksia ja oikeuden mukaisuutta eri tasoilla ja kaikissa toiminnoissa. Rakenteellisen sosiaalityön proaktiivinen suhde vaikuttamiseen ja muutoksen aikaansaamiseen näkyy ennakoivana, ehkäisevänä ja edistävänä työnä yhteiskunnassa ja tavoitteellisena vaikuttamistyönä esimerkiksi kunnallisessa sosiaalipolitiikassa,

hyvinvointiohjelmissa ja sosiaalisen näkökulman puolustamisena yhteiskunnallisilla areenoilla. Sosiaalityö kattaa työn eettiset ja moraaliset painotukset sekä myös ympäristöoikeudenmukaisuuden ja sen edellytyksenä olevan kestävä kehityksen. Arvot ja kriittisyys ovat sosiaalityön tavoitteena olevan muutoksen aikaansaamisen ehto, mikä tarkoittaa ja edellyttää todellisuuden katsomista toisin. (Pohjola ym. 2017, 285–288.)

Kuviossa 2 rakenteellisen sosiaalityön toimintaa tukeva toinen yläkategoria on *toiminnan käyttöpääoma*. Rakenteellisen sosiaalityön elinehto on tiedon tuottaminen kansalaisten ja asiakkaiden elinoloista, hyvinvoinnin vajeista ja elämäntilanteiden ongelmakasaumista. Sen ohella tarvitaan jäsentynyttä tietoa sosiaalityön omasta toiminnasta, sen asemoitumisesta yhteiskunnalliseen toimintajärjestelmään, työn reunaehdoista, työmenetelmien kehittämisestä, sosiaalityön kohdeilmioiden tunnistamisen ja ratkaisemisen mahdollisuuksista. Tiedon hankkimisen tapoja ja muotoja olennaisempaa on kuitenkin ontologisen luonteen ymmärrys, tuotettavan tiedon näkyväksi tekeminen. Rakenteellisen sosiaalityön toiminnan käyttöpääomaa ovat myös ajan monikerroksellisuuden kohtaaminen ja vallan ulottuvuudet toimintaa tukevana osatekijänä. Hallintokulttuurien erilaiset aikaulottuvuudet ja kulttuurisesti vaihteleva aika ovat rakenteellisen sosiaalityön yksi konteksti. Valta rakenteellisen sosiaalityön osatekijänä voidaan esittää negatiivisena, kontrolloivana ja rajoittavana tekijänä. Valta voi myös olla parhaimmillaan tuottavaa ja mahdollistavaa, valtaa jonkun hyväksi. Valta pyritään valjastamaan toiminnan käyttövoimaksi esimerkiksi valtaistavana asianajona, jolloin valta toteutuu kriittisenä selontekona ja sosiaalisena asianajona. Rakenteellisessa sosiaalityössä valta on parhaimmillaan kanssavaltaa esimerkiksi kumppanuuksien sopimiskäytäntöinä. (Pohjola ym. 2017, 288–292.)

Rakenteellisen sosiaalityön professionaaliseen ja kokonaisvaltaiseen työotteeseen kuuluu toiminta eri tasolla niin, että ihminen ympäristössään kokee voivansa hyvin. Ekososiaalinen sosiaalityö kiinnittyy rakenteelliseen sosiaalityöhön yksilö- ja yhteisötasolla pyrkien tunnistamaan paikalliset olosuhteet ja ihmisen suhteessa niihin. Siksi onkin hyvä ottaa huomioon ekososiaalinen sosiaalityö koetun hyvinvoinnin mahdollisuutena. Ekososiaalisen lähestymistavan voisi ajatella olevan rakenteellisen sosiaalityön viitekehys, jossa tarkastellaan yhteiskunnan ja talouden rakenteita sekä luonnon ja elinympäristön suhdetta sosiaaliseen hyvinvointiin ja sosiaalisiin ongelmiin (Matthies ja Närhi 2015, 91).

Ajankohtaiset temaattiset painopisteet pakottavat huomioimaan ympäristön ja huolestumaan ympäristön lisääntyvästä pahoinvoinnista ja sen vaikutuksista ihmisiin. Seuraavaksi tarkastelen ekososiaalista sosiaalityötä, jonka voidaan ajatella levittäytyvän käsitteenä sateenvarjomaisesti rakenteellisen sosiaalityön ylle. Ekososiaalinen sosiaalityön perusta on sosiaalinen asiantuntijuus (Kilpeläinen ja Romakkaniemi 2017, 157). Sosiaalinen asiantuntijuus ja vastuullisuus korostuvat ekososiaalisessa sosiaalityössä, sillä Matthiesin ym. (2017, 130–131) mukaan avoin keskustelukuluttuuri sosiaalityössä mahdollistaa suunnitelu- ja hallintorakoneistoon liittyvien rakenteiden paljastamista ja murttamista mahdollistaen muun muassa huono-osaisten etujen ajamisen.

3.4 Ekososiaalinen sosiaalityö

Perinteisesti ekososiaalisen sosiaalityön viitekehyksen kaksi teoreettista pääsuuntausta ovat Matthieksen ja Närhen (2013) mukaan systeemiteoreettinen ja ekokriittinen suuntaus. Osana ekokriittistä lähestymistapaa voidaan nähdä myös uudempi sosiaalityön suuntaus, joka hyödyntää systeemiteoreettisia lähtökohtia etsien luonnonmukaisia ja luontoa säilyttäviä toimintatapoja. Lähestymistapa kyseenalaistaa koko länsimaisen jatkuvaan taloudelliseen kasvuun tähtäävän yhteiskuntamallin. Keskustelut kestävästä kehityksestä ja ekososiaalisesta sosiaalityöstä ovat nousseet vahvasti esiin globaalin sosiaalityön eri yhteyksissä. Sosiaalinen ympäristö ihmisen kasvun ja hyvinvoinnin keskeisenä viitekehyksenä korostuu sosiaalityön interventioissa. Kokonaisvaltaisen näkökulman ajatellaan auttavan sosiaalityöntekijää hahmottamaan paremmin asiakkaan elinympäristön ja hyvinvoinnin välisiin suhteisiin liittyvät ongelmat, haasteet ja resurssit. (Mt., 23–25.)

Matthies ym. (2013, 25) näkevät ekososiaalisesta sosiaalityöstä käydyn nykykeskustelun nostavan esille toisaalta tarpeen ongelmien uusista ratkaisutavoista sosiaalityössä ja toisaalta yhteisöjen rakentamisen tarpeellisuuden ja ympäristöaktiivisuuden mahdollisuuksien lisäämisen. Uutena näkökulmana sosiaalityön profession yhteiskunnallisiin tehtäviin julkisena viranomaistahona toimimisen lisäksi pitäisi palauttaa toiminta paikallisten kanssa ja heidän tarpeistaan käsin kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti (Mt., 26).

Ekososiaalisen sosiaalityön näkökulmasta rakenteellinen sosiaalityö koskee laajasti yhteiskunnan ja talouden rakenteita sekä ennen kaikkea luonnon ja elinympäristön suhdetta sosiaaliseen hyvinvointiin ja sosiaalisiin ongelmiin (Matthies ja Närhi 2015,91). Rakenteellista sosiaalityötä tutkittaessa ekososiaalinen sosiaalityön painotukset voivat auttaa sosiaalisen ympäristön tärkeyden ymmärtämistä. Sekä kansakunnan että globaalisti yhteinen huoli ympäristön säilymisen ja suojelun tärkeydestä osana kokonaisvaltaista omaa hyvinvointiamme konkretisoituu ekososiaalisen sosiaalityön kautta.

Ekososiaalista sosiaalityötä voidaan tarkastella myös Pohjolan (2011) kategorisoiman tehtäväjaon näkökulmasta tieto-, strategia-, inkluusio- ja oikeudenmukaisuustyöhön. Matthies ja Närhen (2015) mukaan tietotyöhön sisältyy keskeisesti ekososiaalista elinympäristön analyysia kuten raportointia sosiaalisesta ympäristöstä, luonnon tilasta ja globaalista vastuusta. Pohjolan mainitseamalla strategisella työllä Matthies ja Närhi näkevät yhteyksiä sosiaalityön profession yhteiskunnallisen tehtäväjaon uudelleenmäärittelyyn niin, että työskentely lähtisi paikallisyhteisöjen elinympäristöstä kansalaislähtöisenä, moniäänisenä ja dialogisena yhteisöjen kehittämisenä. Inkluusiotyö voi ekososiaalisesta näkökulmasta olla esimerkiksi mallin ottamista kehittyvien maiden kansalaislähtöisestä sosiaalityötä kansalaisliikkeenä tai sosiaalityön asettumista kansalaisliikkeiden ja niiden huono-osaisen puolelle, jotka kärsivät eniten ympäristöongelmien seurauksista. Oikeudenmukaisuustyö näyttäytyy ympäristöoikeudenmukaisuutena, jossa ekososiaalinen sosiaalityö rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksessä haluaa puuttua ihmisen ja luonnon välisen riippuvuussuhteen oikeudenmukaisesti jakaantumisen syihin eikä vain oireisiin. (Mt.,110–111.)

3.5 Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia kansainvälisestä työstä suomalaiseen sosiaalityöhön

Yhteisöllistä sosiaalityötä lienee ensimmäisenä ja tunnetuimmin tehty Jane Addamsin (1860–1935) toimesta Yhdysvalloissa. Ennen Yhdysvaltoihin muuttoaan Addams avasi 1800-luvun lopulla Englannissa settlementitalot köyhissä kaupunginosissa Itä-Lontoossa lievittämään rauhattomuutta. Talon tehtävänä oli muun muassa tarjota kohtaamispaikka ja mahdollistaa ihmisten yhdessä tekeminen vastakkainasettelun sijaan. Talon yhteyteen

perustettiin muun muassa leikkipuisto, sillä Jane Addams oli sitä mieltä, että huomisen päivän demokratia opitaan, opetetaan ja harjoitellaan leikkipuistossa yhdessä leikkien. (Järg-Tärnö 2016, 8-9.)

Radikaalin sosiaalityön alkukipinä 1970-luvulla olivat köyhyys ja taloudelliset ongelmat, joihin sosiaalityö ei pystynyt vastaamaan. Maailmalla ilmeni myös monenlaista vastarintaa, muun muassa naisliikkeen ja mustien kansalaisoikeusliikkeen muodoissa. Isossa-Britanniassa sosiaalityöntekijät halusivat muuttaa sosiaalityötä yhteiskunnalliseen muutokseen pyrkiväksi, ja radikaalin liikkeen yhteisölliset työkäytännöt levisivät muuttaen myös sosiaalityön arvopohjaa. (Ferguson & Woodward 2009, 22–27.)

Mullalyn (2007) mukaan rakenteellinen sosiaalityö pohjautuu uudelleen muodostettuun sosialistiseen ideologiaan, mikä paikantuu radikaaliin sosiaalityöhön ja kriittiseen teoriaan. Tavoitteena on yhteiskunnan sosiaalisen muutoksen aikaansaaminen ja epätasa-arvoisuuden vähentäminen. Sosiaaliset ongelmat nähdään ennemminkin yhteiskunnallisen kontekstin kuin yksilön itsensä aiheuttamina. Ihmisiä tulisi osallistaa siihen kuinka he elävät. (Mt., 244–247.)

Rakenteellinen sosiaalityö on näyttäytynyt suomalaisessa yhteiskunnassa jo 1950-luvulla, jolloin esimerkiksi Ahlan ja Tarvaisen (1959, 25–26) esittämät sosiaalityön menetelmät sisälsivät rakenteellisen näkökulman esimerkiksi ryhmädynamiikan käyttämisessä ja yhteisön sosiaalisten tarpeiden ja ongelmien kartoituksessa. 1980-luvun alkuvuosina sosiaalipolitiikan professori Armas Nieminen lanseerasi rakenteellisen sosiaalipolitiikan käsitteen ja näki sosiaalityöntekijän sosiaalipolitiikan kehittäjänä. Ulkomailla oleva kriittinen tai radikaali sosiaalityö ei meillä ole saanut vahvaa asemaa, mutta vierasperäisen käsitteistön käännösongelmiin on Suomessa kiinnitetty huomiota 1980-luvulla. Rakenteellinen sosiaalityö on alun perin käännetty suomeksi ilmaisusta ”constructive social work”. (Pohjola 2015, 27–29.)

Pääosin suomalainen sosiaalityö on keskittynyt yksilökohtaiseen huoltoon ja työhön, mutta sosiaalihuollon kehitysvaiheessa saatettiin korostaa myös vaikuttamista köyhien olosuhteisiin ja yhteiskuntaan. Erityisesti 1980-luvulla yksilökohtaisen sosiaalityön kritiikki yltyi ja alettiin puhua rakenteellisen sosiaalityön tarpeesta. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti työryhmän pohtimaan rakenteellista sosiaalityötä, mistä syntyi Rakenteellisen

sosiaalityön työryhmämuistio vuonna 1985. Käytännössä rakenteellisen sosiaalityön läpimurtoa ei tuolloin vielä syntynyt, vaan se eli ja vaikutti pääosin erilaisissa yhdyskuntatyön kokeiluissa eri puolilla Suomea. (Heinonen 2018, 40–44.) Rakenteellinen sosiaalityö oli nyt kanavoitunut viranomaistyöhön.

Suomessa varsinainen rakenteellisen työn käsite institutionalisoitui sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön Rakenteellisen sosiaalityön työryhmän (1985) virallisessa tavoitemäärittelyssä, jossa rakenteellisen sosiaalityön ”tavoitteena on edistää ihmisten sosiaalista toimintakykyä ja suoriutumista vaikuttamalla yhteistyössä muiden hallintokuntien työntekijöiden sekä kunnan asukkaiden kanssa yhteisössä ja yhteiskunnassa havaittaviin sosiaalisen hyvinvoinnin tekijöihin”. (Pohjola ym. 2017, 30.)

Viirkorven (1990, 76–77) mukaan sosiaalityön tulisi olla kokonaisvaltaista muutostyötä, jossa vaikutetaan asiakkaiden elinympäristön muodostamiin toimintaehtoihin ja järjestellään asiakkaiden olosuhteita. Sosiaalityö lähtee usein liikkeelle yksittäisten asiakkaiden toimintaedellytyksistä. Muutoksen aikaansaaminen vaatii kuitenkin työskentelyä niin yksilön subjektiivisten toimintaedellytysten kuin ympäristönkin toimintaehtojen kanssa. (Mt.)

Kananaoja (1997) nosti esiin sosiaalisen asianajo käsitteen, jossa sosiaalinen raportointi ymmärrettiin rakenteellisen sosiaalityön välineeksi. Myöhemmin vuonna 2005 työstettiin Sosiaalityö hyvinvointipolitiikan välineenä 2015- toimenpideohjelma, jolloin määriteltiin rakenteellinen sosiaalityö luonteeltaan yhteiskunnalliseksi vaikuttamiseksi.

Kansainvälisen keskustelun ilmaisut, kuten kriittinen tai radikaali sosiaalityö eivät ole saaneet meillä kovin vahvaa asemaa. Ne ovat tuntuneet pohjoismaisessa hyvinvointi ympäristössä osin vierailta, eikä ajattelutapoja voikaan soveltaa kulttuurisesti kontekstistä toiseen siitä huolimatta, että anglosaksiset virtaukset ovat vaikuttaneet voimakkaasti suomalaiseen sosiaalityöhön. (Pohjola 2015, 27–28.)

Rakenteellinen sosiaalityö on ajankohtainen ja kiinnostusta herättävä aihe 2000-luvun Suomessa. Pohjolan (2011, 209–213) mukaan kyseessä on rakenteellisen sosiaalityön uusi tuleminen, jonka taustalla on muuttuneen yhteiskunnan tarpeet jäsentää sosiaalityön toimintafunktio uudelleen. Pohjolan mukaan yksilökeskeinen lähestymistavan korostuminen ei ole antanut tilaa ehkäisevälle ja rakenteelliselle työlle, koska

yhteiskunnalliset, ideologiset ja palvelupolitiikan suunnan muutokset ovat ajaneet liukuhinnamaiseen asiakastyöhön. (Mt.)

4 RAKENTEELLISEN SOSIAALITYÖN TEOREETTISTA PERUSTAA

Perehdyn tutkielmassani rakenteellisen sosiaalityön vaikuttamisen, vallan ja olemassa olon tärkeyden mahdollisuuksiin kriittisen realismin teoreettisten ajatusrakennelmien ja ekologinen kommunikaatioteorian kautta. Esitän seuraavaksi tutkielmassani käyttämiäni käsitteitä ja tieteenteorioita, joiden avulla pyrin vastaamaan tutkimuskysymyksiin ja tekemään näkyväksi sosiaalityötä.

4.1 Kriittinen realismi sosiaalityön metateorianana

Termi ”realismi” on johdettu latinan sanasta *res*, joka tarkoittaa olioita tai asioita. Oliot ovat ”reaalisia” jos ne ovat todellisia. Sanalla ”olio” tai ”entiteetti” ei viitata vain konkreettisiin esineisiin, vaan oliot voivat periaatteessa olla myös kompleksisia tapahtumia, prosesseja, järjestelmiä jne. Tieteenrealismin mukaan tieteelliset teoriat ovat yrityksiä puhua totuudenmukaisesti havaintojen takana olevista todellisista olioista, joihin teoreettiset termit viittaavat. (Niiniluoto 2006,23–25.) Tieteenfilosofiassa metateorioilla viitataan teorioihin, joiden keskeisenä kohteena ovat ontologiset ja epistemologiset kysymykset. Metateoreettiset lähtökohdat luovat perusteet, joiden puitteissa ilmiöitä tulkitaan ja selitetään (Pekkarinen ja Tapola-Haapala 2009, 183.)

Kriittisessä realismissa katsotaan, että maailma koostuu kolmesta alasta: reaalisesta (*real*), aktuaalisesta (*actual*) ja empiirisestä (*empirical*), jossa reaalisella alalla viitataan kaikkeen siihen, mikä on olemassa riippumatta siitä, ymmärrämmekö tai havaitsemmekö tätä vai emme. Aktuaalinen ala puolestaan koostuu tapahtumista, jotka reaaliseseen alaan kuuluvat mekanismit laukaisevat. Nämä tapahtumat joko huomataan tai ne jäävät huomaamatta. Empiirinen ala sen sijaan kytkeytyy havaintoihin ja kokemuksiin, jolloin voimme tehdä havaintoja, kokea, kerätä tutkimusaineistoa ja panna käytäntöön teorioitamme. Reaalimaailman tilanteista voidaan tehdä keskenään erilaisia tulkintoja, jolloin annetaan myös tilaa emansipatoriselle ulottuvuudelle toimijoiden uudistamis- ja rakentamistyössä. (Pekkarinen ym. 2009, 187, 191–192.)

Niiniluoto (2006) tiivistää kriittisen tieteellisen realismin teeseihin, joista ontologisen realismin mukainen todellisuuskäsitys on mielenkiintoinen sosiaalityön kannalta. Ihmisen

luoma kulttuuri ja yhteiskunta kuuluvat ihmisen sosiaalisen toiminnan julkisiin tuotteisiin, ja ne eivät synty- ja olemistapansa puolesta ole ihmismielestä riippumattomia. Myöskään ihmismielen subjektiiviset tilat ja tapahtumat ihmismielen mentaalitiloineen eivät ole ihmismielestä riippumattomia, mutta fyysiset kappaleet ja prosessit ovat olemassa ihmismielen toiminnasta ja sen tuotteista riippumatta (ks. myös Popper 1995.) Vaikka täydellistä todistusta edelle mainitulle ei voida antaa, voidaan sitä puolustaa muun muassa tieteen menneisyydestä saatujen todisteiden avulla, kuten että mikään esine (esim. dinosaurus) ei voi olla ontologisesti riippuvainen, jos se on ollut olemassa miljoonia vuosia ennen kuin ihminen evoluution kautta kehittyi ajattelevaksi ja kieltä käyttäväksi olennoiksi. (Mt., 28–30.)

Kriittisen realismin filosofinen ja metodologinen sisältö perustuu pitkälti väitteeseen, jonka mukaan syy–seuraus-suhteissa ei ole kyse säännönmukaisuuksista vaan voimien ja mekanismien toiminnasta. Kyse ei ole ilmiöiden upottamisesta yleisten lainalaisuuksien alle, vaan havaittavia ilmiöitä tuottavien kausaalisten mekanismien ja prosessien esittämisestä. Ajan kuluessa kriittiseen realismiin on kytkeytynyt koko joukko erilaisia filosofisia ja metodologisia näkemyksiä, mutta kokonaisuutta ylläpitävänä tekijänä toimivat nämä kausaliteettia koskevat ontologiset näkemykset. (Kuorikoski ja Ylikoski 2006, 1-3.)

Suljetussa järjestelmässä yksi kausaalinen mekanismi pääsee esteittä ja häiriöittä tuottamaan vaikutuksensa yhä uudestaan ja uudestaan. Avoimessa järjestelmässä on toisin. Mekanismeja on toiminnassa monta, ja ne voivat rajoittaa toisiaan sillä tavalla, että jotkut niistä eivät pääse lainkaan toteutumaan. Järjestelmän avoimuus voi olla sisäistä, jolloin olioiden rakenteet ja taipumukset ja sitä kautta mekanismit muuttuvat. Avoimissa järjestelmissä on mahdollista selittää tapahtumia jälkeenpäin kausaalisten mekanismin avulla, mutta tapahtuman ennustaminen ei ole mahdollista. Sellaista täysin avointa järjestelmää, jossa generatiivisten kausaalimekanismien ja tapahtumien säännönmukaisuuksien välillä ei olisi lainkaan vastaavuutta, ja jossa sen vuoksi teoria voisi olla tosi riippumatta siitä, millaisia säännönmukaisuuksia voidaan havaita, ei todellisuudessa ole. Todellisuus on vain suhteellisen avoin järjestelmä ja siksi teorian koetteleminen havaittavien säännönmukaisuuksien avulla kuuluu myös kriittisen realismin mukaiseen sosiaalitieteeseen. (Töttö 2006, 54–58, 74.)

Sosiaalityölle kriittinen realismi tarjoaa kokonaisvaltaisen filosofian todellisuudesta, tiedosta ja tietämyksestä. Paradigma painottaa teorioiden merkitystä ilmiöiden paljastamisessa ja selittämisessä. (Pekkarinen ja Tapola-Haapala 2009, 184.) Emansipaation ulottuvuus rohkaisee tarkastelemaan sosiaalityötä yhteiskunnallisia eriarvoisuuksia vastaan taistelevana toimintana, joka ei koskaan ole vapaa arvo- ja moraalikysymykseistä (Bhaskar 1986, 187). Kriittinen realismi tarjoaa yksilöä yksipuolisesti vastuuttavalle näkökulmalle vastapuhetta korostaen sosiaalisten rakenteiden vaikutuksia ihmisten elämään ja toimijoiden mahdollisuuksia sosiaalisten rakenteiden murtamiseen, rakentamiseen ja uudistamiseen sekä toistensa toimijapositioniin ja näiden välisiin suhteisiin vaikuttamiseen (Pekkarinen ym. 2009, 184).

4.1.1 Margaret Archerin morfogeneettinen yhteiskuntateoria

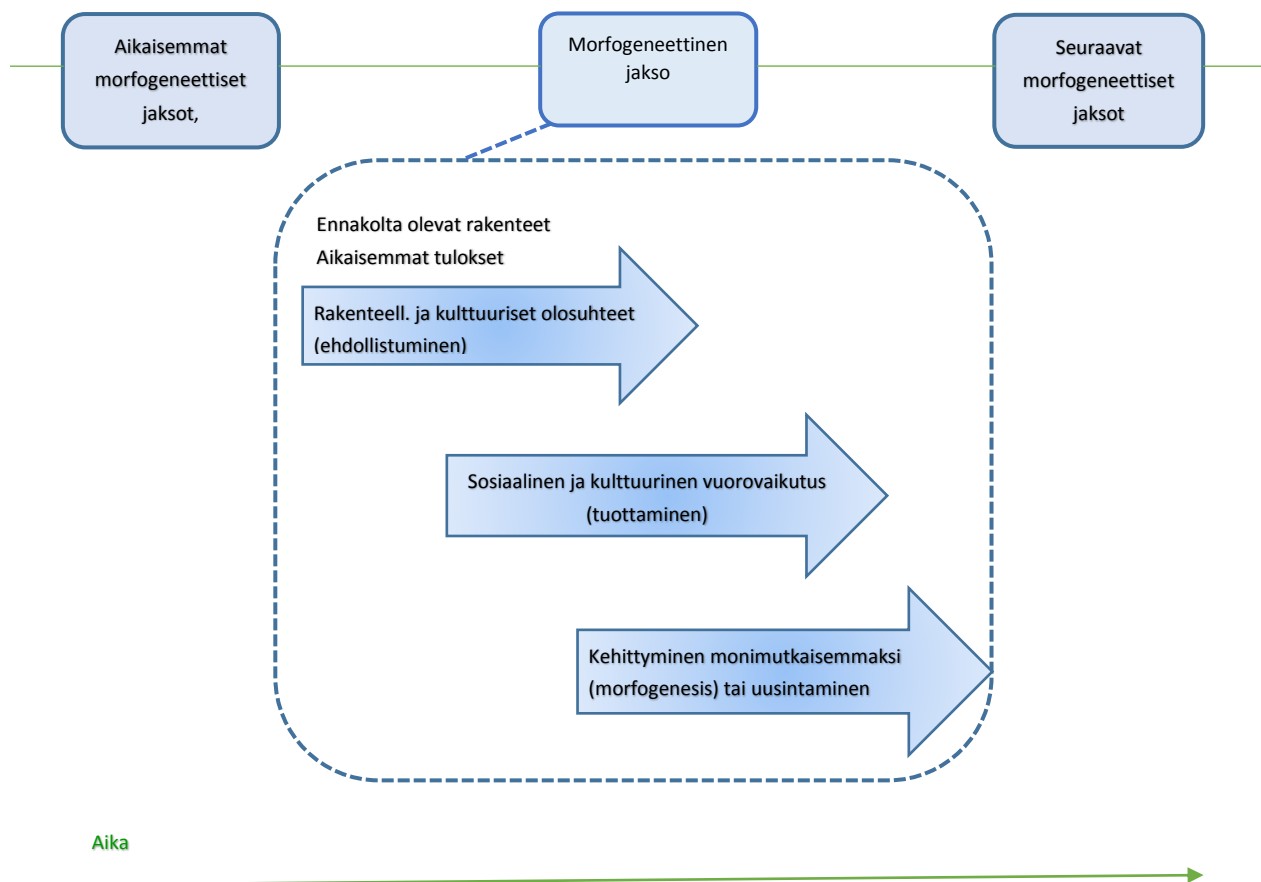
Sosiologi Margaret Archerin (1995) mukaan individualismin ja kollektivismien käsityksiä yhteiskunnallisesta todellisuudesta yhdistää yhteinen väärä käsitys rakenteiden ja toimijan suhteesta vaikeuttaen samalla näiden vuorovaikutuksellisen suhteen näkemistä. Olennaista on systeemisen ja sosiaalisen välinen laadullinen ero kahdesta erilaisesta yhteiskunnan aspektista. Makro- (systemi) ja mikrotaso (sosiaalinen) eivät ole homologisia, vaan ontologisesti erilaisia entiteettejä vaikka ovatkin kausaalisesti yhteen kietoutuneita. Emergentit ominaisuudet ovat relationaalisia, joten joku taso voi olla "mikro" ylätasolleen ja sekin on vuorostaan mikrotaso kolmannelle jne. Sosiaalinen todellisuus on siten kerrostunutta. Sosiaalityön tutkimuksen kannalta olennaisia kysymyksiä ovat positioiden keskinäisten suhteiden muodostamat emergentit rakenteet ja niiden yhteydet sosiaalisiksi ongelmiksi kutsuttuihin häiriötiloihin. (Mäntysaari 2006, 152–154.) Käsitettä emergenssi käytetään myös sosiologisessa teoriassa kuvaamaan yksilön, sosiaalisten ryhmien ja yhteiskunnan välistä suhdetta (Kuusela 2006a, 220).

Archerin (1995; 1996; 2000; 2003) tuotannon keskeinen tavoite on ollut kehittää realistinen yhteiskuntateoria yhteiskunnan toiminnasta ja uusintamisesta. Tarkastelun ydin on siinä, mikä olisi yhteiskuntateoreettisesti järkevä kehys yhteiskunnan toiminnan kuvaamiselle. Kun yksittäisiä kysymyksiä kuten kulttuuri, rakenne, toimija ja yksilö lähdetään tarkastelemaan systemaattisesti järkevän ontologian avulla, päätellään

yksilöiden tuottavan toiminnallaan kulttuurin, yhteiskunnan ja itsensä, mutta maailma on olemassa heitä ennen. Lisäksi yhteiskunta toiminta perustuu morfogeneettisen analyysin suunnasta sykleihin, joiden kuluessa toimijat muuttavat tai uusintavat yhteiskuntaa. Syklin keskivaiheilla kulttuuri ja rakenne ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Kyse on sosiaalisen maailman, kulttuurin ja yhteiskunnan olemisen pohdinnasta. Kyse on eri näkökulmista samaan asiaan ja toiminnan tapahtumisesta rakenteellisten tekijöiden ja kulttuurin asettamassa kontekstissa. (Niiranen 2006,219.) Eriyisen leimallista realistiselle yhteiskuntateorialle on erottaa inhimillinen toimijuus ja sosiaaliset rakenteet dualistisesti toisistaan ja mieltää ne kahdeksi emergentiksi tasoksi, jotka vaikuttavat toisiinsa "morfogeneettisissä" sykleissä. Archerin mukaan toiminnan ja rakenteiden välistä vuorovaikutusta ei voida ymmärtää kunnolla, ellei niitä eroteta toisistaan ontologisesti todellisten, omaa autonomista kausaalivoimaa omaavien entiteettien tasoiksi. (Piironen 2014,6.)

Margaret Archerin ajattelussa rakenne, kulttuuri ja toimijat muodostavat yhteiskuntateorian kolmiyhteyden. Rakenteilla voidaan ymmärtää toiminnan materiaalista perustaa, kulttuurilla ideamaailmaa ja toimijoilla taas voimia ja alttiuksia omaavia olentoja. Heillä on kyky muuttaa toimintaansa ja saada aikaan maailmassa muutoksia. Realistisen yhteiskuntateorian metodologinen lähtökohta on analyyttisessä dualismissa, jonka puitteissa toimijuus ja rakenne nähdään toisiinsa kytkeytyvinä mutta samalla eritasoisina ja emergenttejä ominaisuuksia sisältävinä tasoina. Archer lähtee liikkeelle kahdesta peruseriaatteesta, jotka ovat rakenteen sisältäminen toimintaan, joka muuttaa sitä, ja muuttamisen seuraaminen rakenteiden jälkeen. Yhteiskunnallisten tapahtumien luonne ilmenee toiminnan subjektia edeltävänä rakenteellisena ympäristönä, josta seuraa toimijoiden vuorovaikutus ja tulkintoja olosuhteista. Niitä seuraa vastaavasti toiminnan uusintaminen tai kehittäminen. Yhteiskunnan todellisuuden prosessit muodostuvat aina jaksoista, jotka alkavat rakenteista ja päättyvät joko niiden muuttamiseen tai uusintamiseen. (Kuusela 2006a, 91–93.) Kuviossa 3 havainnollistan morfogeneettisen yhteiskuntateorian perusteita.

KUVIO 3. Archerin (1995, 158) morfogeneettinen jakso Kuusela (2006a, 94) mukaellen.

Pohdinnassa lähdetään liikkeelle analyttisen dualismin välttämättömyydestä ja edetään sitten morfogeneettisen syklin vaiheisiin. Ne ovat osin päällekkäin ja seuraavat toisiaan sosiaalisen todellisuuden virtauksessa alkaen ja päättyen rakenteisiin. (Kuusela 2006a, 94.)

Sosiaalisilla rakenteilla ja kulttuurisen systeemin ulottuvuuksilla nähdään Archerin ajattelussa olevan potentiaalista toimintavoimaa suhteessa ihmisten toiminnallisiin projekteihin, ja ne voivat toimia näitä mahdollistaen tai estäen. Toisaalta yksilöt voivat pyrkiä tarkastelemaan toiminnallisiin projekteihinsa vaikuttavia tekijöitä ja löytämään projektien toteutumista edistäviä toimintatapoja. (Pekkarinen ja Tapola-Haapala 2009,183.) Olennaisena yksilöiden toimijuuden lähtökohtana Archer näkee ihmisten refleksiivisyyden, kyvyn oman itsensä tarkastelemiseen. Refleksiivisyytensä ansiosta ihmiset pystyvät käymään sisäisiä keskusteluja, pohtimaan itselleen olennaisia huolenaiheita ja sitoumuksiaan ja muodostamaan näihin perustuvia toiminnallisia projekteja.

Archerin teoria tuo esille, mitä yhteiskuntateoriassa ajatellaan toiminnan ja rakenteen välisestä suhteesta. Esittämäni morfogeneettinen yhteiskuntateoria jää tutkielman suppeuden vuoksi pintapuoliseksi, mutta tarkoitukseni onkin pohtia, mitä annettavaa Archerilla olisi rakenteellisen sosiaalityön taustateorian hahmottamiselle. Archerin mukaan yhteiskunnan rakenteet (sosiaalinen konteksti) ja yksilötoimijat ovat olemuksellisesti erillisiä, mutta silti vuorovaikutuksessa keskenään. Toisaalta sekä rakenteet että yksilöt ovat olemassa omana itsenään. Morfogeneettisellä teorialla on ansioinsa myös siinä ymmärryksessä, että eri yhteiskunnan tasot ovat kietoutuneet toisiinsa rakenteiden lukutaitoa korostaen.

Seuraavaksi tarkastelen, mitä ekologisella kommunikaatioteorialla olisi annettavaa rakenteellisen sosiaalityön taustateorialle. Kriittinen realismi ja Archerin oppi ontologiasta sopii lähtökohdaksi tarkasteltaessa Luhmann tapaa nähdä yhteiskunnan systeemit erillisinä funktiojärjestelminä huomion kiinnittyessä funktioiden väliseen toimintaan ja vaikuttamisprosesseihin yhteiskunnassa.

4.2 Ekologinen kommunikaatioteoria

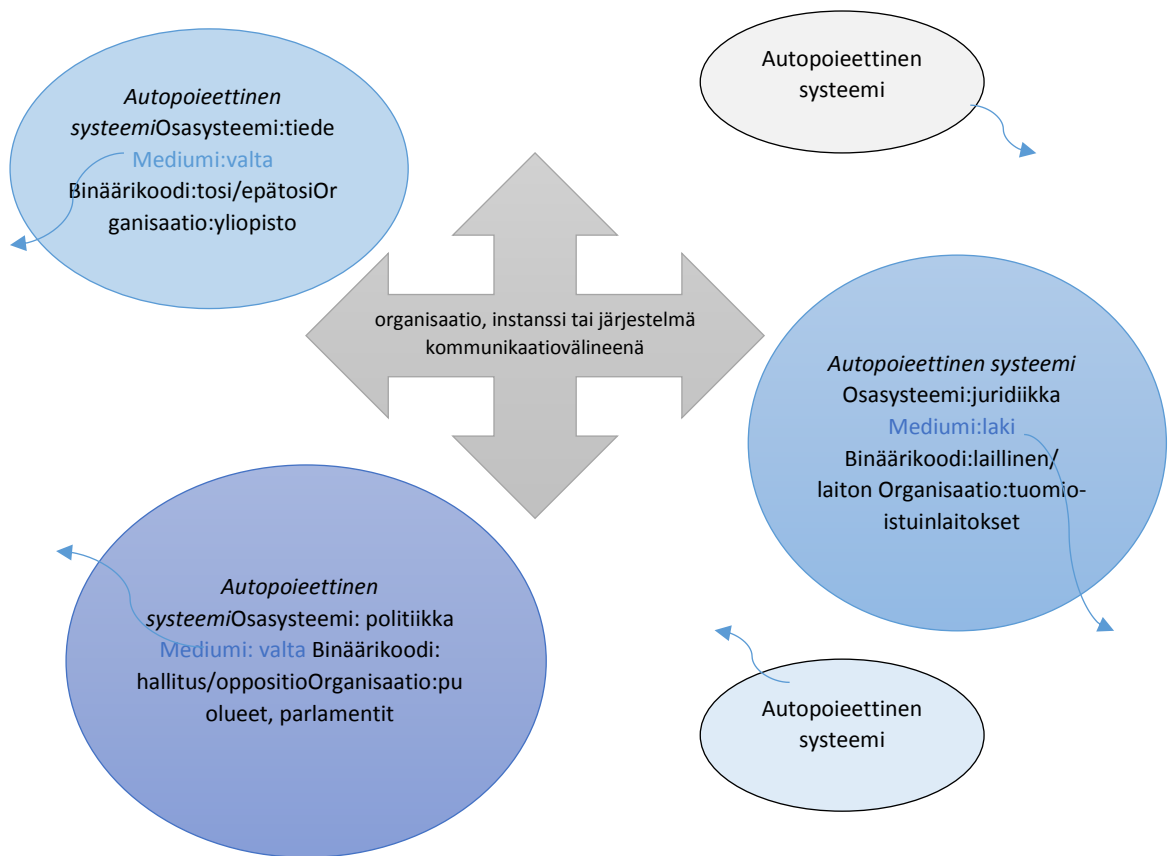
Saksalainen sosiologi Niklas Luhmann (1927–1998) tunnetaan erityisesti systeemiteoriastaan, joka hänen omien sanojensa mukaan aikaisemmassa tutkimuksessa oli liikaa sidoksissa normatiivisuuteen ja humanismiin. Luhmann yhdistää omassa tarkastelutavassaan niin sosiologisia, filosofisia kuin biologisiakin elementtejä. (Jalava 2004,122.)

Luhmannin teoriassa lähdetään liikkeelle analysoimalla ja selittämällä makrorakenteiden konstituutio kommunikaatioprosessin rakenteistumisen kautta, toisin sanoen yhteiskunta on tässä prosessikäsité, ei makrokäsité vaan läpikotaisin operatiivinen, toiminnallinen ja empiirinen käsité, jossa painopiste kääntyy entiteettiajattelusta relaatioajatteluun. (Jalava ja Kangas 2013a, 15; Virtanen 2013, 87.)

Luhmannin systeemiteoreettinen ajattelu ankkuroituu toiminnaltaan eriytyneisiin funktiojärjestelmiin. Ekologinen funktiojärjestelmä pohjautuu ajatukseen yhteiskunnasta moniulotteisena järjestelmänä, jossa alueellinen jako menettää merkityksensä ja yhteiskunta koostuu itseensä viittaavista, toiminnallisesti eriytyneistä sisäistä

kommunikaatiota omaavista funktiojärjestelmistä kuten taloudesta, oikeudesta, politiikasta ja tieteestä. Yksikään järjestelmä ei ole keskustoimija, vaan jokaista tarvitaan. (Kilpeläinen 2009, 67.) Yhteiskunnassa toimivien alajärjestelmien ympäristöllä on merkitystä vain järjestelmien kautta ja ainoastaan suhteessa järjestelmiin, joten ympäristössä toimivat järjestelmät ovat riippuvaisia toisten järjestelmien toiminnasta, vaikka niiden välillä ei ole hierarkiaa (Luhmann 1995, 17–19). Luhmannilaisessa teoriassa usealle muulle sosiologiselle teorialle ominainen makro-mikro-problematiikka korvautuu kysymyksillä erityyppisistä järjestelmistä (vuorovaikutusjärjestelmät, organisaatio ja yhteiskunta), niiden ominaispiirteistä ja keskinäisistä suhteista (Jalava ym. 2013,15).

Ekologisessa kommunikaatioteoriassa Luhmann kuvaa yhteiskunnan yksifunktiollista funktiojärjestelmää niin, että ne voivat vaikuttaa muihin ainoastaan reagoimalla omassa järjestelmässään, muuttamalla omaa toimintaansa ja viittaamalla itseensä. Muokkaamalla omaa toimintaansa funktiojärjestelmät resonoivat ympäristöönsä pyrkien aiheuttamaan muutosta myös ympäröivissä järjestelmissä. (Kilpeläinen 2009, 73). Myös Kankaan (1995, 237–238) määrittämässä autopoieettisen järjestelmän keskeisissä piirteissä mainitaan järjestelmien itseensä viittaminen ja täysin suljettu toiminnallisuus, jolloin järjestelmiin ei voi tuoda tai niistä viedä elementtejä ulkopuolelle. Autopoieesin käsitettä on vaikea kääntää suomeksi, mutta sen voisi selittää järjestelmäksi, joka uusintaa kaikki järjestelmän muodostavat elementeeriset yksiköt samoista elementeistä koostuvassa verkossa (Jalava 2004,123). Osasysteemit saavat alkunsa, kun systeemien toiminnalliset funktiot liittyvät kompleksisuuden vähentämiseen ja kontingenssin lisäämiseen organisoimalla ja levittämällä informaatiota siten, että ne ja toiset systeemit pystyvät hyötymään siitä (Jalava ym. 2013b, 52). Kuviossa 4 olen kuvannut systeemien esiintymistä yhteiskunnassa ekologisen kommunikaatioteorian mukaan.

Kommunikaation välittäjä

KUVIO 4. Systemit yhteiskunnassa Luhmannin kommunikaatioteorian mukaan Jalavaa (2013,110) mukaellen.

Esimerkiksi kuviossa 4 Ilmiöllä tai osasysteemillä (*tiede*) on monia kosketuspintoja, välillisiä yhteyksiä, organisaatioita ja yhdistelmiä ilman ylätasoa kontrolli-instanssia mediumin ja binäärikoodin avulla (Eräsaari 2013, 38). Kommunikaation muodon ja sen välittäjän eli mediumin (*valta*) kehittyminen on keskeistä yhteiskunnan eriytymisen kannalta (Jalava ja Kangas 2013b, 47). Mediumit ovat evoluutiosaavutuksia, jotka auttavat lisäämään kommunikaation onnistumisen todennäköisyyttä ylittämällä jonkin kolmesta epätodennäköisyyskynnyksestä: ymmärrettävyys-, saavutettavuus tai hyväksyttävyysskynnyksen (Raiski 2004,18). Binäärikoodi (*tosi/epätosi*) on kaksinapainen vastakohtaisuuden painotus, jolloin kyky erotella on tärkeä ilmiöstä tehtävän havainnoinnin tuottamiseksi substantiaalisia merkityksiä (esim. tieto), mikä taas auttaa analyyttisessä perustelussa pyrkimyksestä erottautua tai ottaa etäisyyttä nähdäkseen paremmin (Eräsaari 2013, 26–27). Ilmiö voidaan tavoittaa organisaatiolla (*yliopisto*), sillä organisaatiot raportoivat järjestelmän toiminnasta sekä havainnoijalle että toimijalle

(Mt.,37). Autopioieettinen systeemi on samalla aikaa sekä suljettu että avoin, jolloin ympäristö, mukaan lukien muut systeemit, vaikuttaa niihin koko ajan. Toiset systeemit eivät kuitenkaan suoraan vaikuta systeemin sisäisiin prosesseihin tai rakenteisiin. (Jalava ym. 2013a, 9.) Funktiojärjestelmät eivät ole suoraan yhteydessä toisiinsa vaan ympäristöllisen kytkennän kautta. Tarvitaan *organisaatio, instanssi tai järjestelmä*, joka yhdistää esimerkiksi kansalaisen ja poliittisen puolueen. Joukkotiedotusvälineet ovat kansaa ja parlamentaarista politiikkaa yhdistävä järjestelmä muodostaen merkittävän roolin yleisen mielipiteen muodostamisessa ja tuottaessaan puheenaiheita ja informaatiota. (Jalava 2004, 127–128.)

Seppo Raiski (2004,18) on tiivistänyt alajärjestelmien erilaisuuden ja kommunikaation niin, että tiede edellyttää taloudessa syntyvän resursseja, politiikka edellyttää tieteen jalostavan epätäydellistä tietoa paremmaksi ja oikeus edellyttää poliittisten kysymysten ratkaisemista politiikan piirissä. Jokainen funktiojärjestelmä näkee yhteiskunnan muut funktiojärjestelmät yhteiskunnan sisäisenä ympäristönään, jolloin keskinäinen riippuvuus selittää modernin yhteiskunnan koossapysymisen. Mitään ylikäyvää kokonaisuutta ei ole tässä suuressa mutta ei äärettömässä määrässä yhdistelmiä. (Mt.)

Ekologisessa kommunikaatioteoriassa kommunikaatio on tapa jakaa, vastaanottaa ja soveltaa tietoa. Kommunikaatio sisältää kolme toisistaan riippumatonta valintaa, jotka ovat informaatio, sen välittäminen ja ymmärtäminen. Kommunikaatiossa tuotetaan yhteistä merkitystä, mutta onnistunut tiedon välittäminen ei välttämättä edellytä, että kommunikoijan ja vastaanottajan ymmärrys välitettävästä informaatiosta olisi yhteneväinen. Kommunikaatio on siten enemmän kuin informaation siirtämistä ilmeten esimerkiksi tapahtumina tai käyttäytymisenä. (Kilpeläinen 2009, 75.) Yksilöt toimivat vain yhteiskunnan ympäristössä ja osallistuvat yhteiskunnan toimintaan vain kommunikoidessaan, jolloin yhteiskuntaan kehittyvänä järjestelmänä on luonut useita toiminnallisia eriytyneitä alajärjestelmiä, kuten talouden tai koulutuksen. Lähtökohtana on alajärjestelmän erilaisuus, joista jokaisella on oma, tuon järjestelmän perustava kommunikatiivinen koodinsa. Nämä järjestelmät eivät voi korvata toisiaan vaan joutuvat nimenomaan edellyttämään, että muut funktiot toteutetaan toisaalla. (Jalava 2004, 123.)

Hyvinvointivaltiollisen poliittisen järjestelmän syklinen toiminta on ensinnäkin järjestelmän koostuminen kansalaisten, parlamentaarisen tai "aidon" politiikan ja hallinnon

muodostamasta kolminaisuudesta. Nämä kolme elementtiä ovat erillisiä alajärjestelmiä, joilla ei ole toisiinsa yhteyttä vaan ne ovat suljettuja ja itseensä viittaavia. Tämän vuoksi järjestelmä tarvitsee sisäisten järjestelmiensä välille ympäristöllisiä kytkentöjä, jotka ovat mahdollisia julkisen mielipiteen ja joukkotiedotusvälineiden, poliittisesti tärkeiden ja vaikutusvaltaisten henkilöiden, viranhaltijoiden sekä oikeuden ja rahan avulla. Lisäksi tarvitaan avuksi hallintoa eli byrokratiaa, vaikka poliittisen järjestelmän ydin on parlamentaarinen politiikka ja sen kyky tehdä kollektiivisesti sitovia päätöksiä. Hyvinvointivaltiossa byrokratian ja sen kommunikatiivisten keinojen eli lakien ja maksujen rooli on merkittävä. Kansalaiset yrittävät sopeutua lakien ja maksujen luomiin ympäristöllisiin tiloihin. (Jalava 2004, 129–130.)

Luhmannin teoriassa painopiste on kommunikaatiossa: subjekti, yksilö, toimija tarkoituksineen, toiveineen ja merkityksenantoineen on selkeästi sekundaariasemassa. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että toimijaan liittyvä tematiikka olisi sivuutettu, sillä teoriassa ollaan kiinnostuneita tavoista, joilla yksilö tai toiminta otetaan huomioon kommunikaatiossa. Yleinen on myös käsitys siitä, että on kyse yksilinjaisesta modernisaatioteoriasta, jossa historiallisen kehityksen esitetään väistämättä johtavan kohti moderneille länsimaisille yhteiskunnille ominaisia yhteiskuntarakenteellisia piirteitä. Luhmann oli ensimmäisiä globalisaatioteoreetikkoja, joka määritteli modernin yhteiskunnan maailmanyhteiskunnaksi poissulkematta kuitenkaan esimerkiksi kiinnostuksen kohteena olevia lokaaleja, eri tavalla ja laajuudessaan operoivien järjestelmien rajapinnoilla esiintyviä ilmiöitä kuten konflikteja. (Jalava ym. 2013a, 15–16.) Luhmannin teoriassa substantiaalinen kysymys siitä, mikä yksilö on, korvautuu funktionaalisella kysymyksellä, miten yksilö on (Jalava ym. 2013b, 46).

4.3 Käsitteelliset välineet rakenteellisen sosiaalityön muutostyölle

Mitä edellä esittämäni teoreettiset näkökulmat merkitsevät rakenteellisen sosiaalityön muutostyön tai uusintumisen kannalta? Voidaanko kriitisestä realismista tai ekologisesta kommunikaatioteoriasta löytää rakenteellista sosiaalityötä hyödyttäviä ja rakenteellisen sosiaalityön vaikuttamisen, vallan ja olemassa olon tärkeyden mahdollisuuksiin liittyviä tieteenteoreettisia paikannuksia?

Sosiaalityön tavoitteissa ja käytännön toiminnassa on toisaalta lähtökohtana asiakkaaksi tulevien yksilöiden, perheiden ja ryhmien auttaminen ja tukeminen sekä toisaalta yhteiskunnalliseen ajatteluun, palveluihin ja päätöksentekoon vaikuttaminen. Yhteistä edellä mainituille on muutostyö, joka pyrkii parantamaan ihmiselle epäsuotuisan tilanteen ja olosuhteet. Sosiaalityön haasteeksi on noussut toisin katsominen ja toimiminen toimintaympäristössä, jossa korostuvat paikalliset rakenteet kuten kulttuurisuus, yhteisöllisyys tai kontekstuaalisuus. Lähtökohtana ovat kuitenkin kansalaisen perus- ja sosiaaliset oikeudet, oikeudenmukaisuuden toteutuminen ja eettiset periaatteet. Murroksen aikakausi edellyttää aiempien toimintamallien lisäksi uudenlaista osaamista, asiantuntijuutta ja palvelujärjestelmän kehittämistä ihmisten elämäntilanteiden parantamiseksi. (Pohjola 2011, 203–224.)

Kriittisessä realismissa on Mäntysaaren (2006, 160) mukaan oleellista teoreettisen analyysin tuoma kriittisyys sekä yhteiskunnallisia käytäntöjä että oikeina pidettyjä sosiaalityön toimintakäytäntöjä kohtaan, käsitys yhteiskunnallisen todellisuuden kerrostuneisuudesta ja halu tehdä evaluatiivisia johtopäätöksiä tutkimustuloksista. Yhteiskuntarakenteen vaikutukset, historia ja ympäristö sekä dualismin sudenkuopat tulisi ottaa huomioon tutkimusmetodologiassa, ja kasautuvan tiedon metaforan sijaan puhua syvenevästä ja tarkentuvasta tiedosta. Realistinen sosiaalityöntutkimus nojaa ajatukseen sosiaalisen todellisuuden kerrostuneisuudesta. Tutkimuksen suuri kysymys on ollut holismin ja individualismin, yhteiskuntarakenteiden ja toimivan yksilön välinen ristiriita ensisijaisuudesta. (Mt.)

Kriittinen realismi on laaja peruskäsitteiden oivallusten ja ajatusten perinne, jonka kaikkia paikannuksia ei tässä työssä ole mahdollisuus tai tarpeellista käydä läpi. Kiinnostavaa on perehtyä rakenteellisen sosiaalityön kannalta kausaalisuuden ja ontologian käsitteisiin, sosiaalisen todellisuuden kerroksellisuuteen sekä siihen, miten toimijan ja rakenteen välinen suhde tulisi ymmärtää. Kriittinen realismi tarjoaa yksilöä yksipuolisesti vastuuttavalle näkökulmalle vastapuhetta korostaen sosiaalisten rakenteiden vaikutuksia ihmisten elämään ja toimijoiden mahdollisuuksia sosiaalisten rakenteiden murtamiseen, rakentamiseen ja uudistamiseen sekä toistensa toimijapositioniin ja näiden välisiin suhteisiin vaikuttamiseen (Pekkarinen ym. 2009, 184). Tieteenteorian käyttäminen muutostyön pohjalle auttaa hahmottamaan ilmiöitä ja selittämään niiden vaikutuksia

kansalaisen elämään. Rakenteiden sisällyttäminen toimintaan ja niiden muuttamisen seuraaminen on rakenteellisen sosiaalityön toiminnan ymmärrettäväksi tekemistä. Toiminnan ja rakenteiden välinen suhde on kulttuurinen. Se muuttuu muun muassa olosuhteiden muuttuessa.

Toiminnan muutos on seurausta toimijoiden vuorovaikutuksesta ja olosuhteiden tulkinnoista (Kuusela 2006b, 92). On tarpeellista huomioida ja tuoda näkyväksi, että toimijat ja rakenteet ovat ontologisesti erillisiä (vrt. individualismi/kollektivismi). Margaret Archer on tuonut ansiokkaasti esille tämän dualisuuden ja sen, miten muutos tapahtuisi morfogeneettisissä jaksoissa. Dualismi inhimillisen toimijuuden ja sosiaalisten rakenteiden välillä, sekä vaikutus toisiinsa sykleissä on hyödyllistä tehdä näkyväksi. Tutkittaessa sosiaalisuuden vaikutuksesta ihmisen elämiseen ja toimijoiden mahdollisuutta vaikuttaa edelliseen tarvitaan juuri suhteiden välistä tutkimusta. Archerin esiin nostama refleksisyys tarkoittaa toimijan, niin yksilön kuin myös yhteiskunnan kykyä oman itsensä tarkasteluun, mikä olisi rakenteellisessa sosiaalityössä varsin hyödyllistä. Avun tarpeen määrittely tai muutoksen tarpeellisuus tulee esille refleksisyyden avulla.

Realistisen yhteiskuntateorian idea on liittää yhteiskunnalliset, yhteisölliset, institutionaaliset ja yksilölliset ulottuvuudet toisiinsa ja sanoa jotain niiden välisestä suhteesta. Archer peräänkuuluttaa ontologian, metodologian ja käytännöllisen yhteiskuntateorian ankkurointia toisiinsa niin, että näkemykset tukevat toisiaan. Toisaalta Archerin teorian kritiikissä on haluttu kiistää tarvetta erottaa yksilön toiminta jyrkästi yhteiskunnan rakenteista (ks. Piironen 2014), ainakin tutkimustoiminnassa.

Sosiaalityössä Luhmannin kommunikaatioteoriaa voidaan soveltaa tarkastelemalla sosiaalityötä funktiojärjestelmänä funktioineen, koodeineen ja alajärjestelmineen. Näin sosiaalityön toimintalogiikkaa voi ymmärtää paremmin kuin esimerkiksi yksilökeskeisyyteen pohjautuvilla teorioilla. Sosiaalityön kannalta on tärkeää, että hyvinvointiyhteiskunnan toimintaa eivät ohjaisi pelkästään esimerkiksi talouden tai oikeuden yksifunktioiden järjestelmien arvot ja kriteerit. Sosiaalityön tulee yhtenä funktiojärjestelmänä pyrkiä vaikuttamaan muihin järjestelmiin käyttäen sisäistä kommunikaatiota, joka tuottaa resonointipintaa muille alajärjestelmille, esimerkiksi taloudelle, tieteelle tai oikeudelle (Kilpeläinen 2009, 73–74.)

Luhmannin ekologinen kommunikaatioteoria voi toimia oivallisena taustateoriana sosiaalityössä. Mikäli sosiaalityössä käytettävällä työotteella halutaan korostaa yhteisön tai sen jäsenten keskinäistä riippuvuutta eikä niinkään yksilöllistä riippumattomuutta, on hedelmällistä paikantaa tutkimus funktioiden väliseen kommunikaatioon. Sosiaalityön eroavaisuus yhteiskunnan muista funktiojärjestelmistä on osoitettavissa muun muassa niin, että sen tehtävänä on lisätä hyvinvointia ja sitä kautta mahdollistaa entistä useimpien väestönsien inkluusio hyvinvoinnin piiriin. Toisaalta sosiaalityön on myös mahdollista olla toimijana useissa eri funktiojärjestelmissä, tuottaa informaatiota, välittämistä ja ymmärtämistä kulloisenkin areenana olevan järjestelmän sisällä sekä aiheuttaa hälyä ja häiriötä ympäristössä oleviin funktiojärjestelmiin. (Kilpeläinen 2009, 82–83.)

Luhmannin systeemiteoreettiset lähtökohdat osoittautuivat hyödyllisiksi rajailmiön yleisyyden kuvaamisessa modernin yhteiskunnan verkostomaisessa toiminnassa. Rajan käsite liittyy keskeisiin modernin yhteiskuntajärjestyksen toimintarakenteisiin. Moderni yhteiskunta on rakenteeltaan verkostoitunut ja luonteeltaan keskukseton. Vallan näkökulmasta tämän tarkoittaa sitä, että yhteiskunnalla ei ole keskusta, jolla olisi hierarkkinen valta suhteessa muihin toimijoihin. Yhteiskunnan rakenne perustuu toisistaan eriytyneiden osajärjestelmien toimintaan ja näiden välisten suhteiden muotoutumiseen. (Kiuru ja Metteri 2017, 165.) Rajan käsite on mielenkiintoinen, sillä se sekä tekee eroja että myös rakentaa yhteyksiä yksilön ja yhteiskunnan välillä ja juuri differentaation keskeinen idea liittyy yksilön ja yhteiskunnan väliseen rajaan (Luhmann 1995, 28). Differentiaatioprosessi ja yhä yksilöidymmiksi muuttuvat yksilöiden tehtävät mahdollistavat sen, että yhteiskunnassa pystytään vastaamaan yhä eriytyneempiin ongelmiin ja tarpeisiin. Yhteiskunnallisessa koodistossa luvatut tehtävät tulee jokaisen yksikön toteuttaa, sillä yhden toimijan toiminnan muutos vaikuttaa koko verkoston toimintaan. (Luhman 1995,231.)

Ekologinen kommunikaatioteoria luo sovellettavia teoreettisia lähtökohtia sosiaalityölle, vaikka makrotason yhteiskuntateoriasta puuttuvat vahvat siteet käytännön empiriaan. Sosiaalityön toiminnan periaate on tarkastella yksilöä tilanteessaan ja suhteessaan ympärillä olevaan maailmaan. Luhmannin mukaan yhteiskunta on sosiaalinen järjestelmä, jonka toiminta perustuu sosiaalityön tavoin kommunikaatioon. (Kilpeläinen 2009, 68–69.)

Kritiikkiä ekologista kommunikaatioteorian soveltumista sosiaalityön tutkimuksissa on esitetty mm. kaksiarvoisen binaarikoodin mahdollisuudesta. Funktiojärjestelmän kommunikaation perusta on kaksiarvoinen omassa järjestelmässä universaali koodi. Binaarikoodit eli kaksintamissäännöt muodostuvat kommunikaatioprosesseissa vastakkaisia arvoja peilaten. Sosiaalityössä koodi voisi rakentua universaalin tavoitteen eli hyvinvoinnin mahdollisuuksien lisäämisen kautta, mutta binaarikoodiksi ei silti voida määritellä hyvinvoinnin lisääntyminen/vähentyminen, vaan se voinee muodostua sosiaalityön alajärjestelmien kommunikaation avulla. (Kilpeläinen 2009, 79–80.)

Tähän mennessä työssäni olevista teoreettisista keskusteluista on löydettävissä elementtejä, jotka voivat palvella rakenteellisen sosiaalityön tutkimista ja kehittämistä. Yksilön ja rakenteiden erottaminen toisistaan auttaa hahmottamaan niiden välistä rajaa ja siinä käytyä kommunikointia. Rajan käsite on mielenkiintoinen senkin vuoksi, että on pohdittava, mitä raja erottaa ja yhdistää, eli miten rajan olemassa olo näyttäytyy toimintana. Eri järjestelmien näyttäytyminen samanarvoisina ja yhteiskunnan havaitseminen vähemmän hierarkisena voi auttaa ymmärtämään kaikkien yhteiskunnan järjestelmien olemassaolon tärkeyden. Samalla kommunikaation lisääntyminen eri yhteiskunnan tasojen välillä voi auttaa lopulta sitä tärkeintä, yksilöä ja hänen avun tarvettaan.

5 ESIMERKKINÄ KOLMANNEN SEKTORIN YHDISTYSTEN TOIMINTA RAKENTEELLISEN SOSIAALITYÖN OMAISINA TEHTÄVINÄ

Aiemmissa luvuissa esitellyt teoreettiset mallit ja keskustelut palvelevat rakenteellista sosiaalityötä koskevan itseymmärryksen kehittymistä ja johdattelevat pohtimaan omaa sovellustani siitä, miten hyödynnän teorioita kolmannen sektorin toimijoiden analyysissä. Tässä luvussa analysoin aineistona käyttämäni kolmannen sektorin sosiaali- ja terveysalan yhdistysten toimintaa verraten sitä Pohjolan (2011) katogorisoimaan rakenteellisen sosiaalityön neljään ydinalueeseen.

5.1 Pohjolan nelikenttämalli rakenteellisen sosiaalityön tehtävissä

Pohjola (2011) jakaa rakenteellisen sosiaalityön tehtävät neljään eri ydinalueeseen: tietotyöhön, strategiatyöhön, inklusiotyöhön ja oikeudenmukaisuustyöhön. *Tietotyö* tarkoittaa tiedon tuottamista ja välittämistä eteenpäin esimerkiksi sosiaalisista olosuhteista, hyvinvointi- ja pahoinvointikysymyksistä sekä palveluiden toimivuudesta. Lisäksi tarvitaan julkisuustyötä eli tiedon välittämistä kansalaisille ja päättäjille, koska merkittävä osa asiakkaiden elämään liittyvistä ratkaisuista tehdään sosiaalityön ulkopuolella. *Strategiatyö* liittyy hyvinvointipalveluiden ja sosiaalityön suunnitelmalliseen edistämiseen sekä yhteiskuntapoliittisiin linjauksiin ja lainsäädäntöön vaikuttamiseen. Käytännössä tämä tarkoittaa hyvinvointisuunnitelmien, -ohjelmien ja strategioiden rakentamista yhdessä kansalaisten, järjestöjen, toisten viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. *Inklusiotyössä* on kysymys kansalaisten osallisuuden ja vaikuttamiseen kiinnittävästä työstä, siis yhteisöllisyydestä ja osallisuudesta sekä yhteistyön tekemisestä järjestöjen kanssa. *Oikeudenmukaisuustyössä* painopiste on ihmisten perus- ja sosiaalisten oikeuksien huomioimisessa kaikessa yhteiskunnallisessa toiminnassa, palveluissa ja päätöksenteossa. Tavoitteena on asiakkaiden sosiaalisten oikeuksien edistäminen. Käytännössä se on keskustelun ylläpitämistä oikeus- ja oikeudenmukaisuusperiaatteista. (Mt., 215–220.)

5.2 Tutkimuksen empiirinen aineisto

Tämän tutkielman empiirisenä aineistona käytän Oulun kaupungissa sijaitsevan Kumppanuuskeskuksen sote-alan yhdistysten esittelytekstejä tarkoituksena löytää niistä rakenteellisen sosiaalityön omaista toimintaa.

Kumppanuuskeskuksen juuret juontavat vuoteen 1992, jolloin neljä Oulussa toiminutta kansanterveys- ja vammaisjärjestöä siirsivät toimintansa erillisistä tiloista yhteisiin toimitiloihin. Ajatus yhteisestä toimipisteestä ja työyhteisöstä kiinnosti niin paljon, että 1994 jo kahdeksan toimijatahoa oli saanut työtilat samasta osoitteesta. Oulun kaupungin sosiaali- ja terveystoimen sekä Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton yhteisen kehittämishankkeen aloitteesta syntyi ajatus kansalaistalosta – paikasta missä julkinen sektori, järjestöt ja vapaa kansalaistoiminta kohtaisivat toisensa tasaveroisina kumppaneina. Kumppanuuskeskus sai nimensä nimikilpailun tuloksena, ja kahdessa toimipisteessä toimivat nykyään lähes 50 sosiaali- ja terveysalan järjestöä. Kumppanuuskeskuksen toimijoiden ja muiden alueen yhteistyökumppaneiden sopimuksellisen yhteistyön ja -toiminnan taustalla on tukirakenne, jossa ovat mukana Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry vastaten neuvontapisteiden toiminnasta, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n ja Oulun kaupungin toimiessa yhteisörakenteiden tukena. (Ihmiset.fi-verkkopalvelu 2018.)

Kumppanuuskeskus on paikka, jonne voi tulla ilman asiaa tai asian kanssa. Keskuksen neuvontapisteessä voi muun muassa piipahtaa lukemassa lehtiä ja kahvittelemassa, surffata netissä tai kysyä mieltä askarruttavista asioista. Kumppanuuskeskus on myös järjestötoiminnan keskus, josta Pohjois-Pohjanmaalla toimivat paikalliset sosiaali- ja terveysalan järjestöt saavat tukea mm. toimintaansa, viestintäänsä ja vaikuttamistyöhönsä. (Toimeksi.fi-verkkopalvelu 2017.)

Valitsin tutkimuksen empiiriseksi aineistoksi Kumppanuuskeskuksessa olevia yhdistyksiä, koska Kumppanuuskeskus toimintaympäristönä on mielenkiintoinen ”yhdistysten talo”, jossa yhdistykset kohtaavat keskenään ja myös muiden kuntalaisten on helppo tulla sinne jakamaan kuulumisiaan ja etsimään tietoa.

Tuomi ym (2018,98) mainitsee, että laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastolliseen yleistyksen vaan mm. kuvaamaan jotain ilmiötä ja ymmärtämään tiettyä toimintaa. Tähän

tutkimukseen valittujen yhdistysten avulla pyrin tuomaan esille erilaiset yhdistystoimijat niin, että valitut toimijat olisivat sopiva, vaikkakin suppea otos suomalaisista sosiaali- ja terveysalan yhdistyksistä. Empiirisen aineiston käyttö tässä tutkielmassa on esimerkinomainen, joten laajempaa otosta ei nyt ole tarkoituksenmukaista tutkia. Alkuperäinen suunnitelma oli käyttää aineistona yhdistysten paperiesitteitä. Huomasin yhdistyksien lähes kokonaan luopuneen paperiesitteistä ja nykyään useiden esittelyt löytyvät yhdistyksen Internet-sivuilta. Päädyin käyttämään sähköisessä muodossa olevaa empiiristä aineistoa. Aineistoni on siis valmiiksi olemassa, mutta sitä ei semmoisenaan voi käyttää tutkimuksessa, vaan sisällönanalyysiä varten teemoittelen esitteiden teksteissä löytämiäni rakenteellisen sosiaalityön tehtäviin liittyviä mainintoja.

Liitteessä 1 näkyvät aakkosjärjestyksessä Kumppanuuskeskuksen yhdistykset, joista punaisella on merkitty tähän tutkimukseen mukaan valikoituneet. Päädyin ottamaan tutkimukseeni neljä yhdistystä, ja kun yhdistyksiä on listassa 48 kpl, satunnaisesti mukaan valikoitui joka kymmenes. Olisin yhtä hyvin voinut ottaa tutkimukseen vaikka neljä ensimmäistä yhdistystä listasta. Seuraavaksi esittelen neljä tutkimuksessa mukana olevaa yhdistystä: Invalidiliitto ry, Neuroliitto ry, Oulun Pelastakaa lapset ry ja Suomen CP-liitto ry.

1. Invalidiliitto ry on fyysisesti vammaisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö, johon kuuluu paikallisia ja alueellisia invalidiyhdistyksiä eri puolilla Suomea sekä valtakunnallisia yhdistyksiä. Invalidiliittoon kuuluu 150 jäsenyhdistyksen kautta noin 30 000 henkilöjäsentä. Jäsenyhdistyksistä 132 on paikallisia ja 14 diagnoosipohjaisia. Lisäksi liittoon kuuluu neljä valtakunnallista fyysisesti vammaisten ihmisten muodostamaa yhdistystä. Valtakunnallisesti Invalidiliiton toiminta on jaettu kahdeksaan suomenkieliseen ja kahteen ruotsinkieliseen alueeseen. Invalidiliitossa on 2 500 työntekijää. Liittovaltuusto on Invalidiliiton korkein päättävä elin. Liittovaltuusto valitaan liittoäänestyksellä, joka pidetään joka neljäs vuosi. Liittovaltuusto puolestaan valitsee liittohallituksen, johon kuuluu puheenjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa ja kymmenen jäsentä. Yhdistykset ja niiden jäsenet tekevät yhteistyötä muun muassa vaikuttamistoiminnan, koulutusten ja erilaisten tapahtumien järjestämiseksi. Palvelumuotoina on esim. työllistymisen tukeminen, avustajakoira-toiminta, sopeutumisvalmennus ja koulutus. (www.invalidiliitto.fi.)

2. Neuroliitto ry toimii multippeliskleroosia ja harvinaisia neurologisia sairauksia sairastavien ja heidän läheistensä hyväksi. Neuroliiton toiminnan ytimenä on samankaltaisia kokemuksia ja tarpeita jakavien ihmisten verkostoituminen ja vertaistuki. Sen mahdollistavat etenkin Neuroliiton 24 jäsenyhdistystä ja noin 10 000 jäsentä. Jäseneksi voivat liittyä sairastuneet, läheiset tai muutoin toimintaa kannattavat ihmiset ja yhteisöt. Palvelu- ja toimintamuotoina ovat muun muassa vertaistuki, ohjaus, neuvonta, koulutus, taloudellinen tuki sekä kuntoutus- ja asumispalvelut. Keskeinen päättävä elin on liittohallitus. Hallituksen päätösten täytäntöönpanosta ja liitossa tehtävän työn johtamisesta vastaa toimitusjohtaja. Käytännön työn tukena ja suunnan näyttäjinä toimivat eri yksiköiden johtokunnat ja toimikunnat. Pari kertaa vuodessa kokoontuvassa liittovaltuustossa on edustus kaikista liiton jäsenyhdistyksistä. Yhdistyksen nimeävät edustajansa myös kerran kolmessa vuodessa kokoontuvaan liittokokoukseen. (www.neuroliitto.fi.)
3. Pelastakaa lapset ry Oulu on Pelastakaa Lapset järjestön paikallisyhdistys, jonka kaikki toimijat ovat vapaaehtoisia. Yhdistys on perustettu v. 1929. Toiminta on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumatonta kansalaistoimintaa. Maksaneita jäseniä on vuosittain n. 100. Vuonna 2018 toiminta tukeutuu keskusjärjestön valitsemaan toiminta-ajatukseen ”Yhtäkään lasta ei jätetä”. Tavoitteena on toimia niiden lasten hyväksi, jotka eivät ole minkään muun avun piirissä. Pelastakaa Lapset Pohjois-Suomen aluetoimisto hoitaa ammatillista tukitoimintaa. Oulun vastaanottokekuksessa aloitettiin Lapsiystävällinen tilatoiminta maaliskuussa 2016. Oppilaitosyhteistyö Oulun yliopiston ja ammattikorkeakoulun kanssa on ollut kiinteää ja myös erilaisiin tapahtumiin ja retkiin osallistutaan. (www.oulu.pelastakaalapset.fi.)
4. Suomen CP-liitto ry on valtakunnallinen vammais- ja erityisliikuntajärjestö, jonka kohderyhmään kuuluvat cp-, mmc- ja hydrokefaliavammaiset lapset, nuoret, aikuiset ja heidän läheisensä sekä henkilöt, joilla on motorisen oppimisen vaikeus tai lievempiä motoriikan haasteita. CP-liitto tuottaa erityispalveluita vammaisille. Niihin kuuluvat asinatuntijapalvelut, palveluasuminen, päivätoiminta ja puhetupakeskus. Suomen CP-liitto ry on perustettu vuonna 1965. Sen jäseniä ovat 20 cp-yhdistystä eri puolilla maata. CP-liiton aluetyöstä vastaa kolme aluetyön

suunnittelijaa Kuopiossa, Oulussa ja Tampereella. Yhdistysten vapaaehtoiset järjestävät jäsenilleen erilaisia toimintoja, mahdollistavat vertaistuen sekä vaikuttavat paikallisesti ja alueellisesti. CP-liitolla on monia toimikuntia, jotka koostuvat pääosin cp-yhdistysten jäsenistä. Toimikunnat tuovat yhdistysten äänen kuuluviin liitossa. (www.cp-liitto.fi.)

5.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tässä kappaleessa arvioin tutkimukseni toteutusta, luotettavuutta ja eettisyyttä. Tutkimuksen eettisyydessä pyrin noudattamaan Suomen Akatemian tutkimuseettisiä ohjeita (2003), joissa painotetaan tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja kuten rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa. Tutkimusmateriaalin hankinnassa, tutkimustyön tekemisessä, aineiston analysoinnissa ja tulosten esittämisessä pyrin olemaan huolellinen. Tulosten esittäminen pohjautuu selkeästi aineistoon. Tällä ehkäisen sepittelystä sekä havaintojen vääristymisen. Huolellisilla lähdemerkinnöillä ja -viitteillä pyrin estämään tahattoman plagioinnin.

Tämän tutkielman eettisten haasteiden pohdinta ja niiden ratkaisujen etsintä kohdistuu tutkimusaiheen eettiseen oikeutukseen. Mielestäni tutkimustieto, jota voidaan tieteellisesti perustella ja empiirisesti havainnollistaa, on eettisesti oikeutettua ja sosiaalityön kehittämiseen parhaimmillaan johtavaa. Tämän tutkielman tutkimusaineisto on julkista, kaikkien saatavissa olevaa tietoa, jolloin kolmannen sektorin esitetekstien aineistona käyttö ei liene tuota kenellekään haittaa, pikemminkin tuo lisää hyvää näkyvyyttä yhdistyksille. Tutkimuksen teon ja tulosten mahdollisen vaikutuksen toivoisin olevan kysymyksiä herättelevä ja rakenteellisen sosiaalityön mahdollisuuksien pohdintaan johtavaa. Oman roolin vaikutusta tutkielman teossa ei voi kokonaan välttää, vaikka pyrkimyksenä on asioita ulkopuolisena tarkasteleminen ja eri vaihtoehtojen esiin tuominen. Omia sitoumuksia minulla tutkielman tekijänä ei ole sen paremmin kolmannen sektorin kuin julkisen professionaalisen sosiaalityön suuntaan.

Luotettavuuden osalta tutkimuksen kriittisiä kohtia ovat muun muassa elektronisen haun onnistuminen, tieteenteoreettisen aineiston valinta sekä tutkimusprosessin

toteuttaminen. Tutkimuskirjallisuuden valinnassa tavoitelen tieteellisesti korkeatasoisia tutkimuksia, mikä parantaa tulosten luotettavuutta. Kattavan julkaisun valinnalla pyritään välttämään toistojulkaisemisesta aiheutuvaa harhaa siinä tapauksessa, että alkuperäistutkimuksesta oli saatavilla usea julkaisu (Kääriäinen ym. 2006, 45).

Pyrin kuvaamaan tutkimusprosessin mahdollisimman tarkasti, jotta lukija voi arvioida tehtyjä valintoja ja voin osoittaa luotettavuuden käsitteen ohjanneen prosessin etenemisestä aineiston hausta analyysin loppuvaiheeseen saakka. Edellä kuvatut asiat liittyvät tutkimukseni validiteettiin eli tutkitaanko sitä, mitä on tarkoitus tutkia, ja reliabiliteettiin eli tutkimuksen toistettavuuteen.

Laadullisessa tutkimuksessa validiteettia ja reliabiliteettia on pidetty liian kapeina luotettavuuden mittareina ja osa tutkijoista on ollut valmis luopumaan luotettavuuden arvioinnin käsitteistöstä kokonaan. Täydentäviä näkökulmia tutkimuksen tuloksen arviointiin tuovat käsitteet uskottavuus, siirrettävyys, varmuus ja vahvistuvuus. Uskottavuus tarkoittaa sitä, vastaavatko tutkijan käsitteet ja tulkinnot tutkittavien käsityksiä. Siirrettävyys kuvaa sitä, missä määrin tulokset ovat yleistettävissä. Varmuus pyritään takaamaan ottamalla huomioon tutkijan ennako-oletukset. Vahvistuvuus merkitsee sitä, että muut tutkimukset tukevat tutkimuksessa saatuja havaintoja. (Eskola ja Suoranta 2008, 211–212.)

5.4 Tutkimuksen toteutus

Tein kevään 2017 aikana Kumppanuuskeskuksessa ensimmäisen aineistonkeruun hakien esitteitä ja jutellen eri yhdistysten toimijoidan kanssa järjestötoiminnasta. Vuonna 2018 aloitin varsinaisen tutkimuksen teon. Tarkastin aluksi, olivatko Kumppanuuskeskuksen toimijat pysyneet samoina. Vuoden aikana yhdistysten kuvaukset oli siirretty Internetiin, ja lähes kaikilla oli yhdistyksen omien sivujen lisäksi yleisenä tiedotuskanavana yhdistyksen omat Facebook-sivut.

Kun olin aakkostanut Kumppanuuskeskuksen toimijat (liite1), valitsin niistä neljä toimijaa mukaan tutkimukseen. Yhteensä 48 toimijasta valikoitui kolme keskusjärjestöä, joilla oli toimipiste tai aluetoimisto Oulussa ja yksi oululainen yhdistys, jonka toiminta oli myös

vahvasti sidoksissa omaan keskusjärjestöönsä. Seuraavaksi tallensin tietokoneelle Internetissä löytyviä yhdistysten esittelytekstejä sisällönanalyysejä varten.

Aluksi ajattelin käyttää tutkimusaineistona muutamaa yhdistystä valinnan kohdistuessa esimerkiksi yhdistysten koon tai tiedotustavan erilaisuuteen, mutta tutkittuani tarkemmin yhdistyksiä, huomasin monen olevan paikallisjärjestöjä, joiden taustalla on valtakunnallinen etujärjestö. Näin ollen paikallisyhdistykset eivät juurikaan esimerkiksi kokonsa puolesta eronneet toisistaan, ja myös keskusjärjestöjen aluetoimistot olivat keskenään samantapaisia kooltaan ja toiminnaltaan. En valinnut kriteeriksi esimerkiksi sitä, olisivatko yhdistykset terveysalan, kuten epilepsiyhdistys tai sosiaalialan, kuten Takuusäätiö edustajia, koska sosiaali- ja terveysalaa käsitellään yleensä yhtenä kokonaisuutena rakenteellisessa sosiaalityössä.

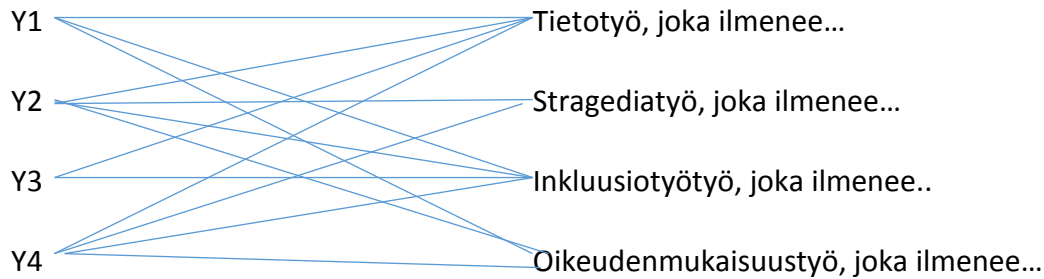
5.4.1 Teorialähtöinen sisällönanalyysi

Seuraavaksi erittelen sisällönanalyysin menetelmää, välineitä, rajoituksia ja työvaiheita. Sisällönanalyysi on laadullisen aineiston perusaineistomenetelmä, jota voi pitää sekä yksittäisenä metodina että väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin (Tuomi ja Sarajarvi 2002,94). Laadullisen analyysin muodot on Eskolan (2001) mukaan jaoteltu aineistolähtöiseen, teoriasidonnaiseen ja teorialähtöiseen analyysiin, jolloin erilaiset analyysin tekoja ohjaavat tekijät voidaan ottaa huomioon. Jaottelussa korostuu teorian tai teoreettisen merkitys laadullisessa tutkimuksessa (Mt.,97.)

Tämän tutkielman empiirisessä osassa käytän teorialähtöistä sisällönanalyysia vertaillen kolmannen sektorin yhdistysten esitetekstien sisältöä Pohjolan (2011) nelikenttämalliin rakenteellisen sosiaalityön tehtävissä. Tuomi ym. (2002,99) mukaan teorialähtöinen analyysi kiinnittyy tiettyyn teoriaan, malliin tai auktoriteetin esittämään ajatteluun. Tutkittava ilmiö määritellään jonkin jo tunnetun mukaisesti, jolloin aineiston analyysiä ohjaa valmis, aikaisemman tiedon perusteella luotu kehys. Kyse on usein aikaisemman tiedon testaamisesta uudessa kontekstissä. (Mt.)

Laadullisessa tutkimuksessa voi katsoa olevan kyse vähitellen tapahtuvasta tutkittavan ilmiön käsitteellistämistä, ei niinkään etukäteen hahmotetun teorian testauksesta. Käytännön kentästä nousevien näkökulmien suhdetta tutkimusta käsitteellistävään teoreettisiin näkökulmiin voi pitää pikemminkin vuorovaikutteisena dialogina, jossa tutkijan kiinnostus kohdistuu tutkimusta suuntaaviin johtoajatuksiin ja toisaalta kentältä esiin nousevien näkökohtien tuottamiin uusiin käsitteellistykseen. Laadullista tutkimusta voi luonnehtia myös eräänlaiseksi tutkijan oppimisprosessiksi, jossa koko tutkimuksen ajan pyritään kasvattamaan tutkijan tietoisuutta tarkasteltavana olevasta ilmiöstä ja sitä ohjailevista tekijöistä. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analysoinnin voi katsoa olevan luonteeltaan toisaalta analyttistä, toisaalta synteettistä. Analyttisyyttä edustaa aineiston luokittelu ja jäsentäminen systemaattisesti. Käytännössä teema-alueiden erittely ja sisäinen jäsenitys asettuu lopulliseen muotoonsa vähitellen synteesisinä useiden eri analysointivaiheiden jälkeen.(Kiviniemi 2001,72, 75,78.)

Toteutin sisällönanalyysin Tuomi ym. (2002,94) esittämän kuvauksen mukaan. Aluksi silmäilin aineistoa tehden muistiinpanoja. Sitten tutkin aineistostani rakenteellisen sosiaalityön tehtävien neljän ydinalueen tietotyön, strategiatyön, inklusiotyön ja oikeudenmukaisuustyön empiirisessä aineistossa olevia merkintöjä tarkasti rajaten samalla pois ja jättäen huomiotta yhdistysten esitteistä kaiken muun. Kävin aineiston läpi ryhmitellen tekstistä ne asiat, jotka kiinnostavat minua. Koodatessa väreillä aineistoa huomioin, että ne ovat myös sisäkirjoitettuja muistiinpanoja, ja niillä jäsennetään sitä, mikä tutkijan mielestä aineistossa käsitellään. Koodatut aineistot ovat tekstin kuvailun apuvälineitä toimien samalla aineiston jäsenityksen testausvälineinä. Niiden avulla voidaan etsiä ja tarkastaa tekstin eri kohtia (ks. myös Eskola ja Suoranta 1996; Eskola 2001). Koodauksen jälkeen keräsin merkityt asiat yhteen eritellen ne muusta aineistosta. Teemoittelin aineiston painottaen sitä, mitä kustakin teemasta oli sanottu. Käytännössä edellä mainittu tarkoitti esittelytekstien purkamista siten, että keräsin teemoille merkityksen antavia lausumia yhteen ja muodostin alaluokkia erilliselle paperille. Alaluokat ryhmittelin yläluokiksi, joita käytin tutkimuksen analyysikuvioissa. Aineiston teemottelun yhteenvedossa ja selittävässä tekstiosuudessa käytin myös alaluokkailmaisuja selventämään yläluokkia. Teemoittelun yksinkertaistettu muoto on esitetty kuviossa 5.

KUVIO 5. Aineiston teemoittelu Tuomi ym. (2002,96) mukaellen.

Y=yhdistysten esittelytekstit.

Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa edetään empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä (Tuomi 2002,96). Teemoittelun jälkeen pyrkimykseni oli pohtia, mitä merkityksiä aineistosta löytyi tutkimusongelman ja teoreettisen tarkastelun kannalta. Analyysiini vaikutti luonnollisesti myös oma tulkintani. Tarkastelin aineiston tulokulmia Pohjolan (2011) tehtäväjaon mukaisesti ja pyrin kuvaamaan yhdistysten esittelyteksteistä löytämäni rakenteellisen sosiaalityön tehtävien sisältöä sanallisesti.

5.4.2 Aineiston teemoittelu

Kuten edellä jo mainitsinkin, keräsin ja erottelin yhdistysten esittelyteksteistä eri väreillä analyysini teorialähtöisten teemojen maininnat, yhdistin ne yhdelle paperille ja pelkistin löytämiäni lausuntoja. Liitteessä 2 on esimerkki aineiston koodauksesta tieto-, stragedia-, inklusio- ja oikeudenmukaisuustyöhön. Järjestin pelkistetyt ilmaisut pohtien samalla, löytyisikö ilmaisuista erilaisia ylä- tai alaluokkia. Tarkistin samalla, että aineisto sopii teemoihin. Lopuksi pyrin muodostamaan kokoavat käsitteet, erilaiset tulokulmat Pohjolan (2011) rakenteellisen sosiaalityön tehtäväalueiden teemoihin. Teema alueiden tulokulmia selittävässä kappaleiden teksteissä käytin myös alaluokkailmaisuja selventämään kuvioissa näkyviä yläluokkia. Sisällönanalyysin tulosten esittämisessä päädyin kuvioihin, joissa jokaisen kuvion keskellä olevassa ympyrässä on Pohjolan rakenteellisen sosiaalityön ydinalueen tehtäväjaottelu ja pienemmissä ympyröissä yhdistysten teksteissä löydetty saman tehtäväalueen toiminnot. Näin vertailu kunkin tehtäväalueen kohdalla professionaalisen ja kolmannen sektorin välillä on helppoa.

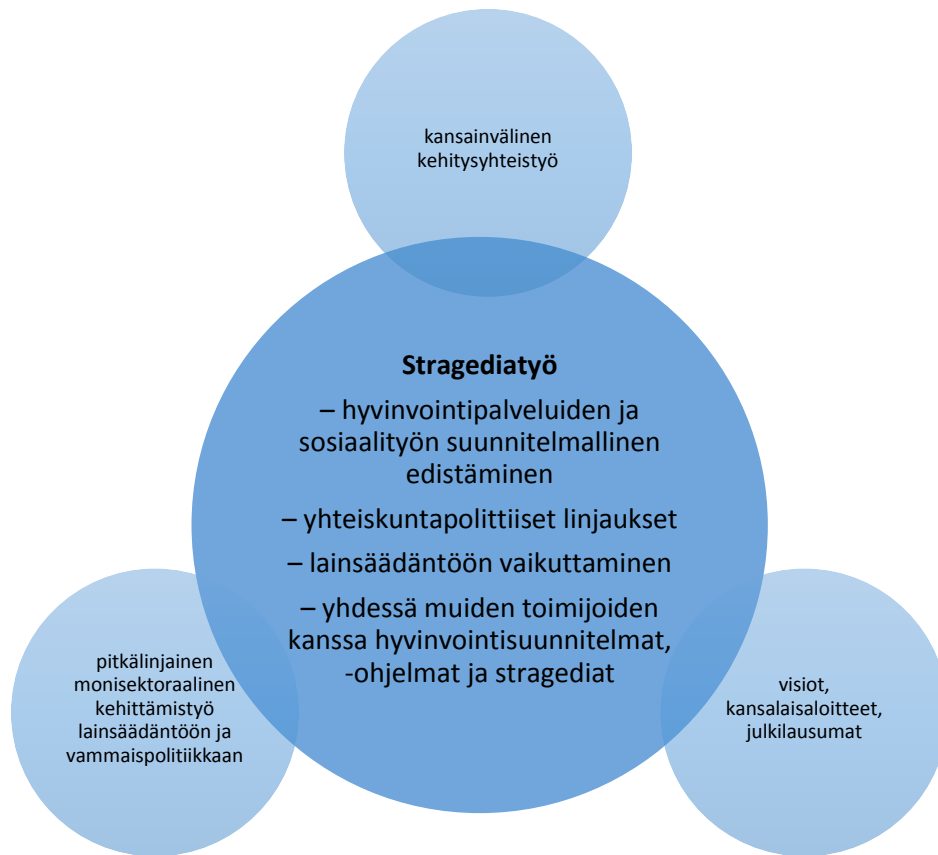
5.4.2.1 Rakenteellisen sosiaalityön tietotyöhön liittyvät tulokulmat järjestöteksteissä

KUVIO 6. Rakenteellisen sosiaalityön tietotyöhön liittyvät tulokulmat järjestöteksteissä.

Kuviossa 6 on kuvattu rakenteellisen sosiaalityön tietotyöhön järjestöteksteistä löytyneitä yläkäsitteitä. Tiedon tuottaminen ja välittäminen asianosaisille itselleen ja läheisille, mutta myös ammattilaisille on keskeinen järjestötoiminnan tapa toimia. Tiedon tuottaminen ennaltaehkäisynä edistää tutkimusta, hoitoa ja kuntoutusta sekä vertaistoimintana on tärkeää. Tieto omista mahdollisuuksista ja oikeuksista vähentää samalla arjen haasteita kuuluu järjestötoimintaan. Ajankohtaiset uudistukset ja elämä sairauksien kanssa kuuluu tiedon tuottamiseen. Julkisuustyö kansalaisille ja päättäjiille tapahtuu vaikuttamistyönä kuten lausuntoina, kannanottoina ja asiantuntija-artikkeleina. Ääni halutaan kuuluviin päätöksenteossa. Toisaalta julkisuustyötä ovat koulutus, konsultointi ja luennot kaikille tiedon tarpeessa oleville. Myös toimijoiden ja asiakkaan oma näkemys ja sairauksista tiedottaminen halutaan tuoda esille niisanottuna ihmisten näkökulmana. Järjestöt ovat valtakunnallisia edunvalvoja sosiaali- ja terveysalalla. Tietoa välitetään kaikilla mahdollisilla sosiaalisen median keinoilla, sähköpostilla, faksilla, uutiskirjeillä, lehdillä (äänilehti), oppailla, esitteillä ja kirjoilla. Lisäksi on olemassa materiaalipankkeja, erilaisia kyselyjä ja tutkimusta, joista tiedotetaan myös ruotsiksi ja englanniksi.

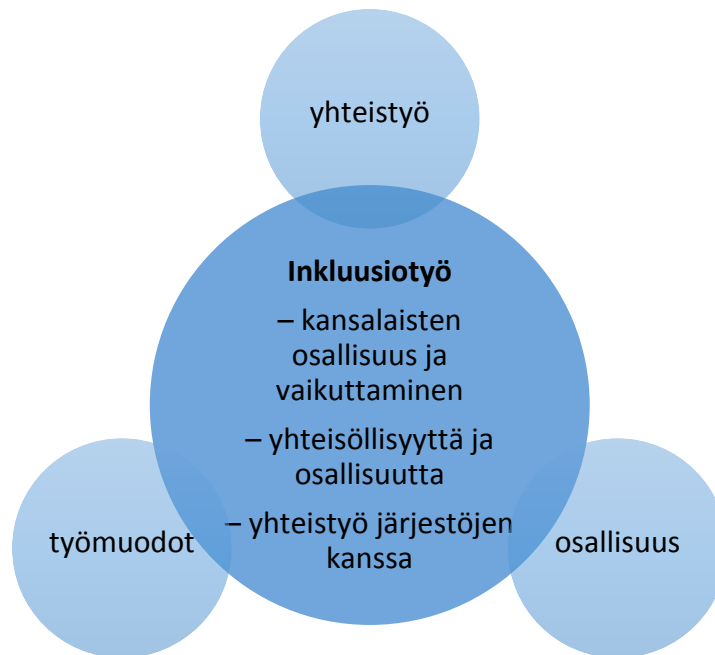
5.4.2.2 Rakenteellisen sosiaalityön strategiatyöhön liittyvät tulokulmat järjestöteksteissä

KUVIO 7. Rakenteellisen sosiaalityön strategiatyöhön liittyvät tulokulmat järjestöteksteissä.

Rakenteellisen sosiaalityön strategiatyö käsitetään tässä tutkimuksessa suurten linjojen ja kokonaisuuksien kehittämistyöksi (kuvio 7). Järjestöjen esiteteksteistä löytyy maininta pitkäjänteisestä valtakunnallisesta vaikuttamisesta lainsäädäntöön ja vammaispolitiikkaan. Asiantuntijalausuntoja on annettu hyvinvointisuunnitelmiin ja – ohjelmiin sekä osallistuttu valtakunnan tason vammaispoliittisten linjausten valmisteluun. Yhteiskunnan tasavertaisuuden edistämiseksi on luotu visioita, tehty kansalaisaloitteita ja julkilausumia monisektoraalisena yhteistyönä. Myös kansainvälisestä kehitysyhteistyöstä löytyy maininta.

5.4.2.3 Rakenteellisen sosiaalityön inklusiivtyöhön liittyvät tulokulmat järjestöteksteissä

KUVIO 8. Rakenteellisen sosiaalityön inklusiivtyöhön liittyvät tulokulmat järjestöteksteissä.

Kuviossa 8 on koottu rakenteellisen sosiaalityön inklusiivtyöhön järjestöteksteistä löytyneitä yläkäsitteitä. Yhteistyö eri yksiköiden, tiimien, sidosryhmien ja vaikuttajakolleegojen kanssa kuuluu järjestötyöhön. Myös yhteistyö virkamiesten, oppilaitosten, vastaanottokeskusten, ja sosiaali-, terveys-, opetus ja liikunta-alojen ammattilaisten kanssa on tärkeää, ylipäätään monitasoinen yhteistyö. Lisäksi mainitaan tiivis vuoropuhelu eri järjestöjen, yritysten, poliittisten päättäjien, virkamiesten ja mielipidekirjoittajien kanssa. Järjestöillä on myös verkostoitumista esimerkiksi harvinaisten sairauksien ympärille (Harvinaiset – verkosto). Myös vammais- ja potilasjärjestöt ovat yhteistyökumppaneina, ja kansainväliset yhteydet mainitaan myös. Työmuotoina mainitaan hankkeet, verkostoituminen, vertaistuki, koulutus, sopeutumisvalmennuskurssit, kuntoutus, omista toiveista lähtevät toiminnot, festarit ja vapaaehtoistoiminta. Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä luodaan ja pyritään säilyttämään edistämällä eri ikäryhmien toiminta- ja osallistumismahdollisuuksia sekä rohkaisemalla yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Tärkeää on myös ilon ja elämyksien luonti osallistujille.

5.4.2.4 Rakenteellisen sosiaalityön oikeudenmukaisuustyöhön liittyvät tulokulmat järjestöteksteissä

KUVIO 9. Rakenteellisen sosiaalityön oikeudenmukaisuustyöhön liittyvät tulokulmat järjestöteksteissä.

Kuvioon 9 on koottu rakenteellisen sosiaalityön oikeudenmukaisuustyöhön järjestöteksteistä löytyneitä yläkasitteita. Järjestöjen esittelyteksteistä löytyy mainintoja yhdenvertaisuudesta niin yhteiskunnan kansalaisena kuin työelämässä, opiskelussa ja yrittäjyydessä. Täysipainoiseen elämään kuuluu oikeus itsenäiseen asumiseen, elämään ja liikkumiseen sekä oikeus erityispalveluihin ja moniammatilliseen palveluun. Järjestöt valvovat alueellisesti ja paikallisesti oikeuksien toteuttamista ja hyvinvoinnin edistämistä. Järjestöt ottavat kantaa lakeihin kuten perustuslaki ja vammaispalvelulaki ja yleissopimukseen kuten vammaissopimus sekä neuvottelevat niiden toteuttamisesta ja laatimisesta. YK:n vammaisyleissopimuksen kansallinen tason sopimuksen saaminen valmiiksi ja vammaislakien yhdistämisuudistus mainitaan useassa tekstissä.

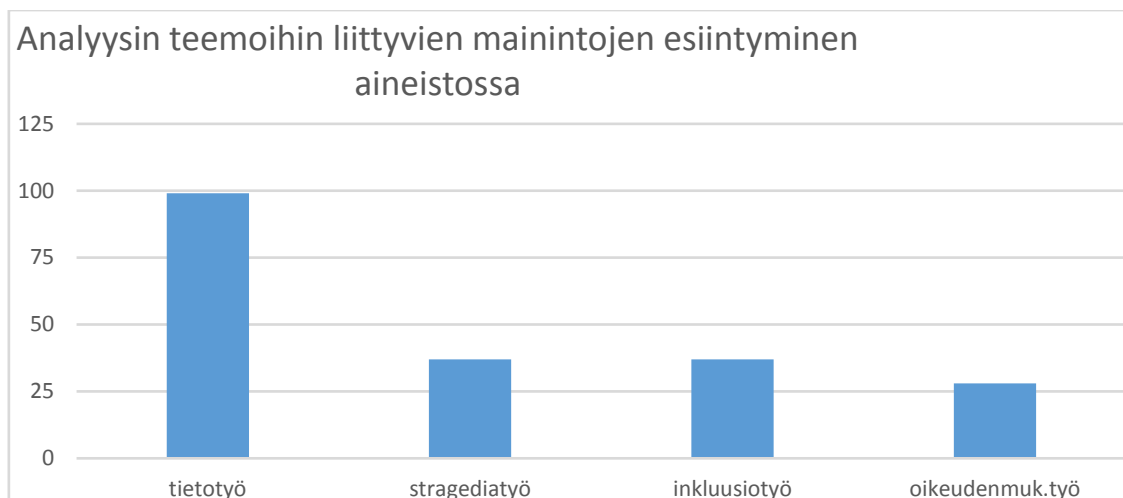
Oikeudenmukaisuustyön työmuotoina mainitaan paneelikeskustelut, kyselyt, foorumit, lausunnot, asiakirjat ja oikeuksienvälöntarekisteri.

5.5 Rakenteellinen sosiaalityön omainen toiminta yhdistyksissä

Rakenteellisen sosiaalityön tietotyöhön liittyvät maininnat järjestöteksteissä ilmenevät monipuolisena tiedon tuottamisena ennaltaehkäisevästä toiminnasta kriisiapuun. Vertaistuki on yksi merkittävimmistä toimintamuodoista kolmannella sektorilla. Järjestöteksteistä löytyi mainintoja monipuolisista tavoista tuottaa tietoa, esimerkiksi viittomakielellä tai ruotsin ja englannin kielellä. Tiedon välittämisessä käytettiin sosiaalista mediaa monipuolisesti. Kirjallisesta tuotannosta voisi mainita oppaat. Usein oli mahdollisuus kasvotusten jutteluun esimerkiksi järjestön edustajan vieraillessa asiakkaan kotona tai sairaalassa. Järjestötoiminnan stragediatyön voisi mainita olevan tämän tutkielman tuloksena hyvin samankaltaista professionaalisen sosiaalityön kanssa. Inklusiotyö järjestötyössä oli monipuolista yhteistyötä eri tahojen kanssa. Työmuotoina hankkeet olivat tavallisia, mutta myös koulutuksia ja erilaisia kokoontumisia kuten festareita järjestettiin. Osallistaminen näytti järjestötyössä olevan helppoa, yhdessä asiakkaitten kanssa kehiteltiin toimintamuotoja ja etsittiin iloa ja voimaa elämään ennaltaehkäisevänä toimintana. Oikeudenmukaisuustyö näyttäytyi järjestöissä erilaisiin kyselyihin ja foorumeihin osallistumisena sekä oikeuksien valvomistehtävinä. Myös asiakkaan oikeuksia pyrittiin edistämään voimakkaasti.

Minua kiinnosti, miten rakenteellisen sosiaalityön tehtäväalueiden teemat näkyisivät määrällisesti yhdistysten teksteissä. Taulukossa 1 näkyy kunkin teeman yksittäisten mainintojen esiintyminen kolmannen sektorin järjestöjen teksteissä. Taulukosta näkyy, että tietotyö, johon julkisuustyö on yhdistytty, on ylivoimaisesti yleisin, esiintymiskertoja 99. Sekä stragediatyö että inklusiotyöhön liittyviä mainintoja oli 37 kpl ja oikeudenmukaisuustyön teemaan liittyviä mainintoja 28. Mielestäni eri tehtäväalueiden mainintojen määrät kertovat myös yhdistysten toiminnan keskittymisestä eli siitä, millaista työtä yhdistyksessä tehdään eniten. Aineiston neljästä tekstistä yksi oli paikallinen yhdistys muiden ollessa keskusjärjestöjä. Koodattujen mainintojen lukumäärä oli paikallisyhdistyksen tekstissä huomattavan harvalukuisempi verrattuna keskusjärjestöjen tekstimainintoihin.

TAULUKKO 1. Analyysin teemoihin liittyvien mainintojen esiintyminen aineistossa.

Tutkiessani kolmannen sektorin rakenteellisen sosiaalityön omaista toimintaa Pohjolan (2011) mallin mukaan, tietotyö nousi siis suurimmaksi osa-alueeksi järjestötyössä (taulukko1). Sen voisi katsoa siten olevan järjestötyön ydintoimintaa. Myös muut rakenteellisen sosiaalityön osa-alueet stragedia-, inkluusio- ja oikeudenmukaisuustyö näkyivät selkeästi järjestötyön tehtäväkentässä. Järjestötyön etuna on tietyn sairauden tai huolenaiheen ympärille rakentunut yhdistystoiminta, jolloin kukin erityisapua tarvitseva kansalaisryhmä tulee paremmin huomioiduksi.

Yhdistystoimintaan liittyy aina tiedottaminen. Tiedottaminen ei ole yhdistyksen päämäärä sinänsä, vaan sen tehtävänä on tukea yhdistyksen tavoitteiden toteutumista. Jäsenten perusoikeuksiin kuuluu tiedonsaanti yhdistyksen toiminnasta. Yhdistys haluaa kertoa toiminnastaan ja vaikuttaa asioihin. Ulkoisen tiedotuksen avulla yhdistys saa näkyvyyttä asialleen ja voi innostaa mukaan uusia jäseniä. Tiedottaminen on yksisuuntaista tiedon jakamista tai välittämistä. Tiedottamisen lisäksi viestintä on yhdistystoiminnassa tärkeää. Viestintä on kaksisuuntaista, siihen liittyy vastavuoroisuus ja palaute. Tiedottamiseen ja viestintään käytetään perinteistä suullista viestintää, toimintakalenteria, esitteitä, jäsenkirjeitä ja – lehtiä sekä sähköisinä välineinä yhdistyksen verkkosivuja ja sosiaalista mediaa. Ulkoista tiedottamista varten yhdistyksellä on hyvä olla yhdistyksen tietopaketti käsittäen esimerkiksi tietoa yhdistyksen historiasta, nykyisestä tarkoituksesta ja tavoitteista, jäsenmäärästä ja – profiilista, saavutuksista ja yhdistyksen toiminnasta. (Rosengren ja Törrönen 2013, 67–68.)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä kappaleessa tarkastelen tutkielmani empiirisen osan tuloksia ja teen johtopäätöksiä kolmannen sektorin rakenteellisen sosiaalityön omaisesta toiminnasta esimerkkiaineiston valossa. Pohdin, missä määrin tämän tutkielman tutkimuskysymyksiin voitiin vastata. Arvioin myös, miten Pohjolan (2011) kategoriat toimivat tämän tutkielman tarkoituksessa, ja miten niistä löytyy yhteyksiä syvempiin teoreettisiin johtopäätöksiin.

6.1 Rakenteellinen sosiaalityö ja kolmas sektori

Tässä tutkielmassa rakenteellisen sosiaalityön ydinalueet ja kolmannen sektorin toimijoiden välittämä kuva toiminnastaan näyttävät hämmäntävän samankaltaisina. Hämmennystä aiheuttaa se, että kaksi eri sektoria näyttäisivät esimerkkiaineiston valossa tekevän samanlaista työtä. Erona on sektoraalinen ajattelu, ammatillisuus ja edunvalvonta. Kolmas sektori haluaa kansalaistoimintana ja vapaaehtoisvoimin vaikuttaa havaittuihin epäkohtiin ja kiinnittää huomiota palveluiden saatavuuteen. Julkisen sektorin rakenteellinen sosiaalityö huomioi edellä mainittuja asioita lähinnä palkkatyönä ja ammatillisena asiantuntijana.

Kolmannen sektorin toiminnan hyötyjä rakenteellisen sosiaalityön näkökulmasta ja käytännön professionaalisessa sosiaalityössä näytti aineiston pohjalta löytyvän useita. Kolmannen sektorin toiminta tarjoaa mahdollisuuksia osallisuuteen ja arkipäivän askareisiin ja näin voimaantumiseen, julkisen sektorin sosiaalityön toimiessa enemmän avun piiriin ohjaajana ja rahallisen avun jakajana. Edellä mainitut toiminnot yhdessä tukevat monipuolisesti ihmisen hyvinvoinnin lisäämistä ja ehkäisevät sosiaalisten ongelmien syntymistä.

Järjestöjen toiminnasta löytyy taitoa ja halua vaikuttaa sosiaalisten epäkohtien vähenemiseen. Jos järjestötoiminnan tiedot ja taidot yhdistettäisiin nykyistä paremmin rakenteellisen sosiaalityön stragediatyöhön, voisi hyvinvointipalvelujen ja sosiaalityön suunnitelmallinen edistäminen olla nykyistä määrätietoisempaa. Yhdessä monisektoraalisena työnä asioita olisi helpompi viedä yhteiskuntapoliittisiin linjauksiin ja

lainsäädännön kehittämiseen. Rakenteellisen sosiaalityön Pohjolan (2011) kategorisoima inkluusiotyö näyttäytyi tässä tutkielmassa käytännössä melkein pä kokonaan järjestötyönä. Professionaalinen sosiaalityö tekeekin yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa muun muassa kansalaisen arjen taitojen kehittämisessä. Keskustelun ylläpitäminen oikeus- ja oikeudenmukaisuusperiaatteista on yhä enenevässä määrin myös professionaalisen sosiaalityön työn kenttää. Tässä oikeudenmukaisuustyössäkin yhteistyönä järjestettävät julkiset paneelikeskustelut, foorumit tai lausunnot olisivat hyödyllisiä ja tehokkaita tapoja tuoda julkiseksi tärkeitä yhteiskunnallisia epäkohtia ja viedä eteenpäin uudistuksia. Kaiken kaikkiaan sektoraalinen yhteistyö rakenteellisen sosiaalityön näkökulmasta voisi olla juuri se puuttuva osa, jonka avulla rakenteellinen sosiaalityö saataisiin nykyistä enemmän asiakastyötä laajemmaksi työotteeksi.

Luhmannin (2004, 240) mukaan alajärjestelmä kykenee vastustamaan kokonaisjärjestelmästä tulevia häiriöitä, mutta myös samalla yhdistämään herkkyyden resonoida ympäristön ärsykeille välittäen hälyä omasta toiminnastaan toisille järjestelmille. On mielenkiintoista tarkastella eri sektoreiden tekemää rakenteellista sosiaalityötä ekologisen kommunikaatioteorian pohjalta. Voisiko kolmannen sektorin ajatella olevan järjestelmä, joka resonoi ympäristön ärsykeitä, asiakkaan hyvin- tai pahoinvointia, välittäen hälyä omasta toiminnastaan esimerkiksi julkiselle sosiaalityölle tai valtiovallalle? Jäsentyisikö sosiaalityö eri tavalla sektoriaalisesti ja olisiko siitä lopulta hyötyä itse asiakkaille nykyistä enemmän? Lievenisikö syrjäyttävä sosiaalinen järjestys ja sen rakenteet vaikuttaen samalla vähemmän negatiivisesti ihmisiin? Voisiko rakenteellista sosiaalityötä tehdä ohi sektoraalisten rajojen, yhdessä?

Sosiaali- ja terveysministeriön sosiaali- ja terveystoiminnassa stragediassa Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 yhtenä tavoitteen on vahva sosiaalinen yhteenkuuluvuus (Sosiaali- ja terveysministeriö 2011,13). Tavoitteeksi asetetaan viranomaisten ja järjestöjen yhteinen toiminta osallisuuden varmistamiseksi. Kolmas sektori nähdään keskeisenä toimijana terveyden ja hyvinvoinnin edistäjänä, ongelmien ehkäisijänä ja uusien toimintamallien kehittäjänä. Julkiset hyvinvointipalvelut perustuvat pääasiassa lainsäädännöllisiin velvoitteisiin, sisältävät viranomaistehtäviä, ja nojautuvat ammatilliseen osaamiseen. Usein ne toimivat sektoreittain. Tiettyihin sektoreihin sopimattomia sosiaalisia ongelmia on kuitenkin yhä enemmän erityisesti pitkäaikaisissa kriiseissä, joissa monet riskit realisoituvat

samanaikaisesti. Yksi järjestötoiminnan ominaispiirre on varsinaisen palvelutoiminnan ja kansalaistoiminnan välimaastoon asettuva toiminta, joka tukee arkipäivän selviytymistä. Järjestöissä kuitenkin arvioidaan, että kunnissa suhtaudutaan selvästi positiivisemmin järjestöihin vapaaehtoistoiminnan tarjoajina ja yhteisöllisyyden rakentajina kuin vaikuttajina tai stragedisen kumppanina. (Kananoja 2017c, 100–102.)

Nykyisessä lainsäädännössä sosiaalipalvelujen järjestämis- ja rahoitusvastuu on kunnilla. Palveluiden tuottamisessa kunnilla on monenlaisia mahdollisuuksia, esimerkiksi sosiaalihuollon erityispalvelujen tilaaminen kolmannen sektorin järjestöiltä. Järjestötoimijoilla on asiantuntemus ja oman jäsenkuntansa tarpeista tietoa, mikä on arvokasta julkisia sosiaalipalveluja suunniteltaessa. Sosiaali- ja terveysalan järjestöillä näyttää olevan asiantuntemus ja myös alueiden erityispiirteiden tuntemus, mitä ei mielestäni nykyisessä sosiaalihuollon toiminnassa oteta tarpeeksi huomioon hyödyntäen sitä aidossa verkostoitumisessa ja kumppanuusyhteistyössä. Nykyistä tehokkaammin voitaisiin käyttää järjestöjen resursseja ja joustavuutta tehdä auttamistyötä julkisen sosiaalityön apuna ja yhteistyökumppanina. Aluetuntemus on myös asiantuntijuutta, ja oman alueensa erityispiirteet ja asiakasryhmien erityistarpeet juuri järjestötyössä kohdataan. Se on asiakaslähtöisyyttä, mikä hyödyttää lopulta laadukkaana palveluna myös koko kuntaa ja julkista sosiaalityötä. Järjestöt tekevät myös ennakoivaa sosiaalityötä, kuten ohjauksikäyntejä, ja ovat vuorovaikutteisesti asiakkaiden kanssa tekemisissä. Usein julkisella (rakenteellisella) sosiaalityöllä ei ole tähän riittävästi mahdollisuutta tai resursseja. Vaikka rakenteellisen sosiaalityön yhteistyöstä yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa on säädetty lailla, jää yhteistyö usein marginaaliseksi hyödyttämättä yhteistyön kaikkia mahdollisuuksia käytännön tasolla.

Sosiaalisen kysymyksen ratkaiseminen institutiolisoitiin Suomessa toisen maailmansodan jälkeen hyvin valtiokeskeisesti, mikä johti lopulta hyvinvointivaltiolliseen tilaan. Muut vaihtoehdot imettiin sataprosenttisesti valtion suojelukseseen ja ohjaukseen. Sosiaaliset järjestöt ”valtiollistettiin” siten, että niiden toimintaratat määritettiin tarkkaan valtion toimesta ja toimintaa alettiin rahoittaa valtion varoin. Voimakas institutionalisoituminen johtaa yleensä byrokratisoitumiseen ja hallinnolisten kulujen kasvuun, niin että itse toiminnalle jää vähemmän varoja. (Koskiaho, Nurmi ja Virtanen 1999, 27.) Voidaankin ajatella, että järjestöjen toiminnan erilaisuus verrattuna julkiseen sektorin sosiaalityöhön on

myös rikkaus sosiaalityössä. Missä määrin kolmannen sektorin liiallista institutionaalisoitumista pitäisi välttää pyrkien säilyttämään järjestötyön luonne ehkäisevänä ja kansalaisten hyvinvointia edistävänä ainutlaatuisena kansalaisen tarpeista nousevana palvelutuotantona?

Koskiaho ym (1999, 38) mukaan tulevaisuuden kohtalonkysymyksiä ovat yhtäältä ihmisten heikkenevä kyky ottaa huomioon muut ihmiset ja siten myös oman parhaansa pitkällä aikavälillä sekä sopusoinnun luomismahdollisuudet suhteessa luontoon, toisaalta myös kansainvälisessä taloudessa tehtävä uusjako. Huoli elinympäristömme tuhoutumisesta ja oman pahoinvointimme lisääntymisestä on aiheellinen muun muassa ilmastonmuutoksen vuoksi. Ekososiaalinen sosiaalityö on pitänyt esillä luonnon ja elinympäristön suhdetta sosiaaliseen hyvinvointiin ja sosiaalisiin ongelmiin (ks. Matthies ja Närhi 2015). Rakenteellisen sosiaalityön omaista toimintaa tekevä sosiaali- ja terveysjärjestöjen pitäisi mielestäni nykyistä voimakkaammin nostaa luonnon ja elinympäristön rooli kansalaisten arjessa esille. Jukisen ja kolmannen sektorin yhteistoimintana myös hyvän elinympäristön tärkeys saataisiin paremmin esille.

Sosiaalipalveluiden ja kolmannen sektorin sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimijoiden välisten raja-aitojen madaltamiseksi tarvitaan mielestäni uusia innovatiivisia palvelumuotoja ja -tapoja, jotka voisivat säästää merkittävästi yhteiskunnan varoja ja edistäisivät ihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Sosiaalityöntekijän työn kuvan ja tehtävien ollessa muutostilassa, avautuu mahdollisuus osoittaa, ehdottaa ja testata sosiaalityöhön uusia menetelmiä ja keinoja. Pohjoismaisen hyvinvointivaltiomme mukaisesti julkinen sektori on edelleen keskeinen palvelujen rahoittaja ja järjestäjä. Kolmas sektori säilynee julkisen sektorin ja yksityisen ihmisen välissä. Kolmas sektori voi tulevaisuudessa ottaa julkisen sektorin resurssien vähetessä asiakkaan huomioon objektiivisemmin muun muassa siksi, että kuntatalouden realiteetit eivät ehkä määritä kohtaamista niin paljon.

6.2 Rakenteellinen sosiaalityö ja tieteenteoriat

Pohjola (2011) manitsee rakenteellisen sosiaalityön olevan muutostyötä, jossa tiedon tuottamisen ja välittämisen, stragedia-, inkluusio ja oikeudenmukaisuustyön avulla pyritään vaikuttamaan yhteiskunnan hyvinvointiin. Pohjolan kategorioiden avulla voidaan hahmotella rakenteellisen sosiaalityön teoreettista perustaa, mikä puolestaan auttaa ymmärtämään rakenteellisen sosiaalityön mahdollisuuksia hyvinvoinnin lisäämiseä. Pohjolan ydinalue jaottelu näyttäisi sopivan varsin hyvin tämän tutkielman tarkoitukseen ja auttavan tutkimuskysymyksiin vastaamisessa. Lopulta tieteenteoriat yhdessä Pohjolan mallin kanssa toisivat mielestäni rakenteellisen sosiaalityön monimuotoisuuden esille asiakastyötä ja tiedon välitystä laajempaan työotteena.

Luhmannin (1995, 48–49) mukaan modernia poliittista järjestelmää määrittää sen reagoiminen oman ympäristönsä muutoksiin. Reagoiminen ei voi tapahtua yksisuuntaisesti ”ylhäältä alas” – logiikalla, vaan tämän sijaan modernin hyvinvointivaltiollista poliittista järjestelmää määrittää syklinen dynamiikka, joka tekee poliittisesta järjestelmästä monimutkaisen kokonaisuuden. Ekologisessa kommunikaatioteoriassa kommunikointi on tapa jakaa, vastaanottaa ja soveltaa tietoa. (Mt.) Jos yhteiskunta käsitetään luhmannilaisittain prosessina eikä makrokäsitteenä, voidaan huomio kiinnittää eri järjestelmien toimintaan ja niiden riippuvuussuhteisiin. Myös rakenteellisen sosiaalityön käsittäminen prosessina auttaisi ymmärtämään toiminnan luonnetta paremmin kuin että rakenteellinen sosiaalityö käsitettäisiin vain osaksi julkista sektoria.

Pohjolan rakenteellisen sosiaalityön tehtävien luokittelu kytkeytyy ekologiseen kommunikaatioteoriaan esimerkiksi niin, että tiedontuotannon voisi ajatella olevan sitä ekologisen kommunikaatioteorian hälyä, jonka avulla muutostyö saadaan alkuun. Tai oikeudenmukaisuustyö liittyy sosiaalityön arvoperustan ja tasa-arvoisen kohtelun mukaisesti alueellisesti ja paikallisesti eri funktioihin, jolloin hyvinvointivaltion toiminnan mukaisesti kaikilla on mahdollisuus saada palveluja. Luhmannilaisen funktiojärjestelmä ajattelun kautta kyse on kommunikaation tai järjestelmän suhteesta ympäröivään maailmaan, joko paikallisesti tai suuremmissa mittakaavassa. Kuitenkin vain itse muuttamalla omia toimintatapoja sosiaalista toimintakykyä voidaan edistää.

Kriittisen realismin korostama sosiaalisten rakennelmien vaikutus ihmisen elämään ja Margaret Acherin morfogeneettinen yhteiskuntateoria toiminnan ja rakenteiden välisestä suhteesta konkretisoituu Pohjolan ydinalue ajattelussa, jossa nostetaan esille toisaalta vaikuttamistyö yhteiskuntapoliittisiin linjauksiin ja sosiaalisiin rakennelmiin, ja toisaalta huomioidaan kansalaisen toiminta ja sosiaaliset rakenteet erillisiksi tasoiksi, joissa rakenteellisen sosiaalityön ydinalueet välineinä pyritään kehittämään yksilön ja rakenteiden vuorovaikutusta. Kriittisen realismin tapa hahmottaa arkitodellisuutta niin, että eri toimijoiden väliset suhteet tulisivat näkyviksi, konkretisoituu mielestäni Pohjolan rakenteellisen sosiaalityön ydinalue ajattelun myötä. Eri toimijoiden välinen kommunikaatio tulee näkyväksi rakenteellisen sosiaalityön tiedon välittämisen, inklusiivisuuden osallistamisen kautta ja oikeudenmukaisuustyön avulla. Kriittisen realismin suhde tietoon, totuuteen ja todellisuuteen on hyvä lähtökohta yksilön ja rakenteiden välisen suhteen kehittämiseksi tieteenteorian avulla. Myös yhteiskuntarakenteiden muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä voi tutkia tieteen teorioiden avulla ja siten löytää uusia toimintamahdollisuuksia rakenteelliselle sosiaalityölle.

Aidoimmillaan rakenteellinen sosiaalityö voisi johtaa kehitystä toiseen suuntaan kuin mihin poliittinen hallinta pyrkii. Rakenteellisen sosiaalityön tehtävänä ja yhtenä tavoitteena on mainittu vaikuttaminen poliittiseen ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon (Pohjola ym. 2017.) Käytännössä tämä tarkoittaisi muun muassa sitä, että rakenteellisessa sosiaalityössä pyritään vaikuttamaan poliittisiin ja hallinnollisiin funktiojärjestelmiin. Luhmannin mukaan näin ei voi tehdä ympäristöä käskyttämällä vaan omaa toimintaa muuttamalla. Rakenteellinen sosiaalityö voisi ilmetä nykyistä enemmän asiakastyötä laajempaan työtoteena muuttamalla omaa toimintaansa, mikä sitten resonoi vaikutuksia ympäristöönsä. Rakenteellisen sosiaalityön tutkimisen viitekehyksenä voisi ajatella Luhmannin ekologisen kommunikaatioteorian soveltamista, koska yhteiskuntamme eri sektoreiden, esimerkiksi julkisen ja kolmannen sektorin toiminnan käsittäminen funktiojärjestelmien toimintoina auttaa jäsentämään eri sektoreiden toimintaa ja vaikuttamismahdollisuuksia hyvinvointiyhteiskunnassamme. Järjestelmät vähentävät ympäristönsä kompleksisuutta, joka puolestaan edellyttää järjestelmän ja ympäristön erottamista tiedostaen samalla, että jokainen osajärjestelmä näkee vain sen, minkä se kykenee näkemään (Kilpeläinen 2009, 77).

Yhteiskunta tarvitsee systeemejä, jotka ovat erikoistuneita inklusion vahvistamiseen tai auttamiseen (Jalava 2013,147). Jos systeemiteoreettisen keskustelun kohteeksi otetaan sosiaalityö, jonka toiminta on kiinteästi yhteydessä avun tarvitsemiseen, huomataan että avun antaminen on modernissa yhteiskunnassa funktionalisoitunutta toimintaa, joka on sidoksissa asiantuntijuuteen. Luhmann kutsuu tämän tapaisia systeemejä sekundäärisiksi systeemeiksi, koska ne pyrkivät ratkaisemaan primaarin, esimerkiksi talouden systeemien aiheuttamia ongelmia. (Jalava 2013, 147–148.) Jos ajatellaan rakenteellisen sosiaalityön olevan sekundäärikoodi, voi miettiä onko se sitä sosiaalityölle vai yhteiskunnan epäkohdille, jotka taas johtuvat muista systeemeistä. Myös Koskiaho, Nurmi ja Virtanen (1999, 81) ovat pohtivat, miten erilaiset yhteiskunnalliset prosessit vaikuttavat sosiaaliseen järjestykseen muuntaen sitä, ja miten moninaisten päällekkäisten ja toisiinsa limittyvien järjestelmien kokonaisuutta pitäisi tutkia.

Luhmannilla itsellään ei ole kirjallista tuotantoa juuri lainkaan terveydenhuoltojärjestelmästä, hoivajärjestelmästä (tai sosiaalihuollosta), mutta edellä mainittujakin järjestelmiä voidaan tarkastella luhmannilaisesta persektiivistä, jolloin on kysyttävä, mitä elementtejä järjestelmä sisältää sekä mikä on sen funktio ja binäärikoodi. (Jalava 2012,147.) Ajatusleikkinä voisi pohtia, että rakenteellisen sosiaalityön (osajärjestelmän) funktiona on muutostyö (medium), binäärikoodina on vaikutus/ei vaikutusta ja organisaationa on sosiaalityö. Edellä kuvitteleman autopoieettinen systeemi voisi tarkoittaa sitä, että rakenteellinen sosiaalityö osana yhteiskunnan prosessia reagoi oman ympäristönsä muutoksiin vaikuttamistyönä. Vaikuttaminen olisi toiminnan ydin, jota tukisi asiantuntijuus ja siihen liittyvät tekijät kuten toimintaperiaatteet, arvot tai valta.

Matthies ym. (2013, 25) näkevät ekososiaalisesta sosiaalityöstä käydyn nykykeskustelun nostavan esille toisaalta tarpeen ongelmien uusista ratkaisutavoista sosiaalityössä ja toisaalta yhteisöjen rakentamisen tarpeellisuuden ja ympäristöaktiivisuuden mahdollisuuksien lisäämisen. Uutena näkökulmana sosiaalityön profession yhteiskunnallisiin tehtäviin julkisena viranomaistahona toimimisen lisäksi pitäisi palauttaa toiminta paikallisten kanssa ja heidän tarpeistaan käsin kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti. (Mt., 26.)

Myös Luhmann yhteiskuntateoreetikona kantaa huolta yhteiskunnan ympäristöuhista, niin kuin teorian nimestäkin (ekologinen kommunikaatioteoria) voi päätellä. Hän esittelee

oman yhteiskuntakäsityksensä funktioineen, jota systeemiteoreettisena lähestymistapana ajatellen voisi esimerkiksi soveltaa sosiaalityössä sosiaalipalvelujen vain yksilöä koskien jäävän vajaaksi, koska yksilön saamat palvelut tai niiden ulkopuolelle jäänti heijastuu hyvinvointi- tai pahoinvointina myös yhteisöön ja lopulta yhteiskuntaan. Systeemiteoreettinen näkökulma vahvistaa sosiaalisuutta, jolloin esimerkiksi voi ajatella perheen sisällä tapahtuvien muutosten heijastuvan ympäristöön, muun muassa sosiaalipalveluihin.

Rakenteellisen sosiaalityön rooli etsii vielä paikkaansa yhä moniammatillisemmaksi muuttuvassa hyvinvointityössä, mutta sen merkitys korostuu etenkin hyvinvointia edistävässä ja ongelmia ehkäisevässä toiminnassa (Kananaoja 2017a, 31). Kananojan (2017b, 37) mukaan sosiaalityön suhdetta sosiaalipoliittisiin järjestelmiin ja lakisääteisiin palveluihin voidaan lähestyä kahdesta suunnasta niin, että sosiaalityö voidaan nähdä organisaatiosta riippumattomana ammattina, jolla on oma yhteiskunnallinen tehtävänsä, oma tietopohjansa ja omat osaamisalueensa. Toisaalta sosiaalityö voidaan nähdä sosiaalipoliittisen järjestelmän välineenä, joka määrittelee tehtävänsä ja sisältönsä lainsäädännöstä ja järjestelmästä ja niiden sisältämistä etuuksista ja palveluista (Mt.) Jos sosiaalityö on organisaatiosta riippumaton järjestelmä, voi rakenteellisen sosiaalityön ajatella olevan informaation välittäjä, kansalaisten osallisuuden ja vaikuttamisen väline ja myös uudistuksien alullepanija. Jos taas sosiaalityön ajatellaan olevan osa lakisääteistä järjestelmää, rakenteellinen sosiaalityö näyttäytyy ehkä enemmän palvelujen saannin varmistamisena, oikeudenmukaisuustyönä ja tiedon jakamisena.

Rakenteellisen sosiaalityön sisältöä on pyritty viime vuosina täsmentämään. Yhteinen piirre rakenteellisen sosiaalityön kuvaamiselle on työn ymmärtäminen sosiaalityön tavoin muutostyöksi. Muutos kohdistuu sosiaalisia vaikeuksia aiheuttaviin yhteiskunnallisiin ja yhteisöllisiin tekijöihin sekä niihin organisaation ja toiminnan esteisiin, jotka vaikeuttavat sekä riskitilanteiden tunnistamista että edistävää ja ehkäisevää työtä. Käytännössä rakenteellisessa sosiaalityössä on olennaista määritellä ja sopia sosiaalihuollon eri toimijoiden vastuut ja roolit. (Kananoja ja Karjalainen 2017, 163.)

Tämän päivän yhteiskunnassa organisaatioilla on monia tarpeita ja ongelmia, joita ne eivät voi itse ratkaista. Samoin kun ihmiset tarvitsevat toisiaan ja organisaatioita, myös organisaatiot tarvitsevat jokapäiväisessä toiminnassaan toisten organisaatioiden apua tai vaikutusta selviytyäkseen erilaisista haasteista. Organisaatiot saattavat joutua

tilanteeseen, jossa niille luodaan ympäristössä tarpeita, vaikka tarpeita ei aina tunnisteta. Mikään organisaatio ei toimi vain yhden osasysteemin (esimerkiksi politiikka) piirissä, vaan samanaikaisesti vaikuttavat monien eri osasysteemien koodit. (Jalava 2013, 100–106.) Sekä rakenteellisen sosiaalityön että kolmannen sektorin järjestöjen organisaatioiden kohdalla edellä mainittu on helppo tunnistaa. Organisaatioilta pitäisi löytyä monenlaista osaamista, esimerkiksi taloudellista, sosiaalityön osaamista ja säädöksiä osaamista. Kumppanuudet ja sopimukset mahdollistavat ja helpottavat myös byrokraattisen työn yksinkertaistamista ja tuovat siten rahallisia säästöjä sosiaalityöhön.

Jalavan (2013,100) mukaan organisaatio käsitteenä on varsin laaja Luhmannin ajattelussa. Siihen kuuluvat niin kaupalliset yhtiöt, poliittiset puolueet kuin sairaalat, koulut jne. Myös erilaiset vapaaehtoisorganisaatiot ja kolmannen sektorin organisaatiot kuuluvat samaan systeemikategoriaan. Puhutaan organisaation sosiaalisesti erilaisista varianteista tai alajärjestelmien ollessa erityiskoodien mukaisten kommunikaation rakenteita, joiden empiiristä todellisuutta voidaan luonnehtia organisaatioiden avulla. Organisaatiot uusintavat itseään päätösten kautta kollektiivisena kommunikaatiomuotona. Päätökset voivat vaikuttaa myös muiden organisaatioiden sisäiseen uudistamiseen tai päätöksiin. Päätöksenteko voidaan nähdä kommunikaatiomuotona, jossa on aina jonkinasteista epävarmuutta. (Mt.)

7 POHDINTA

Pro gradu -tutkielman lopuksi tuon esille ajatuksia, joita minulle on herännyt tämän tutkielman tekemisen myötä. Pohdin myös, onko teoreettinen lähestymistapa soveltuva rakenteellisen sosiaalityön tutkimiseen ja nostan esiin uusia tulokulmia, joiden kautta rakenteellista sosiaalityötä voisi tulevaisuudessa tutkia.

Rakenteellinen sosiaalityö ja yhteistyö kolmannen sektorin kanssa tarvitsevat tulevaisuudessa mahdollisimman laaja-alaista tarkastelua ja toiminnan näkyväksi tekemistä. Sosiaalityössä tarvitaan sekä nopeiden muutosten aikaansaamista ihmisten vaikeissa tilanteissa (esimerkiksi kriisityö ja toimenpiteet, jotka vaikuttavat pitkällä aikavälillä sosiaalisten ongelmien lievenemiseen) että yhteiskunnallista kestävästä kehitystä. Suomessa järjestöt tuottavat myös yleishyödyllisiä palveluja, ja usein palveluja käyttävät esimerkiksi kunnat ostopalvelusopimuksin. Toisaalta eräät nykyisin kunnan tai valtion tarjoamat palvelut ovat saaneet alkunsa järjestötoiminnasta, kuten esimerkiksi neuvolatoiminta ja äitiyspakkauksien jakaminen Mannerheimin lastensuojeluliiton järjestöltä. Yhteistyötä eri sektoreilla on ollut ja on edelleen vaihtelevalla laajuudella riippuen kunnasta.

Valtio ja kunnat ovat huolehtineet vuosisadan ajan sosiaalihuollon ohjauksesta vaihtelevilla painotuksilla. Kansalaisyhteiskuntaan kuuluu toisaalta yhteisöllisyys julkisen ja yksityisen sektorin välimaastossa ja toisaalta vapaaehtoistoiminta, joka on julkisen ja yksityisen auttamistoiminnan välissä. Jos esimerkiksi tarkastellaan toimintaa prosessien kuvauksena tai omina systeemeinään ilman sen kummempia luokitteluja tai tasoajattelua, päästään mielestäni tutkimaan itse toimintaa. Kansalaisyhteiskunta käsitteenä viittaa yhteiskuntaan, jossa on erilaisia toimijoita ja jossa kansalaisilla olisi päätöksenteko mahdollisuus omilla asioissaan. Ajattelumalli erilaisista tasoista, kuten mikro- tai makrotasosta luo toisaalta mielikuvaa alistamisesta. Suuri, voimakas makrotaso, esimerkiksi valtiolta sanelee omaan toimivaltaansa hyväksi käyttäen mikrotason, esim. sosiaalityön asiakkaan elämää. Kuitenkaan ei olisi makrotasoa ilman mikrotasoa, ei kehoa ilman siihen kuuluvia jäseniä. Muu tapa toteuttaa ja järjestää yhteiskunnan toimintaa tasoajattelun sijaan tuntuisi juuri sosiaalisten oikeuksien ja kansalaisten kannalta oikeudenmukaisemmalta.

Sosiaali- ja terveysalan järjestöissä tehdään paljon vapaaehtoistyötä. Esimerkiksi vertaistuki, jonka avulla kansalainen tulee huomioiduksi ja kohdatuksi niin, että hän voi voimaantua hakemaan apua myös julkiselta sektorilta, on tärkeä vapaaehtoistyön muoto. Vapaaehtoisia olisi nyt tarjolla työttömyyden vuoksi ehkä enemmän kuin ennen, mutta esimerkiksi voimassa olevan työllistymistä vauhdittavan aktiivimallin työssäoloehto ei täyty vapaaehtoistyöstä vaan ainoastaan palkkatyöstä tai yritystoiminnasta, tai ilmoittautumalla TE-toimistojen kursseille. Vaikuttaisi, että järjestötoimintaa ja sen tekemää työtä ei nykyinen valtiovalta arvosta.

Sosiaalinen oikeudenmukaisuus on Korkmannin (2012, 25,28) mukaan huomattavan epämääräinen käsite, josta vallitsee kovin erilaisia mielipiteitä. Yhteistä niille on (länsimaissa), että lähtökohtana yleensä on jokin käsitys ihmisten välisestä tasa-arvosta. On kuitenkin suuri ero sillä, haetaanko tasa-arvoa ihmisten mahdollisuuksien ja lähtökohtien osalta tai ihmisten toteutuvien elinolosuhteiden mielessä. Näkemykset hyvästä yhteiskunnasta ovatkin vahvasti arvo- ja kulttuurisidonnaisia, ja yhteiskunnan taloudellisen ja sosiaalisen menestymisen lisäksi tulisi turvata ekologinen kestävyys. (Mt.)

Arvojen lisäksi kaikissa yhteiskunnissa on rakenteita tai mekanismeja, jotka antavat puitteita ihmisten väliselle kanssakäymiselle ja ohjaavat sitä. Tällaiset instituutiot voivat olla muodollisia, mutta kyse voi olla myös epämuodollisista yhteisön pelisäännöistä. Merkillepantavaa on, että ihmisten väliset suhteet näissä instituutioissa nojaavat erilaisiin periaatteisiin. Kukin perusinstituutio nojautuu lähtökohtaisesti erilaiseen periaatteeseen ihmisten välisessä suhteissa. Koko yhteiskunnan kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että perusinstituutiot voivat hyvin ja instituutioiden välinen työnjako ja tasapaino ovat tarkoituksenmukaisia. Työnjaosta ja tasa-painosta vallitsee kuitenkin merkittäviä ideologisia näkemuseroja. (Korkman 2012, 32–35.)

Sosiaalityön asiantuntijuus ja toimintatavat ovat jälleen murrosvaiheessa. Niin on ollut sosiaalityön historiassa aika ajoin, ja muuttuviin sosiaalityön käytänteihin ja murroksiin ovat vaikuttaneet luonnollisesti yhteiskunnan muutokset. Nyt elämme aikaa, jolloin ajankohtaisia asioita ovat muun muassa globalisaatio, maailmankansalaisuus, uusliberalistinen talouspolitiikka voittoa tavoittelevine markkinalähtöisine palveluineen, hyvinvointivaltion tila ja digitalisoituminen. Myös eriarvoisuus, huono-osaisuuden ja syrjäytymisen lisääntymisen muun muassa työttömyyden ja maahanmuuton vuoksi on

suomalaisen yhteiskunnan nykypäivää aiheuttaen sosiaalityölle lisää haasteita selviytyä tehtävistään. Kun ottaa huomioon vielä mahdolliset suunnitteilla olevat järjestelmän ja organisaatiotason muutokset sote-uudistuksen myötä, ei sosiaalityö mielestäni pysty selviytymään haasteestaan ilman tehtävien uudelleen määrittelyä. Tämän päivän yksilökeskeisyys näyttää olevan riistoa, jossa ainutlaatuisesta ihmisestä otetaan kaikki hyöty ja osaaminen irti- näin on myös julkisen sektorin sosiaalityöntekijöillä, joista monet työskentelevät voimiensa ääri rajoilla. On vaikeaa kuvitella, että jostain löytyisi vielä aikaa ja voimia tehdä rakenteellista sosiaalityötä julkisella sektorilla sen kaikilla työmuodoilla. Rakenteellinen sosiaalityö ei voi olla vain sosiaalista asianajoa raportoiden päätöksentekijöitä asiakkaan elinehdoista ja perusoikeuksien toteutumisesta. Asiakkaiden ja kansantaloudenkin kannalta parhaaseen tulokseen päästään tekemällä yhteistyötä osajien, ammattilaisten ja sosiaalityön tutkijoiden kanssa ja hyödyntämällä eri sektoreiden voimavaroja.

Rakenteellisen sosiaalityön jatkotutkimukselle löytyy monenlaisia näkökulmia. Yhteiskunnan arvojen ja kulttuurin tutkiminen ja merkitys rakenteelliselle sosiaalityölle on mielenkiintoinen, mutta samalla haasteellinen tutkimusaihe. Jatkotutkimusta voisi tehdä myös siitä, mitä tulevaisuuden innovatiiviset palvelumuodot ja – tasot voisivat rakenteellisessa sosiaalityössä olla. Myös joukkotiedotusvälineiden rooli yksilön ja sosiaalityön välillä olisi mielenkiintoinen ja rakenteellisen sosiaalityön kehittämistä hyödyttävä aihe. Yksi näkökulma, rakenteellisen sosiaalityön asiakkuus tai jopa asiakastytyväisyys, on vielä vähän tutkittu aihe. Asiakkuuden tutkiminen sekä kolmannen sektorin että rakenteellisen sosiaalityön näkökulmasta toisi esille uusia mielenkiintoisia tulokulmia käytännön sosiaalityöhön. Järjestötoiminnalla on ”ikäkriisi”, sillä osallistujina on usein hyvinkin iäkkäitä ihmisiä. Toisaalta nuoret tarvitsisivat toimintaa ja hyödyllisiä linkkejä liittymisessään yhteiskunnan jäseneksi. Olisi mielenkiintoista myös tutkia, mikä estää nuoria liittymästä järjestötoimintaan ja toteuttamasta omaa kansalaisuuttaan tältä osin. Jatkotutkimusta voisi tehdä myös esimerkiksi rakenteelliseen sosiaalityöhön erikoistuvien sosiaalityön tekijöiden parissa. Myös palvelurakenteisiin ja päätöksentekoon kohdentuvaa yhteiskunnallista muutostyötä olisi mielenkiintoista pohtia tutkimalla millaisilla keinoilla muutostyötä on tehty tai tehdään. Tutkielmani osoitti, että myös eri sektoreiden välisten yhteistyön mahdollisuuksien ja muotojen tutkimusta tarvitaan lisää.

Sosiaalityöntekijät etsivät ratkaisuja ja haluavat olla tehokkaita kun taas tutkija haluaa selittää ja ymmärtää (Johnsson ja Svensson 2005). Mietin, onko hyödyllistä ja ketä hyödyttää edellä mainittu voimakas tehtävien kahtiajako? Sosiaalityössä haetaan sopivia ratkaisuja asiakkaiden tilanteisiin kun taas tutkimuksessa etsitään vastauksia esitettyihin tutkimusongelmiin, mutta sekä sosiaalityö että tutkimus on asioiden ja ilmiöiden käsitteellistämistä ja systemaattista tiedon hankintaa, järjestelyä ja tulosten esittämistä ts. myös teoretisointia. Näin ajatellen tutkimuskysymysten tarkastelu tieteenteoreettisesti, niin kuin olen tässä työssä tehnyt, sopii mielestäni hyvin tämän tutkielman tekoon avaten uusia näkökulmia ajatteluun ja kehittäen sekä käytännön työtä että tutkimuksen tekoa.

Ammatillinen käytäntö ja tutkimuksen teko vaativat erilaista osaamista, mutta niiden välinen dialogi ja vuorovaikutussuhde pitäisi mielestäni olla nykyistä paljon näkyvämpi. Jos rahan sijaan puhuisikin tutkimustieto, voitaisiin saada uusia käytänteitä paremmin läpi arjen osaamiseen? Organisatoriset uudistukset vaativat paljon aikaa ja rahallisia panostuksia. Suomi on byrokratian luvattu maa, jolloin muutosten hitaus entisestään korostuu.

Shawin (2016) mukaan mikään sosiaalityö ei ole tieteestä vapaata, ja tieteellä on samankaltaisuutta taiteen kanssa muun muassa siinä, että molemmat etsivät totuutta, molemmista löytyy intohimoa ja molemmat ovat luovia prosesseja. Kun tutkimukseen liittyy intohimo ja taito sopivasti, voisi kuvitella teoriaan perustuvan sosiaalityön tutkimuksen näyttävätyvän uutta luovana ja nyky-yhteiskunnassa olennaisen tärkeänä tieteenalana. Ei vain ”toisin katsomisena” vaan elämyksinä, tunnelmina, ymmärryksenä ja ajatuksina sosiaalityöstä ja kohtaamisesta. Aidon kokemuksen jälkeen maailma ja sen merkitykset avautuvat erilaisena ja uudella tavalla. Se on myös hyödyllistä ja uutta löytävää, mitä rakenteellinen sosiaalityö mielestäni tarvitsee onnistuakseen.

Tieteen teoriasta kirjoittaminen on vaikeaa: on tarkkaan mietittävä, mitä käsitteitä ja sanoja käyttäisi, että tulisi ymmärretyksi. Tutkimuskohteeseen tieteen teorian ajatusrakennelmien kautta perehtyminen ja siitä kirjoittaminen on tarkkaa ja hidastakin työtä. Huomion keskipisteenä on ollut se, mitä milläkin käsitteellä tarkoitetaan ja millaisessa suhteessa eri käsitteet ovat toisiinsa nähden. Lisäksi tieteellisen tutkimuksen teorian sisällöstä on usein vaikea kertoa kansantajuisesti ilman erikoissanastoa. Tieteellistä tutkimusta voidaan kuitenkin havainnollistaa arkisilla, konkreettisilla ilmiöillä.

En työskentele tällä hetkellä sosiaalialalla. Se voi olla haittakin, mutta itse koen eduksi, että voin tarkastella rakenteellista sosiaalityötä oppimani tiedon varassa ja ulkopuolisena havainnoitsijana. Minulle taideaineiden opettajana tieteenteoreettinen tutkiminen on ollut mielenkiintoinen uuden alueen valtaus, tai paremminkin paljon kysymyksiä herättävä alku uudelle matkalle. Olen yllättynyt, miten oppimista avartavaa, asioita selkeyttävää ja uusia ajatusmalleja luovaa tieteenteoreettinen teksti voi olla.

Nykymaailmasta, myös meillä Suomessa näyttää puuttuvan ”janeaddamsit” ja ”paulofreiret”, eli sosiaalityön tekeminen intohimolla. Toisaalta suomalaiseen yhteiskuntaan kuuluu poliittinen korrektius. Rakenteellinen sosiaalityö voisi olla se tapa ja työmuoto, jolla intohimoisesti pidetään vähaosaisten puolta ja huolehditaan tasa-arvoisesta kohtelusta yhteiskunnassamme. Sosiaalityöntekijät voivat nykyään jatkokouluttautua erikoistuen rakenteelliseen sosiaalityöhön, ehkäpä sitäkin kautta sosiaalityön kokonaisvaltainen työote auttamis- ja muutostyössä voimistuu entisestään. Yhteisöllinen rakenteellinen sosiaalityö, jota tehtäisiin yli sektorirajojen ja yhdessä asiakkaan, kansalaisen kanssa hänen toimintaympäristössään, voisi olla rakenteellisen sosiaalityön visio tulevaisuuteen.

Julkinen sektori on keskeinen toimija yhteiskuntamme monenlaisten viheliäisten ongelmien ratkaisuyrityksissä. Toisaalta yhdessä tekeminen vahvistaa demokratiaa, ja uudenlaisten toimintatapojen opettelu mahdollistaa kasvun ja kehityksen tulevaisuudessa. Kyse on myös siitä, mitä yhteiskunnassamme arvostetaan, ja ymmärrys siitä, että muutos on hidasta ja instituutioituneet toimintatavat sitkeitä ja usein vaihtoehtottomia.

Epäoikeudenmukaisuuden kokemuksen kärjistyminen voi pahimmillaan johtaa yhteiskuntarauhan tuhoutumiseen, joten rakenteellisella sosiaalityöllä ja sosiaalityöllä yleensä on suuri funktio huolehtia tasa-arvoisuuden toteutumisesta suomalaisessa yhteiskunnassa. Yhteiskuntaa tulisi kehittää koulutuksen, osallisuuden, yhdessätekemisen ja inhimillisen hyvinvoinnin keinoilla. Yksinomaan taloudellisen kasvun ja vaurastumisen varaan rakentumisen sijaan katse tulisi kääntää paikalliseen yhteistyöhön, kansalaislähtöiseen toimintaan ja elinikäiseen oppimiseen, jolloin ihmisen käyttöpääomakin olisi kestävä kehityksen mukaista. Rakenteellinen sosiaalityön näkyväksi tekemisen, toimintatapojen kehittämisen ja yhteistyömuotojen etsimisen aika on nyt.

Lähteet

Archer. M. S. (1995) *The realist social Theory: The Morphogenetic Approach*. Cambridge: Cambridge University Press.

Archer. M. S. (1996) *Culture and Agency*. Cambridge: Cambridge University Press

Archer. M. S. (2000) *Being Human*. Cambridge: Cambridge University Press

Archer. M. S. (2003) *Structure, Agency and the Internal Conversation*. Cambridge: Cambridge University Press

Ahla, M. ja L. Tarvainen (1959) *Henkilökohtainen huolto*. WSOY

Bhaskar, R. (1986) *Scientific Realism and Human Emancipation*. London: Verso

Compton, B. R., B. Galaway ja B. R. Cournoyer (2005) *Social Work Processes*. Seventh Edition. Belmont.

Cp-liitto.fi Saatavilla <https://www.cp-liitto.fi/>, luettu 24.5.2018

Eräsaari, R. (2013) Ilmiö muuttaa kaiken-Niklas Luhmannin systeemiteoria ja ilmiöiden maailma. Teoksessa Jalava, J (toim.) *Yhteiskunnan järjestelmät. Niklas Luhmannin ajattelu*. Gaudeamus Helsinki University Press, 26–27, 37–38

Eskola, J. (2001) Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen tutkimuksen analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus, 97.

Eskola, J. ja Suoranta, J (2008) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere. Vastapaino

Ferguson, I. ja R. Woodward (2009) *Radical social work in practice. Making a difference*. The Policy Press, Bristol

Fook, J. (2002) *Social Work, Critical Theory and Practice* London: SAGE Publications Ltd

Habermas, J. (1986) *Autonomy and Solidarity. Interviews*. Verso. London.

Harju, A. (2003) *Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet*. Kansanvalistusseura. Vantaa.

Hautamäki, V-P. (2004) *Hyvän hallinnon toteuttaminen*. Edita Prima Oy. Helsinki.

Healy, K. (2005) *Social Work Theories In Context: Creating Framework for Practice*. Basingstoke, Palgrave MacMillan.

Heinonen, J. (2018) Rakenteellinen sosiaalityö muutoksessa ja muuttujana. Teoksessa Pohjola, A., M. Laitinen ja M. Seppänen (toim.): Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalitutkimuksen vuosikirja 2014. 3. painos. EU: UNIPress 2015, 40–44.

Invalidiliitto.fi Saatavilla <<https://www.invalidiliitto.fi/>>, luettu 24.5.2018

Ihmiset.fi-verkkopalvelu 2018 Saatavilla <<https://www.ihmiset.fi/jarjestotalo-kumppanuuskeskus/jarjestoille-ja-yhteistyokumppaneille/kumppanuuskeskuksen-tarina/>>, luettu 24.4.2018.

Jalava, J. (2004) Toiminnallinen hyvinvointivaltio- Niklas Luhmannin systeemiteoreettinen tarkastelutapa. Teoksessa Saari, J.; Hyvinvointivaltio. Suomen mallia analysoimassa. Gaudeamus, Helsinki. 122–123, 127–130

Jalava, J. (2013) Systeemiteoreettisen orgaisaatiokonseption toiminta ja haasteet. Teoksessa Jalava, J (toim.) Yhteiskunnan järjestelmät. Niklas Luhmannin ajattelu. Gaudeamus Helsinki University Press, 100–106, 110, 147

Jalava, J. ja R. Kangas (2013a) Niklas Luhmannin systeemiteoreettinen ja tieteellinen ajattelu. Teoksessa Jalava, J (toim.) Yhteiskunnan järjestelmät. Niklas Luhmannin ajattelu. Gaudeamus Helsinki University Press, 9, 15–16,

Jalava, J. ja R. Kangas (2013b) Kommunikaatio, yhteiskunnan eriytyminen ja osajärjestelmien merkitys. Teoksessa Jalava, J (toim.) Yhteiskunnan järjestelmät. Niklas Luhmannin ajattelu. Gaudeamus Helsinki University Press, 46–47, 52

Johnsson, E and K. Svensson (2005) Theory in social work – some reflections on understanding and explaining interventions. European Journal of Social Work. Vol. 8, No. 4,. December 2005, pp. 419–433.

Jyväskylän yliopisto (2015) Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali. Saatavilla <<http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kolmas-sektori>> , luettu 9.5.2017.

Järg-Tärnö, R. (2016) Jan Addams oli myös kriminologi. Setlemetti-lehti 4/2016, 8-9

Kananoja, A. (1997) Murros on mahdollisuus. Sosiaalityön selvityshenkilön raportti. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen tutkimusraportteja 1997:8. Stakes. Helsinki

Kananoja, A. (2017a) Sosiaalityö ammattina. Teoksessa Kananoja A., M. Lähteinen ja P. Marjamäki (toim.) Sosiaalityön käsikirja. 4. uudistettu painos. Tietosanoma Oy. Helsinki, 31

Kananoja, A. (2017b) Sosiaalipolitiikka sosiaalityön kehiksenä. Teoksessa Kananoja A., M. Lähteinen ja P. Marjamäki (toim.) Sosiaalityön käsikirja. 4. uudistettu painos. Tietosanoma Oy. Helsinki, 37

Kananoja, A. (2017c) Kansalaistoiminta osana sosiaalipolitiikkaa. Teoksessa Kananoja A., M. Lähteinen ja P. Marjamäki (toim.) Sosiaalityön käsikirja. 4. uudistettu painos. Tietosanoma Oy. Helsinki, 100–102

Kananoja, A. ja P. Karjalainen (2017) Hyvinvoinnin edistäminen ja yhteistyö sosiaalipolitiikan uusissa rakenteissa. Teoksessa Kananoja A., M. Lähteinen ja P.

- Marjamäki (toim.) Sosiaalityön käsikirja. 4. uudistettu painos. Tietosanoma Oy. Helsinki, 163
- Kuorikoski, J. ja P. Ylikoski (2006) Kausaliteetti ja kriittinen realismi. *Sosiologia* 1/2006. The Westermarck Society r.y. Tampere, 1-3.
- Kangas, R. (1995) Niklas Luhmannin (postmoderni?) superteoria. Teoksessa Rahkonen, K. (toim.) Sosiologisen teorian uusimmat virtaukset. Gaudeamus, Helsinki, 237–238
- Kilpeläinen, A. (2009) Luhmannin ekologinen kommunikaatio teoreettisena lähestymistapana sosiaalityössä. Teoksessa Mäntysaari, M, A. Pohjola ja T. Pösö (toim.) Sosiaalityö ja teoria. PS-kustannus.Juva, 67-69, 73-75,77-80, 82-83
- Kilpeläinen, A. ja M. Romakkaniemi (2017) Paikallisuus rakenteellisessa sosiaalityössä. Teoksessa Pohjola, A., M. Laitinen ja M. Seppänen (toim.): Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalitutkimuksen vuosikirja 2014. 3. painos. EU: UNIpress 2017,140.
- Kiuru, K-E. ja A. Metteri (2017) Miten lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian välinen raja rakentuu palvelujärjestelmässä? Teoksessa Pohjola, A., M. Laitinen ja M. Seppänen (toim.): Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalitutkimuksen vuosikirja 2014. 3. painos. EU: UNIpress 2015, 165
- Kiviniemi, K. (2001) Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. ja R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. PS-kustannus, Gummerrus Kirjapaino Oy. Jyväskylä, 72,75, 78
- Korkmann, S. (2012) Talous ja utopia. Docendo. Jyväskylä
- Koskiahho, R. J. Nurmi ja P. Virtanen (1999) Kansalaisen sosiaalipolitiikka. Kansalaisyhteiskunta ja hyvinvointivaltio 2000-luvulla. WSOY. Juva
- Kuusela, P. (2006a) Kriittisen realismin keskeisiä käsitteitä. Teoksessa Kuusela, P. ja V. Niiranen (toim.):Realismin haaste sosiaalitieteessä. Oy UNIpress Ab, 220.
- Kuusela, P. (2006b) Rakenne, toimijuus ja realistinen yhteiskuntateoria. Teoksessa Kuusela, P. ja V. Niiranen (toim.) Realismin haaste sosiaalitieteessä. Oy UNIpress Ab, 91-93.
- Kääriäinen, M. ja M. Lahtinen (2006) Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tutkimustiedon jäsentäjänä. *Hoitotiede*18 (1)
- Luhmann, N. (1995) Social systems. Englanniksi käänntänyt John Bednarz Jr. & Dirk Baecker. Stanford: Standfordin University Press.
- Luhmann, N. (2004) Ekologinen kommunikaatio. Suomentaneet Sam Krause ja Seppo Raiski. Tampere: Tammer-Paino.
- Meyer, C. H. (1983) The Search for Coherence. Teoksessa Meyer, C H (toim.) Clinical Social Work in the Eco-Systems Perspective. New York: Columbia University Press, 5-34.
- Matthies, A-L ja K. Närhi (2013) Ympäristökysymysten ajankohtaisuus globaalissa ja paikallisessa sosiaalityössä. Julkaisussa J. Hurtig, A. Nikupeteri ja M. Romakkaniemi (toim.) Tutkiva sosiaalityö 2013. Talentia: Sosiaalityön tutkimuksen seura 2013, 23–26.

Matthies, A-L ja K. Närhi (2015) Ekososiaalisen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehityksessä. Teoksessa Pohjola, A., M. Laitinen ja M. Seppänen (toim.): Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalitutkimuksen vuosikirja 2014. 2. painos. EU: UNIpress 2015, 91–112.

Mullaly, B. (2007) The new structural social work (3rd ed.) Toronto: Oxford University Press: Canada 2007.

Muotka, H. (2013) RAKENTEELLINEN SOSIAALITYÖ – joko nyt olisi aika? Käsiteanalyttinen kirjallisuuskatsaus rakenteelliseen sosiaalityöhön Suomessa. Pro gradu tutkielma.

Mäntysaari, M. (2006) Tarkentuva tieto sosiaalitoeteessä. Teoksessa Kuusela, P. ja V. Niiranen (toim.) Realismin haaste sosiaalityhteessä. Oy UNIpress Ab, 152-154, 160

Mäntysaari, M. A. ja J. Metsämuuronen (2005) Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Helsinki: International Methelp ky.

Niiniluoto, I. (2006) Kriittinen tieteellinen realismi. Teoksessa Kuusela, P. ja V. Niiranen(toim.) Realismin haaste sosiaalityhteessä. Oy UNIpress Ab. Suomi, 23–25, 28–30, 42.

Niiranen, V. (2006) Johtamisen kausaaliset voimat ja mekanismit. Teoksessa Kuusela, P. ja V. Niiranen (toim.) Realismin haaste sosiaalityhteessä. Oy UNIpress Ab, 219

Neuroliitto.fi Saatavilla < <https://neuroliitto.fi/>>, luettu 24.5.2018

Payne, M.: Modern Social Work Theory. Third edition. Palgrave Macmillan. Wales 2005.

Pekkarinen, E. ja M. Tapola-Haapala (2009) Kriittinen realismi sosiaalityössä-tiedontuotannosta emansipaatioon. Teoksessa Mäntysaari, M., A. Pohjola ja T.Pösö (toim.) Sosiaalityö ja teoria.WS Bookwel oy: Juva 2009, 183-184,187, 191-192.

Pelastakaa lapset ry Oulu. Saatavilla <<https://www.oulu.pelastakaalapset.fi/>>, luettu 24.5.2018

Piironen, T. (2014) Margaret Archerin dualistinen yhteiskuntateoria – kriittinen tarkastelu pragmatistisesta näkökulmasta. Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportti 79. JUVENES PRINT – Suomen Yliopistopaino Oy, Turku 2013

Pohjola, A. (2011) Rakenteellisen sosiaalityön aika. Teoksessa Pohjola, Anneli ja Riitta Särkelä (toim.) Sosiaalisesti kestävä kehitys. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry., Helsinki 2011, 203–224, 215-220

Pohjola, A., M. Laitinen ja M. Seppänen(2015) Rakenteellisen sosiaalityön jäsentyminen. Teoksessa Pohjola, A., M. Laitinen ja M. Seppänen (toim.) Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalitutkimuksen vuosikirja 2014. 2. painos. EU: UNIpress 2015,283–292.

Pohjola, A. (2015) Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia. Teoksessa Pohjola, A., M. Laitinen ja M. Seppänen (toim.) Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalitutkimuksen vuosikirja 2014. 2. painos. EU: UNIpress 2015, 27–30.

Pohjola, A., M. Laitinen ja M. Seppänen (2017) Rakenteellisen sosiaalityön jäsentymisen. Teoksessa Pohjola, A., M. Laitinen ja M. Seppänen (toim.): Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalitutkimuksen vuosikirja 2014. 3. painos. EU: UNIpress 2015, 30,282–292.

Popper, K. (1995) Arvauksia ja kumoamisia: Tieteellisen tiedon kasvu, suom. Eero Eerola, Gaudeamus, Helsinki.

Raiski, S. (2004) Suomentajan alkusanat. Teoksessa Luhmann, N.: Ekologinen kommunikaatio. Suomentaneet Sam Krause ja Seppo Raiski. Gaudeamus, Helsinki. 18

Raunio, K. (2010) Olennainen sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Rosengren, P. ja A. Törrönen (2013) Yhdistystoiminnan avaimet. Kansan Sivistystyön Liitto KSL ry. Picaset Oy: Helsinki 2013

Rostila, I.(2001) Tavoitelähtöinen sosiaalityö. Kopijyvä Oy. Jyväskylä 2001

Shaw, I (2016) Social Work Science. Columbia University Press.

Siisiäinen, M. (1996) Mihin yhdistyksiä tarvitaan? Teoksessa (toim.) Riikonen V. ja M. Siisiäinen: Yhdistys 2000. Opintotoiminnan Keskusliitto. Helsinki 1996,13.

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014, 7 §.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2011): Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020. Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategia. Saatavilla <<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/73418/URN%3aNBN%3afe201504223250.pdf?sequence=1>>, luettu 3.5.2017.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2015) Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus 2015–2019. Saatavilla <http://stm.fi/documents/1271139/1332838/Sote-uudistuksen+tietolehtinen+9_2015/a6f19294-ea52-4c47-b13f-ba15c571e843>, luettu 3.5.2017

Sosiaali- ja terveysministerio (2017) Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmä ja vastuut. Saatavilla <<http://stm.fi/sotepalvelut/jarjestelma-vastuut>>, luettu 7.5.2017

Toimeksi.fi-verkkopalvelu (2017)

Saatavilla<<http://www.ihimiset.fi/fi/kumppanuuskeskus/tietoa/>>, luettu 10.5.2017.

Tuomi, J. ja A. Sarajärvi (2002) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-4. painos. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. ja A. Sarajärvi (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Turbett, C (2009) Tensions on the delivery of social work services in rural and remote Scotland. The British Journal of Sosial Work 39(3), 506-521.

Työryhmämietintö 2006:14. Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset Oikeusministeriö, Helsinki. Työryhmämietintö / Oikeusministeriö, 14/2006.

Töttö, P. (2006) Kriittinen realismi ja sosiaalitieteiden menetelmät. Teoksessa Kuusela, P. ja V. Niiranen (toim.) Realismin haaste sosiaalitieteessä. Oy UNIpress Ab, 54-58,74.

Viirakorpi, P. (1990) Rakenteellisen sosiaalityön pakko ja mahdollisuudet. Julkaisuja 17 Sosiaalhallitus. Helsinki.

Virtanen, J. M. (2013) Muototutuva teoria, muotoutuvat tutkimustavat. Teoksessa Jalava, J (toim.) Yhteiskunnan järjestelmät. Niklas Luhmannin ajattelu. Gaudeamus Helsinki University Press, 87

LIITE 1. Kumppanuuskeskuksen toimijat

1. A-kiltojen Liitto ry
2. ADHD-liitto ry
3. Auta lasta ry
4. Autismi- ja Aspergerliitto ry
5. Avokuntoutus AKSONI
6. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
7. Epilepsialiitto
8. Hivpoint
9. Huoma-Henkirikoksen uhrien läheiset ry
10. **Invalidiliitto ry**
11. Kuuloliitto ry
12. Kuurojen Liitto ry
13. Kehitysvammaisten tukiliitto ry
14. Keliakialiitto ry
15. Kynnys ry
16. Lihastautiliitto ry
17. Muistiliitto ry
18. Munuais- ja maksaliitto ry
19. Nuorten Ystävät ry
20. **Neuroliitto ry/Pohjois-Suomen aluetoimisto**
21. Opintokeskus Sivis
22. Oulun kokemuskoulutusverkosto
23. Oulun SETA ry
24. Oulun seudun Astma- ja Allergiayhdistys ry
25. Oulun seudun omaishoitajat ja läheiset ry
26. Oulun seudun neuroyhdistys ry
27. Oulun seudun selkäyhdistys ry
28. Oulun seudun vammais- ja kansanterveystyön järjestöt ry
29. Oulun seudun yhden vanhemman perheet ry
30. **Pelastakaa lapset ry Oulu**
31. Pohjois-Pohjanmaan epilepsiyhdistys ry
32. Pohjois-Pohjanmaan psoriasisyhdistys ry
33. Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry
34. Pohjois-Suomen Autismin kirjo ry
35. Pohjois-Suomen Parkinson-yhdistys ry
36. Pohjoisen Luut Lujiksi ry
37. Psoriasisliitto ry Pohjois-Suomen aluetoimisto
38. Rikosuhripäivystys, Pohjois-Suomen aluetoimisto
39. SOSTE Suomen sosiaali- ja terveys ry/Pohjois-Suomen aluetyön toimipiste
40. **Suomen CP-liitto ry**
41. Suomen Kuurosokeat ry
42. Suomen Parkinson-liitto ry/Pohjois-Suomen aluetoimisto
43. Suomen Vanhempainliitto ry, aluetoimisto Oulu
44. Suomi-Venäjä-seuran Oulun osasto ry
45. Syömishäiriöliitto-SYLI ry
46. Takuu-Säätiö
47. Vuolle Settlementti ry, Vapaaehtoistoiminnan verkosto VARES
48. Yhden vanhemman Perheiden Liitto ry

LIITE 2. Esimerkki aineiston koodauksesta

<http://oulu.pelastakaalapset.fi/>

[tietotyö punaisella](#)

[stragediatyö vihreällä](#)

[inkluusiotyö sinisellä](#)

[oikeudenmukaisuustyö oranssilla](#)

Pelastakaa Lapset Oulun paikallisyhdistyksen toiminnan **ydinalueet ovat ennaltaehkäisevässä lastensuojelutyössä**, ja Asetumme lapsen puolelle toimintaperiaatteidemme mukaisesti ripeästi ja tavoitteellisesti. **Yhdistystoiminnan ilo ja mielekkyys ja palkitsevuus** on tärkeää yhdistyksellemme.

Tarjoamme kivaa ja kannustavaa toimintaa yhdistyksemme jäsenille.

Yhdistyksemme toimii seuraavasti:

paikallisesti haavoittavissa olosuhteissa tai elämäntilanteessa olevia lapsia

Tuemme tai voimme tuottaa voittoa tavoittelematta lastensuojelupalveluja

Tule mukaan tukijoukkoihin, maailmassa on apua tarvitsevia lapsia ja nuoria lähempänä kuin arvaatkaan.

Yhtäkään lasta ei jätetä.

Ammatillisissa lastensuojeluasioissa

ota yhteyttä Pelastakaa Lapset ry: Pohjois-Suomen aluetoimisto (adoptio, perhehoito, lomakoti-, tukiperhe-, tukihenkilötoiminta)

Isokatu 47

90100 Oulu

Puhelin: 010 843 5120

Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimiston yhteystiedot

Vastaanotimme kuluvana vuonna lahjoituksen LähiTapiolasta ja **vapaaehtoiset sekä jäsenet saattoivat osallistua Sankarikoulutukseen**

Olemme varautuneet tulevana vuonna **pitämään kokouksia** maanantai-iltaisoin klo 17 alkaen Kumppanuuskeskuksessa Kansankatu 53.

Pelastakaa Lapset Oulun paikallisyhdistys on valtakunnallisen Pelastakaa Lapset ry:n jäsenjärjestö.

Pelastakaa Lapset Oulun paikallisyhdistyksen toiminnan ydinalueet ovat **lastensuojelutyössä, avustus-** ja **vaikuttamistoiminnassa.**

Asetumme toimintaperiaatteidemme mukaisesti **yhteistyöhankkeisin** ja opiskelijatöihin ripeästi ja tavoitteellisesti.

Yhdistyksen toimii seuraavasti:

- olosuhteissa tai elämäntilanteessa olevia lapsia
- tuemme tai voimme tuottaa voittoa tavoittelematta lastensuojelupalveluja
- **osallistumme ja tuemme liiton kansainvälisiä ja kotimaisia hankkeita**

Hyvän tekeminen on arkiteko.

Tänä vuonna Candelinin säätiö tuki perhelomaamme, vakuutusyhtiö LähiTapiola lahjoitti 100 lapselle SuperPark-lipun ja kymmenille vapaaehtoisille Hätäensiapukurssin, LC/Hannat tuki Heppatyttö -toimintaa ja poikien ryhmätoimintaa, Eväitä Elämälle -ohjelmassa olemme tukeneet **toisen asteen opiskelijoita ja keskusjärjestö on kouluttanut vapaaehtoisia** Lapsiystävälliseen tilatoimintaan Oulun Pelastakaa Lapset ry

Eväitä Elämälle – **Yhtäkään lasta ei jätetä-kampanjalla järjestämme kannustaa kansalaisia ja yrityksiä mukaan** taistelemaan nuorten syrjäytymistä vastaan. Kampanja näkyy koko maassa esimerkiksi pullonpalautusarpajaisen muodossa ja jokaisen on helppo osallistua omassa ruokakaupassaan. Osallistumalla pullonpalautusarpajaisiin voi tukea Pelastakaa Lapset ry:n Eväitä

Elämälle -ohjelman kautta syrjäytymisvaarassa olevien vähävaraisten lasten ja nuorten harrastamista ja opiskelua. Pullonpalautusarpajaisiin voi osallistua K-kauppojen ja Lidlin myymälöissä pullonpalautusautomaateilla.

Lisätietoa

Katso myös: <https://www.com/watch?v=YdKwhNSLBCA> yhteys keskusjärjestöjen sivulle----kaikki sivut eivät auenneet linkistä

FACEBOOK: maaliskuu 2017

Helmikuun hulpea hohde, aurinkoa, iloa ja ulkoilua! "Äiti, hiihetäänkö iltaan asti?" #adoptionilo

Oulun tuomiorovasti Satu Saarinen on kahden adoptoidun lapsen äitinä mukana Adoption ilo -kampanjassa. Kerro sinäkin oma #adoptionilo -tarinasi somessa!

Arki koostuu pienistä hetkistä, sellaisista kuin kiireetön yhteinen hetki perheen kanssa aamupalapöydässä. Kiireiden keskellä on välillä vaikea muistaa iloita näistä pienistä hetkistä. Mikä on parasta juuri sinun adoptioarjessasi?

Jaa oma tarinasi kuvan kanssa hashtagilla #adoptionilo Instagramissa, Twitterissä tai Facebookissa. Voit liittää tarinaan kuvan omasta päivästäsi tai käyttää valmista kuvapohjaa. Kirjoita kuvan kaveriksi lyhyt kertomus siitä, mikä on parasta sinun päivässäsi. Tarinoita voi postailla someen aikavälillä 13.–19.3.2017.

Lue kampanjasta: www.adoptioperheet.fi/adoptionilo

Mis sie tarviit oikein hyvää miestä? Täs siul on sellanen!

Sotahistoria vai sotaleikitkö kiinnostavat pikkupoikia?

Sankarileikeissä pojat vapautuvat pienuudestaan ja ovat suurimpia, rohkeimpia ja mahtavimpia. Mutta johtaako poikien sankarileikkien aggressiivisuus myöhempiin aggressio-ongelmiin?

Kun poika leikeissään eläytyy sankarin rooliin, niin oikeasti mitään väkivaltaista ei tapahdu, myöskään lapsen mielikuvat eivät ole väkivaltaisia. Leikissä kuuluu voida tehdä kaikkea, kun se tapahtuu korvien välissä, mielikuvituksessa, toteaa ylilääkäri, lastenpsykiatri Jari Sinkkonen Pelastakaa Lapset ry:stä.

- 1980-luvulla koettiin lyhyesti sellainen jakso, jolloin pyssyt ja miekat pantiin koko päiväkodista pois. Ajatuksena oli, että ne lisäävät väkivaltaa. Mutta ei se oikein toiminut. Muistan yhdenkin tapauksen, jossa poika söi näkkileivästä pyssyn ja leikki sen kanssa, hymyilee lastentarhanopettaja, päiväkodinjohtaja Hannu Rantanen Lastentalo Mukulaxista.

- Lukemattomat ihmiset päivähoitossa ja lasten vanhemmat kertovat samaa, että kun me ollaan pojalta kielletty pyssyt, niin poika ottaa taipuvan oksan ja sillä ampuu. Sehän on symbolista, siinä siitä mutkalla olevasta oksasta tulee lapsen mielikuvissa pyssy, Sinkkonen jatkaa.

Poika tarvitsee nämä teräsmiehet ja muut sankarit, jotka ovat nynnyjä, ja sitten jonkun taika-aineen tai miekan tai pyssyn, jonka voimalla heistä itsestään tulee sankareita. Leikin avulla lapsi liittyy ympärillä olevaan kulttuuriin ja sosiaaliseen arvo- ja normimaailmaan. Siis myös pyssyleikkien mallit löytyvät aikuisten maailmasta.

- Sotaleikit ovat lasten keino yrittää ymmärtää sitä, mitä maailmassa tapahtuu. Jos me haluamme poistaa sotaleikit, niin meidän pitää poistaa sota eikä lähteä moralisoimaan lasten leikkejä, Hannu Soini, kasvatuspsykologian professori, Oulun yliopistosta heittää pallon aikuisille.

- kalervo -